

Komunitator



➤ Saoustanovi-
teljstvo –
ribarjenje v
kalnem

➤ Sinergije po
idrijsko – zima
sredi poletja

➤ Nebesa se
spet vračajo v
Idrijo

➤ Črnovrški
dialekt v
prvem
slovenskem
dialektolo-
škem
slovarju

ZDRAVJE JE VAŠE NAJVEČJE BOGASTVO. NE ZAPRAVITE PREVEČ DENARJA ZANJ.

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE NA POTOVANJIH V TUJINI Z ASISTENCO



Nesreča in bolezen nikjer ne počivata. Tudi na skrbno načrtovanih poteh v tujini se vam lahko kaj zgodi. Stroški zdravljenja so visoki, zapleti pa neprijetni. Zdravstveno zavarovanje na potovanjih v tujini z asistenco vam zagotavlja 24-urno pomoč, kjerkoli je potrebno. Sklenete ga lahko na vseh poslovnih mestih Zavarovalnice Triglav, d.d., v pooblaščenih turističnih agencijah tudi tik pred potovanjem, ali prek interneta na naslovu:

www.triglav.si/skleni

UGODNO!

ZAVAROVALNO KRITJE NA OSEBO (v EUR)

PROGRAM	SKUPNA VSOTA največ do	STROŠKI PREVOZA največ do
OSNOVNI	15.000 EUR	3.600 EUR
NADSTANDARDNI	30.000 EUR	7.200 EUR

ZAVAROVALNE PREMIJE (v EUR / SIT)

Zneski v SIT so informativni in so izračunani po tečaju zamene 1 EUR = 239,640 SIT.

TRAJANJE ZAVAROVANJA	INDIVIDUALNO		DRUŽINSKO		SKUPINSKO	
	OSNOVNI	NADSTANDARDNI	OSNOVNI	NADSTANDARDNI	OSNOVNI	NADSTANDARDNI
3 dni	5,00 EUR / 1.198 SIT	7,50 EUR / 1.797 SIT	8,90 EUR / 2.133 SIT	13,50 EUR / 3.235 SIT	2,90 EUR / 695 SIT	4,50 EUR / 1.078 SIT
5 dni	7,30 EUR / 1.749 SIT	11,00 EUR / 2.636 SIT	13,20 EUR / 3.163 SIT	19,80 EUR / 4.745 SIT	4,40 EUR / 1.054 SIT	6,60 EUR / 1.582 SIT
8 dni	9,80 EUR / 2.348 SIT	14,70 EUR / 3.523 SIT	17,70 EUR / 4.242 SIT	26,50 EUR / 6.350 SIT	5,90 EUR / 1.414 SIT	8,80 EUR / 2.109 SIT
15 dni	14,80 EUR / 3.547 SIT	22,10 EUR / 5.296 SIT	26,50 EUR / 6.350 SIT	39,70 EUR / 9.514 SIT	8,80 EUR / 2.109 SIT	13,20 EUR / 3.163 SIT
21 dni	18,40 EUR / 4.409 SIT	27,50 EUR / 6.590 SIT	33,00 EUR / 7.908 SIT	49,60 EUR / 11.886 SIT	11,10 EUR / 2.660 SIT	16,50 EUR / 3.954 SIT
30 dni	23,40 EUR / 5.608 SIT	35,10 EUR / 8.411 SIT	42,10 EUR / 10.089 SIT	63,20 EUR / 15.145 SIT	14,00 EUR / 3.355 SIT	21,00 EUR / 5.032 SIT
60 dni	35,00 EUR / 8.387 SIT	52,20 EUR / 12.509 SIT	62,80 EUR / 15.049 SIT	94,10 EUR / 22.550 SIT	21,00 EUR / 5.032 SIT	31,40 EUR / 7.525 SIT
90 dni	46,30 EUR / 11.095 SIT	69,50 EUR / 16.655 SIT	83,40 EUR / 19.986 SIT	125,20 EUR / 30.003 SIT	27,80 EUR / 6.662 SIT	41,70 EUR / 9.993 SIT
pol leta	94,10 EUR / 22.550 SIT	141,00 EUR / 33.789 SIT	169,40 EUR / 40.595 SIT	254,00 EUR / 60.869 SIT	56,40 EUR / 13.516 SIT	84,70 EUR / 20.298 SIT
eno leto	188,30 EUR / 45.124 SIT	282,20 EUR / 67.626 SIT	338,90 EUR / 81.214 SIT	507,90 EUR / 121.713 SIT	113,00 EUR / 27.079 SIT	169,30 EUR / 40.571 SIT

Za preračun zavarovalne premije iz tuje valute v uradno denarno enoto Republike Slovenije se upošteva srednji tečaj Banke Slovenije na dan plačila premije. **Družina** so starši in otroci do dopolnjenega 18. leta starosti. **Navedena premija velja za celotno družino**, neodvisno od števila družinskih članov. Zavarovanje lahko s 100 % doplačilom sklenejo tudi osebe, **starejše od 65 let in aktivni športniki**. Premija za **skupinsko zavarovanje** je navedena za posamezno osebo. Za **skupino** se šteje 10 ali več zavarovancev. **Zavarovalno kritje velja po vsem svetu brez posebnega doplačila.**

KER ŽIVLJENJE POTREBUJE VARNOST

Predstavištvostvo Idrija
Zastopstvo Spodnja Idrija,
Zastopstvo Cerčno
Zastopstvo Godovič

Lapajnetova 43,
Na vasi 31
Trg P. brigad 4
Godovič 7

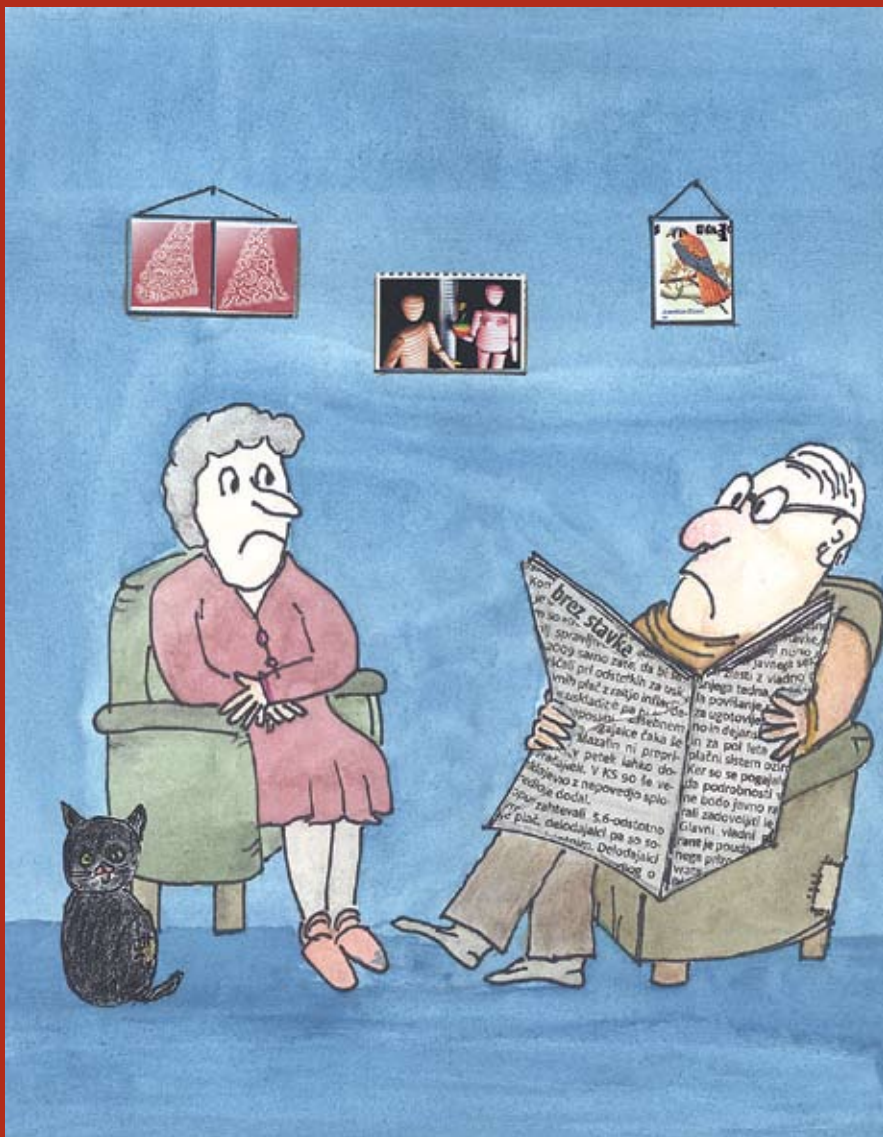
tel: 05 372 76 00
tel. 05 372 10 90
tel. 05 372 32 56
tel: 05 374 74 60



ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.



Usoda upokoјencev



"Hane, zmenil sa se de na bada staukal."

"Se je vse gluh. Penzenisti bama itak vsak misec pasibej jaukal!"

Komunitator

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo, publikacije in promocija d.o.o. • **Direktor:** Vojko Božič • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Šemrl • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.semrl@fmr.si, fmr-media@fmr.si, tel: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 50 367, 051 689 204 • **Sodelavci:** Marija Benčina, Alen Brus, Špela Hvalec, Niko Jereb, Janez Kavčič, Jože Kenk, Anja Mrak, Peter Poljanec, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Emil Tratnik, Marija Trušnovec, Domen Uršič, Gašper Uršič • **Fotografije:** Jože Benčina, arhiv Steva Fallona, Špela Hvalec, arhiv Janeza Kavčiča, Jože Kenk, arhiv KK Idrija, Ivan Laharnar, arhiv Mestne knjižnice in čitalnice Idrija, arhiv Mestnega muzeja Idrija, Jože Močnik, Marjanca Močnik, Anja Mrak, arhiv Radia Odmev, Peter Poljanec, Bruno Rupnik, Danilo Sedej, Filip Šemrl, arhiv Emila Tratnika, Vesna Trebušak, Domen Uršič, Gašper Uršič • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vlada Eržen • **Tajnica uredništva:** Zdenka Čibej • **Naklada:** 7500 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Priprava in tisk:** Pagis d. o. o. Idrija • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** zimski kožuh.
Copyright© FMR – MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja.

Vsebina

- **4 Lokalna samouprava**
Soustanoviteljstvo javnih zavodov v Idrijsko – Cerkljanski podregiji spremljajo težave
- **10 Intervju**
Predsednik uprave koncerna Kolektor pojasnjuje, zakaj je zanje vstop Hidrie v FMR sovražen
- **27 Gospodarstvo**
Dve veliki Kolektorjevi letošnji naložbi v Idriji
- **36 Prehrana**
Nebesa se spet vračajo v Idrijo, saj bo Kolektor na Prejnuti zgradil restavracijo
- **40 Iz naših krajev**
Zgodovinsko društvo Triglav rekonstruiralo zadnjo sovražnikovo bitko z 9. korpusom na Vojskarski planoti
- **46 Naši ambasadorji**
Steve Fallon, pisec Lonely Planeta Slovenija, ima Idrijo za enega najlepših krajev pri nas
- **51 Potovanja**
»Zdaj jo pa že imam in ta bo ta prava,« pravi Tantadruj, mi pa se sprašujemo, kdo hodi po Kosmačevi učni poti

Soustanoviteljstvo omogoča ribarjenje v kalnem

Filip Šemrl

Ob uvedbi lokalne samouprave leta 1995 je prišlo do prvih delitev obstoječih občin in v tem prvem delitvenem paketu se je znašla tudi tedanja občina Idrija.

Ena izmed številnih nujnih nalog vseh novo nastalih občin je bila izvedba delitvene bilance, ki bi na podlagi razdeljenega premoženja in ob točno razmejenih deležih na še vedno skupnem premoženju oz. skupnih zavodih in podjetjih ter iz tega razmerja izhajajočih pravic in obveznosti dala osnove za normalno poslovanje novih lokalnih skupnosti. Redke so bile občine, ki jim to ni predstavljalo posebnih problemov, velika večina pa je vendarle v prvem mandatu delovanja občinskih organov to občutljivo vprašanje nekako uspela rešiti. Nekateri pa, in med njimi sta bili žal tudi Idrija in Cerkno, z delitveno bilanco v štirih letih niso opravile in so se z njo ukvarjale še nadaljnja štiri leta. Tudi drugi mandat jima ni zadoščal in šele nekatere odločne poteze, predvsem pa potreba po zadolževanju, ki brez končane delitvene bilance ni bilo možno, so vendarle pripeljale do zadnjega dejanja v tem procesu.

Problemi pa s tem še niso bili rešeni. Na večini skupaj ustanovljenih zavodih namreč še vedno ostajajo soustanoviteljski deleži v splošnem delitvenem razmerju 70 % Idrija in 30 % Cerkno (splošno delitveno načelo upošteva število prebivalcev). Pri **Komunalni**, ki ni zavod, temveč podjetje, to delitveno razmerje ne velja, saj je lastnikov družbe več. Delež Občine Idrija je 58 %, 10 % ima Občina Cerkno, preostali delež pa si lastijo drugi družbeniki.

Soustanoviteljski deleži pa ne pomenijo le razmerja pravic in koristi soustanoviteljev, temveč tudi njune obveznosti, pri čemer pa se rado zatakne.

Še najmanj problemov povzročata soustanoviteljstvo **Glasbene šole**, kjer vsak soustanovitelj zagotavlja sredstva za potrebe zavoda v svoji občini. Tudi tu pa se pojavljajo določeni zamiki v sprejemanju pravnih podlag in njihovem sprotne usklajevanju z zakoni, saj morata vsako spremembo aktov sprejeti občinska sveta obeh občin v enakem besedilu. Za vse skupne zavode namreč velja, da je potrebna precejšnja mera strpnosti in usklajevanja pri sprejemanju aktov, s katerimi se ti zavodi ustanavljajo in s katerimi se opredeljuje njihovo delovanje in financiranje. Tako je npr. idrijski občinski svet že v začetku oktobra 2007 sprejel

spremembo odloka o ustanovitvi Glasbene šole, s katero usklajuje sestavo sveta zavoda s spremenjeno zakonodajo, cerkljanski občinski svet pa tega doslej še ni storil, kar pomeni, da se akta ne da objaviti in mu zagotoviti veljavnosti. Sreča je, da članom sveta zavoda poteče mandat šele drugo leto in se bodo stvari ta čas verjetno uredile.

Več težav je povzročalo soustanoviteljstvo **Mestnega muzeja Idrija**, ki pa so se razrešile s konsenzom, da je edina ustanoviteljica zavoda Občina Idrija. Obe občini sta sprejeli odlok, ki to določa, seveda pa zavod opravlja dejavnost, ki jo financira država, za obe občini. Dokaj nerešeno ostaja področje upravljanje s kulturnimi spomeniki, ki so v lasti tako države kot tudi obeh občin, ki naj bi ga zavod opravljal na podlagi sklenjenih pogodb.

Skupen še vedno ostaja tudi **Zdravstveni dom Idrija**, v katerega naj bi obe občini vlagali v razmerju 70 : 30. Občina Idrija svoje obveznosti do zavoda vsako leto redno izpolnjuje na podlagi sklenjenih pogodb in aneksov, v skladu s predloženimi načrti zavoda. Občina Cerkno sofinancira skupni program nujne medicinske pomoči in vlaganja v ambulanto v Cerknem, medtem ko vložke v centralni Zdravstveni dom v Idriji zagotavljata le zavod sam in Občina Idrija. Poleg zavodov, med katerimi je skupna tudi **Mestna knjižnica in čitalnica Idrija**, o

kateri pa bo zaradi zaostitve problemov govora v nadaljevanju, imata obe občini ustanoviteljske deleže tudi v dveh podjetjih, Komunalni Idrija in Idrijsko-Cerkljanski razvojni agenciji. Tudi problematika Komunalne bo v nadaljevanju posebej predstavljena, glede **ICRA** pa lahko ugotovimo, da podjetje opravlja storitve za obe občini. Brezplačno svetovanje in storitve za podjetnike se sofinancira v razmerju 50 : 50, za sofinanciranje ostalih skupnih projektov se deleže dogovori sproti. Projekte, ki se izvajajo izključno za eno občino, financira v celoti le-ta.

Idrijski župan **Bojan Sever** je bil prepričan, da problema glede izvajanja knjižničarske dejavnosti v Cerknem ne bodo rešili, dokler ga ne zaostrijo do takšne mere, da se bodo začeli pogovarjati, kot je treba, saj bo soustanovitelj sprevidel, da ukrepi prinašajo posledice. »Ko smo cerkljanski občinski upravi dali jasno vedeti, da bomo s 1. januarjem knjižnico zares zaprli, smo se dogovorili o podrobnostih, kar pomeni, da bi se Cerkljani iz soustanoviteljstva umaknili in pristali na pogodbo. Na žalost pa se je tri dni kasneje njihov občinski svet izrekel drugače, saj še naprej vztraja pri soustanoviteljstvu. Mi pa menimo, da slednje ni pravi način, da bi lahko tak odnos zdržal na daljši rok. Pogodbeni odnos je najbolj pošten, sem prepričan.« Tudi v. d.



direktorice Mestne knjižnice in čitalnice Ildrija **Milanka Trušnovec** meni, da z manj radikalnim ukrepom tega problema ni bilo mogoče rešiti. Skupaj z idrijsko občino si prizadevajo, da bi bila knjižnica v Cerknem čim prej odprta, čeprav na drugi strani ne najdejo sogovornika, to je Cerkljanov, ki zaradi premajhnega števila prebivalcev v svoji občini nimajo pogojev za oblikovanje samostojne knjižnice. (*prispevek je nastajal drugi teden v januarju, namenoma zaradi geneze problema, op. ur.*) Zato so prisiljeni knjižničarsko dejavnost urejati s soustanoviteljstvom ali s pogodbenim odnosom. Slednje je glede plačevanja obveznosti bolj zavezujoče kot soustanoviteljstvo. Zato gre razumeti idrijskega župana, ki je hotel prekiniti nedisciplino Cerkljanov v poravnavanju obveznosti. Teh imajo na leto dobrih 70 tisoč evrov, medtem ko idrijski delež znaša 250.000 evrov. Župan Bojan Sever omenja, da je dolg cerkljanske občine do zavoda Mestna knjižnica in čitalnica Ildrija dobrih 10.000 evrov. Njegov cerkljanski kolega **Jurij Kavčič** je po novem letu medijem dejal, da so z njihove strani kot soustanovitelji poravnali vse obveznosti in da so tudi v letošnjem občinskem proračunu rezervirali potrebna sredstva za delovanje oddelka knjižnice Franceta Bevka v Cerknem. Obenem opozarja na nedorečeno zakonodajo na tem področju, česar tudi v Ildriji ne zanikajo. Milanka Trušnovec, ki je inšpektorici **Ruži Barič Bizjak** med njenim obiskom zavoda (9. januarja) izročila vso zeleno dokumentacijo glede soustanoviteljstva in neizpolnjevanja obveznosti ene od soustanoviteljic od leta 1998 do konca leta 2007, je prepričana, da je krovni zakon o knjižničarstvu slab, in anarhija na tem področju onemogoča normalno delovanje njihove in še kakšne druge knjižnice. »Če nam očitajo, da je zaprtje knjižnice v Cerknem protipravno in nezakonito, kakšno pa je potem skoraj desetletno ravnanje cerkljanske občine. Ministrstvo za kulturo je 12. januarja leta 2006 samo ugotovilo, da knjižnica zaradi političnih izigravanj nima ustanovitvenega akta, da posledično nima veljavno imenovanega direktorja in organov zavoda. Torej, deluje nezakonito, občini soustanoviteljici pa v skladu z 52. členom zakona o knjižničarstvu ne izpolnjujeta svojih obveznosti. Nezakonito ni samo naše zaprtje Bevkove knjižnice, ampak naše celotno delovanje in obstoj.«

»Potem ko smo napovedali zaprtje knjižnice v Cerknem, smo ministrstvo za kulturo prosili, da cerkljanski občini izda odločbo, s katero jo zavezuje, da zavodu plača dolg s pripadajočimi obrestmi, se odreče soustanoviteljstvu in podpiše pogodbo o izvajanju knjižničarske dejavnosti pri njih. Če bi Cerkljani decembra to storili, mi knjižnice ne bi zaprli,« pravi Bojan Sever in dodaja, da to, kar je storil njihov,

se pravi cerkljanski občinski svet, kaže samo na to, da problema niso pripravljeni rešiti v skupno dobro, predvsem pa v korist svojih bralcev. »Opozoril sem jih, da v primeru, če bi se še za naprej dogovarjali o soustanoviteljstvu, pred aprilom ni pričakovati zaključka postopka, kar pomeni, da bo knjižnica Franceta Bevka v Cerknem do takrat zaprta,« dodaja Bojan Sever, Milanka Trušnovec pa: »Pogodba o izvajanju knjižničarske dejavnosti v Cerknem se nam zdi edini zadosten in pregleden način, saj samo pogodba dovolj natančno določa dolžnosti in obveznosti vseh vpletenih strani. Soustanoviteljstvo se je v zadnjem desetletju pokazalo za preveč ohlapno. Medtem ko je neizpolnjevanje pogodbenih obveznosti mogoče sankcionirati, soustanoviteljstvo omogoča ribarjenje v kalnem, pogodba pa razmerja definira črno na belem. Edino na ta način bi bilo omogočeno normalno delovanje zavoda,« je poudarila Milanka Trušnovec,

ki je še povedala, da so se Cerkljani zanimali pri Tolmincih in Škofjeločanih, da bi namesto njih zanje pogodbeno opravljali knjižničarsko dejavnost, vendar so jim ti svoje usluge ponudili za enako ceno. »Inšpektorica lahko izda odločbo o odprtju knjižnice v Cerknem in mi jo bomo tudi odprli, njeno zaprtje je namreč odredil svet našega zavoda in ne idrijski župan, da se razumemo. Toda problema s tem ne bomo rešili. Vsi, inšpektorica, javnost in občani, nas pozivajo, da se usedemo in se poskušamo spet pametno pogovoriti. Toda takih »pametnih« pogovorjanj je bilo za celo desetletje. Zadnji zares konstruktivni pogovor je bil 27. novembra lani, na katerem sta se vodstvi obeh občin in zavoda dogovorili in do potankosti uskladili pogodbo, potem pa je cerkljanski občinski svet s svojim sklepom nepričakovano svet postavil tako rekoč na glavo. Kdo ima maslo na glavi, je več kot očitno,« meni Trušnovčeva.



➤ Sodoben način življenja je povezan z naraščanjem količine odpadkov, ki jih velikokrat odlagamo na neprimerna mesta

Medtem ko smo čakali na mnenje inšpekcije glede izvajanja knjižničarske dejavnosti v Cerknem in na pogovor za zaprtimi vrati z ministrom za kulturo dr. Vaskom Simonitijem, je v javnosti zaokrožilo pismo, ki ga je direktor idrijske Komunalne **Ivan Grahelj** 11. januarja poslal cerkljanskemu županu Juriju Kavčiču. »Kot izvajalec javne gospodarske službe v Občini Cerkno vas obveščamo, da bo Komunalna Ildrija z dnem 7. 3. 2008 prenehala odvažati komunalne odpadke iz vaše občine. Po tem datumu jih bo Komunalna Ildrija odvažala le, če bo izbrana na razpisu pod pogoji, ki jih določa zakon o javno zasebnem partnerstvu (Uradni list RS 127/06),« je med drugim zapisal direktor Komunalne, kateremu je pristojna inšpekcija, potem ko je ugotovila, da Cerkljani niso do predvidenega roka zagotovili zemljišča za ureditev zbirnega

centra za ločevanje odpadkov, takega kot je za idrijsko občino v Ljubevču, zagrozila s kaznijo 1000 evrov, Komunalni pa z desetkrat večjo. Komunalna je že konec leta 2005 pripravila z zakonodajo skladen odlok o tovrstnem zbiranju odpadkov, vendar ga občinska uprava v Cerknem ni posredovala v obravnavo svojemu občinskemu svetu. Komunalna je podjetje, katerega lastniki jo zavezujejo, da dobro gospodari. Cerkljanska občina je njen desetodstotni lastnik. Če prištejemo še šestodstotni delež, ki ga je cerkljansko podjetje Hiša d.o.o. odkupilo od Vipe Holdinga, potem so Cerkljani v njenem lastništvu zastopani z dobrimi 16 odstotki. Med ostalimi lastniki pa z večinskim, 58-odstotnim, prednjači Občina Ildrija, 20-odstotni delež odpade na zaposlene in bivše delavce Komunalne, Kad in Sod sta svoja deleža prodala nekemu računalniškemu

podjetju iz Celja. Komunalna svojo dejavnost na območju Občine Cerklje izvaja brez pogodbe in koncesije, preprosto, ker je z delom nadaljevala še po razdelitvi nekdanje skupne občine. Torej je prav nič ne zavezuje, da bi še naprej izvajala to dejavnost na Cerkljanskem, in obratno, Cerkljanov ne more nihče prisiliti v nekaj, za kar nima pravne osnove. »Tega doslej ni nihče reševal. V pismu Cerkljane opozarjam, da naj že vendar sprejmejo občinski odlok o ravnanju s komunalnimi odpadki, ki mora biti usklajen z državnimi predpisi, da zagotovijo prostor, na katerem bomo mi uredili center za ločeno zbiranje odpadkov, in sprožijo postopke za razpis ali

podelitev koncesije. Vendar odziva ni, zato sem jim poslal pismo, s katerim jih postavljam pred dejstvo,« pravi Grahelj. Kdo pa pravi, da bodo Cerkljani izbrali prav idrijsko Komunalno, čeprav ta za najnižjo ceno v Sloveniji zbira in odvažata odpadke na komunalno deponijo. Ker ne pokrije stroškov, ki nastajajo s to dejavnostjo, prelika sredstva iz drugih, da posluje s pozitivno ničlo. V primeru, da si Cerkljani izberejo novega izvajalca, bodo zagotovo plačevali več, kot so doslej; da ostane po starem, pa v obeh občinah tudi ne bi zdržali pri sedanjih cenah, ki ne ustrezajo dejanskim stroškom. Se nam torej lahko prav pred domačim pragom zgodi Neapelj? Bodo grape po

novem na Cerkljanskem zatrpane z odpadki? Zdravi pameti ne gre v račun, zakaj so Cerkljani tako nezainteresirani za reševanje nakopičenih problemov? Gre za nagajanje, z občutkom, da jim je politično ozračje naklonjeno, in v dobri veri, da bodo lahko v nedogled izigrali zakonodajo in igrali na struno, ki se jim že skoraj desetletje ni utrgala, ali pa gre preprosto za nerazumevanje občinske uprave za probleme njihovih občanov, ki so enkrat ostali pred zaprtimi vrati knjižnice, drugič se bodo dušili v lastnih smeteh, tretjič in še kdaj pa ostali brez tega ali onega. Saj ni vse v pločnikih in asfaltu, pa če bi vsaj že tako tudi bilo!

- prevozi skupin
- prevozi oseb
- TAXI služba
- najem kombijev

GSM: 041 648 393

RCT TRANS
Partizanska 8
5280 IDRJA

- prevozi blaga (do 7,5t-40m³)
- prevozi nevarnih snovi
- hitra dostava stvari
- organizacija prevozov

E-mail: rcttrans@amis.net



Nataša

frizerski salon



Nataša Černilogar s.p.
Gortanova 3, IDRJA
tel.: 05/37 22 920,
GSM: 031/302-877



PONUDBA FRIZERSKEGA SALONA NATAŠA 2008

- * vse frizerske storitve
- * podaljševanje dodatkov ali cele dolžine las
- * naravna manikura
- * parafinska kopel za roke
- * podaljševanje nohtov z geli
- * nanos gela na naravne nohte

PONUDBA ZA SOLARIJ V MESECU
Ob nakupu paketa za solarij vam 10 minut podarimo.

ZA MATURANTKE PA SMO PRIPRAVILI POSEBNE PAKETE:
solarij, manikura, frizura, ličenje.

LEPI LASJE SO VAM V OKRAS, ZATO NAJ VAM BOJO V PONOS!

V negotovih časih izberite varno naložbo!

NLB Varčevanja
NLB Depoziti



Možnosti za varno in zanesljivo naložbo denarja je v NLB toliko, da bomo z veseljem ustregli vašim željam!

NLB Skupina

Nem zakaj.

www.nlb.si Poslovalnica Idrija, Mestni trg 15,

TRGOVINA

- odkup in prodaja odpadnih surovin
- trgovina z izdelki črne in barvne metalurgije

- posredovanje proizvodnih storitev
- prodaja komutatorjev za rezervne in nadomestne dele

POSREDNIŠTVO

Proračunska malha do vrha polna želja

Marija Benčina

Ni se še utegnil nabrati prah na proračunu prejšnjega leta, ko že s polno paro načrtujemo novega in to prvič v zgodovini idrijske občine kar dva ob enem – za leti 2008 in 2009. Tak je bil "befel" župana, izhajajoč iz nujnosti pravočasne priprave vseh potrebnih podlag za črpanje evropskih sredstev. Sprva nas je sicer malce mrzlo spreletelo (kako tudi ne, če "befel" prihaja s Severa), nato pa smo se lotili dela.

Že pred prvo obravnavo smo zbrali želje in potrebe vseh, ki proračunskim pipicam podstavljajo lončke in lonce ter ob upoštevanju možnih virov sestavili proračun za leto 2008, ki predvideva kar za cca 18,5 mio evrov odhodkov, pa tudi za leto 2009, ki je malce skromnejši in tehta cca 15 milijonov evrov, pa je še vedno precej višji od lanskega, ki je znašal "komaj" 13 milijonov evrov.



Živahen družabni utrip, ki se rojeva v Kanomljah, bo kmalu dobil ustrezne prostore v prenovljeni stavbi nekdanje osnovne šole

Nekako se nam v teh mesecih na proračunskem nebu vse dogaja prvič. Prvič smo skoraj porabili lanske zaloge, prvič sestavili dvoletni proračun in prvič je tehtnica evre tako visoko navagala. Vzrok te nenavadno visoke teže je preprostejši kot bi mislili, čeprav tega sprva mnogi ne razumejo. Kot že rečeno, je treba izhajati iz osnove kandidiranja na evropska sredstva, ki pa jih je moč na razpisih pridobiti le, če je projekt, za katerega občina kandidira, vključen v proračun. Ker kljub temu, da se v naši sejni sobi nekajkrat na leto zberejo vsi svetniki, vsi skupaj le ne premoremo tiste svetosti in preroške sposobnosti, da bi predvideli, kateri razpisi se bodo sploh pojavili. Zato je treba narediti nabor vsega, kar bi rabili. Pripraviti je treba čim več ribiških palic, kot bi v prispodobi znal lepo povedati občinski svetnik **Slavijo Hladnik**, da bi jih tekom leta lahko

zavihteli v evropske razpisne tolmune. Ker pa sama palica ne da kaj prida ulova, le ribe splaši, je seveda potrebno poskrbeti za primerne trnke, kar bi s prve roke lahko potrdil svetnik in poslanec, pa tudi ribič, **Samo Bevk**. Tudi to bi potrdil, da je treba izbrati take trnke, da ribe zanesljivo prijemajo, zato je seveda v proračunu kar nekaj sredstev namenjenih za pripravo projektov, ki bodo naši trnki na objavljenih razpisih.

Ker je torej treba odpreti čim več možnosti za lov na evropski denar, vsaka odprta možnost pa pomeni seveda nekaj predvidenega občinskega vložka, ker Evropa ne da denarja brez sovlaganja lokalne skupnosti, je končna proračunska številka tako visoka. V drugi obravnavi bo verjetno še nekaj višja, saj so krajevne skupnosti posredovale še nekaj svojih predlogov, ki smo jih v proračun zajeli. V drugi polovici leta, ko bo že več ali manj jasno, kateri projekti bodo letos uresničljivi, se bo z rebalansom proračun uravnotežil na višini, ki jo bodo omogočili dejanski viri in možnosti. Upamo, da bomo prišli do čim višje številke, saj naših želja in potreb ni malo in nekatere od njih so precejšnji finančni zalogaji.

Taka je recimo investicija v modernizacijo lokalne ceste Idrija-Rebro-Godovič, ki je težka skoraj 700.000 evrov in bo izvedena v letu 2008. Zanj smo že pridobili evropska sredstva regionalnih spodbud, od koder je že zagotovljen tudi denar za regionalno kolesarsko omrežje, da se bo letos lahko začela, v letu 2009 pa izvedla kolesarska povezava med Idrijo in Sp. Idrijo. Največji zalogaj pa predstavlja nova centralna čistilna naprava v Idriji, ki je tudi že uvrščena na seznam možnega sofinanciranja iz evropskega kohezijskega sklada. Višina te investicije je kar 10 milijonov evrov, od katerih bo morala občina zagotoviti vsaj 30% sredstev, za kar pa seveda ni možnosti ne v tem, ne v prihodnjem letu, pač pa šele po letu 2010, v kolikor se ne bo šlo v javno-zasebno partnerstvo, kjer privatni kapital razbremeni proračun.

Prav tako v kratkem brez javno-zasebnega partnerstva ni izvedljiva čistilna naprava v Črnem Vrhu, ki je po prioriteti takoj za idrijsko. Bo pa se naredila študija variant čistilne naprave in kanalizacije ter projektna dokumentacija. Projekti se bodo pripravljali še za ureditev vaškega trga, avtobusno postajališče v Predgrizah obnovo pokopališča, pešpot proti domu Vita, Gasilsko

društvo pa se je resno lotilo priprav za izgradnjo večnamenskega objekta, v katerem bodo našli prostore gasilci, krajevna skupnost in morda še kdo. Največja investicija v Črnem Vrhu pa bo v letošnjem letu zagotovo nadaljevanje izgradnje vodovoda Črni Vrh-Zadlog-Idrijski Log in sicer na območju Zadloga. Tisti proti Idrijskemu Logu je bil končan lani in veseli nove pridobitve so krajsani po novem letu pripravili otvoritev z imenitno kulinarčno in glasbeno popestritvijo.



Druženje, ki so ga Ledinci delovno začeli ob gradnji vodovoda, bodo lahko nadaljevali v prenovljenem združenem domu v Govejku

V Dolah so prisiljeni pospešeno urediti nove prostore krajevne skupnosti, saj je objekt, v katerem so domovali doslej, kupila družina iz Irske – pa naj še kdo reče, da so evropske povezave le črke na papirju! Dokončali bodo mrliško vežico in se lotili ureditve okolice, hitijo pa tudi z aktivnostmi na športnem igrišču, ki bi ga radi uredili v treh letih. Postaviti nameravajo avtobusni postajališči v Rebru in Žabji vasi, da pa ne bi pozabili, kako se projektira, bodo letos pripravili projekte za vodovod Jelični Vrh, katerega izvedba naj bi bila, če bo le mogoče, v letu 2009.

Največja investicija v Godoviču v letih 2008 in 2009 bo vsekakor ureditev križišča v centru vasi, da pa ne bi bili žejni, bodo poskrbeli tudi za izvedbo vodovoda v Log ter obnovo vodovodne povezave Veharše-Godovič, medtem, ko bodo za vodovod Črni Vrh-Godovič delali šele projekte. Projektirali bodo tudi pločnike v Logu in proti tunelu ter kanalizacijo v Ivanje doline. Poleg nove prometne ureditve v centru vasi pa se krajanom letos obeta tudi gradnja nove trgovine s stanovanji v zgornjih prostorih, kar sicer ni proračunska investicija, je pa še kako dobrodošla pridobitev kraja.



Godoviško križišče bo letos postalo gradbišče

V Kanomlji se bo letos zaključila modernizacija lokalne ceste na Oblakov Vrh. Nadaljevalo se bo s projektom ureditve domačije v Šturmajcah, zlasti na pripravi dokumentacije ter na projektu gozdne učne poti in adrenalinske poti. Jeseni se bo pričela težko pričakovana sanacija objekta stare osnovne šole. Objekt, zgrajen med obema vojnima za potrebe šolanja mladih Kanomeljcev, bo nudil zatočišče krajevni skupnosti in številnim dejavnostim, ki se v kraju v zadnjem času živahno rojevajo.

Krnice in Masore so od lanskega leta turistom prijaznejše z novimi označevalnimi tablami in tiste, ki še manjkajo, bodo postavili letos. Glavni projekt te krajevne skupnosti pa je vodovod, za katerega je rudarski projekt že izdelan, v letu 2008 se bo izvedla vrtina in opravile analize. Da bi voda hitreje pritekla, se bo skušalo napajanje dobiti tudi pri evropski pipici, kjer se bo skušalo najti tudi sredstva za združni dom kot večnamenski objekt.

Večnamenski objekt je center pozornosti tudi v KS Ledine, kjer se je občina zavezala urediti združni dom v Govejku v zamenjavo za prenos vodovodnega omrežja, ki so ga financirali krajanje. Omeniti pa moramo tudi nadvse pohvalno odločitev te krajevne skupnosti za organizirano čiščenje v naravo odvrženih kosovnih odpadkov. To sicer ni investicija v klasičnem pomenu besede, je pa investicija v lepo, prijazno ter predvsem zdravo okolje in zgled Ledincev velja posnemati.

Zvezdam najbližji večnamenski objekt v občini je tisti na Vojskem in so zanj predvidena proračunska sredstva za projektno dokumentacijo. Če bo mati Evropa slišala iz najvišje ležeče vasi vpijoče glasove in jih uslišala, bo morda objekt zgrajen celo pred letom 2010. Je pa tako rekoč že slišala jadicovanje o slabi cestni povezavi na Vojsko in bo ta cesta skoraj zagotovo med prejemniki evropskih sredstev regionalnih spodbud v letošnjem letu.

Tudi cesta v Zavratac je potrebna sanacije in v kolikor ne bo posebnih pritiskov na asfaltacije javnih poti, bo deležna nekaj več sredstev za izvedbo preplastitev. Največ sredstev bo v tej krajevni skupnosti

letos vloženi v ureditev počivališča ob lokalni cesti ob italijanskem rezervoarju. Nadaljevali pa bodo tudi s pripravo projektov ureditve vaškega jedra in športnega igrišča.

Po abecedi smo tako naredili investicijski sprehod skozi vse naše krajevne skupnosti, izpustili smo le največji dve. Pa se od slednjih najprej pomudimo v Sp. Idriji, kjer bo v prihodnji dveh letih najbolj živahno na območju Koreje in Pustote, ki naj bi ju temeljito prenovili oz. na novo uredili. Posvetili se bodo tudi staremu delu vasi in ureditvi kanalizacije ter urejanju športno rekreacijskega parka. Obnova Škadretovega mostu, ki je bila predvidena za letos, pa bo morala zaradi uskladitve del s posegi na cesti v Kanomljo, ki jih bo izvajala država, počakati na drugo leto. Da bi zagotovili neprekinjen potek investicijskega ciklusa, bodo seveda obenem pripravljali tudi projekte za investicije, ki jih načrtujejo po letu 2009, ena takih je obvoznica s tunelom pod Kunclom.

V KS Mesto Idrija obvoznice ne načrtujejo, so pa letos vendarle dobili semafor v glavnem križišču in še enega v sosednjem, saj stroka pravi, da menda drugače ne gre. Nekaj sredstev bo še potrebno vložiti v mestni trg, je pa denar zagotovljen tudi za polepšanje podobe območja cerkve sv. Antona. Daleč najvišja proračunska postavka v Idriji, kar pol milijona evrov znaša,



Koreja bo prav kmalu postala gradbišče, nato pa lepa in urejena soseka

je namenjena obnovi podpornih zidov v Prešernovi ulici, kjer pa so vključena sredstva rudarske škode. Velik finančni zalogaj bo tudi ureditev pokopališča in več kot potrebna gradnja nove mrliške vežice. Tudi nov most pri športnem stadionu bo terjal kar precejšen kupček denarja, urejanje kanalizacijskega omrežja ter čistilnih naprav v Idriji in v Mokraški vasi pa še več. Komunalna infrastruktura kot ena glavnih prioritet proračuna vključuje seveda tudi vodovodno omrežje in za Idrijo ključnega pomena je vodovod iz Idrijske Bele, ki se bo nadaljeval tudi proti Sp. Idriji. Projekti zanj so že zaključeni, ker pa evropskih sredstev za to obsežno investicijo še nimamo, bo izvedba morala počakati verjetno tja do leta 2010. Že letos pa so v proračunu

zagotovljena sredstva za dokumentacijo vodovoda novega naselja Razpotje.

Takšni so torej želeni investicijski podvigi v prihodnjih dveh letih, seveda pa jim moramo dodati še asfaltacije javnih poti s



Lani so se vodovoda veselili v Idrijskem Logu, letos pa bo zaključen tudi krak v Zadlogu

tretjinsko udeležbo krajanov, za katere še vedno vlada izjemno zanimanje. Pa projekt označevalnih tabel, postopno urejanje javne razsvetljave ter zagotovitev dostopa do interneta vsem občanom so seveda tudi zajeti v proračunu, le da internetne povezave ne ovirajo le sredstva, temveč tudi težavnost našega terena za zagotovitev pokritja s signalom. Morda bo uspešna kandidatura na razpis za pokrivanje t.i. belih lis – območij, ki skoraj v celoti še nimajo optičnih povezav, omogočila, da bodo te lise pisano obarvali potujoči impulzi internetnih klepetalcev in iskalcev.

Rezultati vseh naših prizadevanj in dejanj ali pa vsaj večina od njih se pretvori v produkte, ki na koncu v obliki odpadkov končajo na smeteh, zato ni čudno, če smo naši dve smetišči v Raskovcu in Ljubevču do konca napolnili in jih bo treba zapreti. Ker pa je to treba storiti strokovno in po predpisih, bo to zaprtje popapcalo kar lepo količino proračunskega denarja, nekaj pa ga bo terjalo še regijsko odlagališče odpadkov, pa seveda še vsi tisti projekti, ki zgoraj niso naštet, ker njihove vrednosti niso izjemno visoke, seštete skupaj pa vendarle predstavljajo spoštovanja vredno številko.

Župan in občinska uprava sta proračunsko malho napolnila, celo prenapihnila, do take mere, da jo je komaj uspelo zavezati. Dobro bi bilo torej, da bi občinski svetniki čim prej nanjo dali svoj žegen in tako potegnili za vrvice, s katero je zavezana, da bodo občinski evri iz nje začeli napajati številne potrebe ter tako pričeli ustvarjati prostor za dotok evropskih sredstev, skupaj s katerimi se bo vsebina naše malhe do konca leta počasi izpraznila. To pa bi moralo pomeniti rezultate na celotnem območju občine in če bo temu tako, bomo ob letu lahko zapeli:

**Smo dober proračun sprejeli,
pa še Evropi nekaj vzeli,
zato pa idrijski občan
lepši imel bo svoj vsakdan.**

Sinergije po idrijsko - zima sredi poletja

Filip Šemrl

V zvezi s Hidriinim vstopom v družbo FMR, ki je največja posamična lastnica Kolektorja, smo za intervju zaprosili predsednika uprave koncerna Stojana Petriča. Dejstvo je namreč, da je bila javnost o tem zelo skopo obveščena. Na novinarski konferenci so v zvezi s tem na Hidrii povedali svoje, druga stran pa tudi, vendar na podlagi povedanega in zapisanega res ne moremo sklepati, kaj to dejanje pomeni za naše okolje, v katerem delajo in živijo delavci ene in druge gospodarske družbe, mnogo pa je tudi delničarjev FMR, ki bi radi vedeli, kaj se bo po tem dejanju dogajalo z njihovimi delnicami v prihodnje.



Uredništvo: Ali najnovejši Hidriin, pravite sovražni, nakup 38,66-odstotnega deleža FMR priča o tem, da je bil Kolektor v procesu globalizacije pozoren predvsem na tujo konkurenco, da pa ni storil nič oziroma sploh ni pomislil, da je lahko ranljiv doma in da mu lahko nekdo prav pred lastnim pragom zmeša štrene?

Petrič: Nakup, ki ga imate v mislih, je s poslovnega vidika nelogičen, z vidika te doline neprofesionalen, z vidika kraja pa škodljiv. Kaj se bo iz tega izcimilo, bomo še videli, mislim pa, da Idrija koristi od tega nakupa ne bo imela. Lahko samo rečem, da te zgodbe Kolektor ni začel. Lahko bi jo v obratni smeri izpeljal pred tremi leti, ko je imel možnost 33-odstotnega nakupa Hidrie, vendar smo se takrat zavestno odločili, da tega ne bomo storili in jim bomo pustili, da se v Spodnji Idriji razvijajo po svoji poti. Nikakor se ne morem sprizniti s sovražnim nakupom in potem iskanjem sinergij. Slednje je mogoče iskati

med partnerji, in to med dobrimi partnerji, ne pa med tako lastniško različnimi gospodarskimi subjekti, kot smo eni in drugi. Zato ta nakup preseneča, preseneča tudi, ker se je to zgodilo v Idriji, in preseneča dejstvo, da je s tem povezan osebni interes in ne interes našega okolja. Interpretacije tega dejanja so različne, svoje videnje bi podkrepil še z naslednjo primerjavo. Ko sem prevzel vodenje Kolektorja, smo postali in ostajamo še vedno člani takratnega posloводства z istimi lastniškimi deleži v podjetju, medtem ko je nasprotna stran odslovila vso primerljivo menedžersko strukturo, tako da je danes njihov večinski delež skoncentriran le še v dveh idrijskih družinah. To je bistvena razlika med Kolektorjem in firmo, ki je predmet našega pogovora. Kolektor je po opravljenem lastninjenju vseh petnajst let doslej delničarjem izplačeval dividende, medtem ko jih druga stran ni nikoli, saj so šle za privatizacijo, ve se v katero smer. To so razlike med nami, pa naj se piše, kar se hoče.

Uredništvo: Če torej po vašem ni

nobene sinergije, z nasprotne strani je bila ob nakupu omenjena avtomobilska industrija, potem je lahko špekulativno gledano edina otipljiva sinergija polna blagajna FMR.

Petrič: Ja, marsikdo lahko to tudi tako razume.

Uredništvo: V Sloveniji je namreč malo dobrih podjetij, ki bi bila zanimiva za nakup!

Petrič: Kolektor je dobro podjetje. Je relativno malo zadolženo, je podjetje, ki ustvarja dobiček, in je podjetje, ki vlaga v razvoj. Povem vam, imam že verodostojne podatke, da smo s to potezo (*nakup manjšinskega deleža v FMR, op. ur.*) v Idriji kratkoročno izgubili okoli 15 milijonov evrov. To je denar, ki bo na tak ali drugačen način izpuhtel iz razvojnega potenciala Idrije. Nekdo je za to kriv, pa četudi ga mediji postavljate na piedestal.

Uredništvo: Torej je treba ljudem to povedati, pojasniti!

Petrič: Ta škoda je izračunljiva. Na eni strani v FMR, na drugi pa v Kolektorju, ki bo moral zdaj izvesti nakupe, da se bo zaščitil. Za Idrijo pa to konkretno pomeni, da koncern prihodnja štiri leta ne bo investiral v načrtovani gradnji doma upokojevcev in hotela. Ob tem bi se morali v našem okolju zamisliti.

Uredništvo: Hidriin portfeljski nakup torej namesto napovedanih sinergij pri naša škodo okolju?

Petrič: Trdim, da je bil nakup opravljen za osebno korist večje skupine na škodo okolja, kar je razvidno iz lastniške strukture kupca! Lahko bi ta denar dali malim delničarjem, na kupčevi in na naši strani, tako pa je šel denar iz Idrije v banke, v državni proračun. Mi smo zato, da plačujemo davke na ustvarjeni dobiček, ne pa da preplačujemo deleže institucionalnim lastnikom. Ker se nam je zgodilo to, o čemer se pogovarjamo, bo moral koncern Kolektor večletni dobiček nameniti za nakupe raznih deležev, da bo skoncentriral lastništvo v svojih rokah. V tem času smo že odkupili deleže Vipe Holdinga in



Abanke v Kolektorju v skladu z družbeniško pogodbo. Če se nam ne bi zgodil vdor v FMR, tega ne bi bilo treba. Zanimivo je, da se kupec deleža v FMR zelo intenzivno zanima tudi za nakup deležev koncerna Kolektor, pa ne vem, zakaj, saj se ve, kdo ima prednostno pravico nakupa. Sploh pa, ker nima denarja in bi moral tudi za ta nakup pridobiti posojilo. Ob tem pa je za koncern Kolektor zelo pomembno, da mora nadaljevati uresničevanje svoje dolgoročne strategije, vezane na nadaljnjo organsko rast in nove prevzeme. Prav v tem času smo prevzeli nemško podjetje s področja hišne tehnike z letnim prometom 20 milijonov evrov.

Uredništvo: Zakaj se je to sploh zgodilo? Na novinarski konferenci Hidrie je bilo rečeno, da je bil delež v FMR kupljen preprosto zato, ker zanj ni bilo zanimanja znotraj Kolektorja. Bolje, da ga je kupil nekdo iz neposredne bližine, kot pa nekdo, ki je nam vsem nepoznan, je bilo izrecno poudarjeno.

Petrič: To lastništvo je pripadalo koncernu Kolektor ter vsem 1100 delničarjem družbe pooblaščenke. Prepričan sem, da bi ga dobili. Izgovarjanje na nezanimanje znotraj koncerna Kolektor pa je »pesek v oči« za javnost tistih ljudi, ki so izpeljali sovražni nakup.

Uredništvo: »Parkiranje« 17 milijonov evrov, toliko naj bi bilo treba plačati za

delež v FMR, bo kupcu prinašalo premalo. Za obresti na to vsoto bo moral banki plačati dobrih 900.000 evrov letnih obresti, na račun dividend pa bo na FMR prejel 300.000 evrov. 600.000 evrov minusa, prej celo več, je ogromna vsota, ki je ne prenese nobena ekonomska računica. Zakaj torej nakup, ki je skregan z zdravo ekonomsko logiko?

Petrič: Na to ne znam odgovoriti. Vaši izračuni pa so glede na dosedanjo dividendno politiko FMR d. d. zelo točni.

Uredništvo: Kupec je že povedal, zakaj se je odločil za nakup deleža v FMR, vi njegovi interpretaciji ne verjamete, ostanemo torej sami z bralci vred, da ugibamo, dokler se ne pokaže pravi obraz tega posla. Kaj pa, če cilj te portfeljske naložbe ni bil samo zaslužek, ampak s tem finančnim manevrom tudi poseg v koncernovo strategijo poslovanja, izčrpavanje s stvarmi, ki jih ta ni načrtoval. Nenazadnje gre za dva gospodarska sistema v našem okolju, ki se uspešno razvijata vsak po svoje, koncern Kolektor še posebej hitro, o čemer pričajo prav vsi kazalci poslovanja. To pa je lahko za nekatere tudi zelo moteče.

Petrič: Mislim da! Pričakujem, da je s tem ta zgodba zaključena.



December 2007, januar 2008

3. december – V razstavišču Nikolaja Pirnata na idrijskem gradu Gewerkenegg so odprli razstavo razglednic z naslovom Pozdrav iz Idrije, ki sta jo pripravila kustosa Mestnega muzeja Idrija Anton Zelenc in Darko Viler. Do konca januarja je bilo na ogled postavljenih več kot 700 razglednic. Poleg fototeke Mestnega muzeja so razglednice za razstavo iz svojih zbirk prispevali še Silvester Bajc, Marijan Jereb in Ljubimir Ukmar. Ker je od izida prvih razglednic minilo že več kot sto let, postajajo razglednice vse bolj pomemben zgodovinski vir. Predvsem so pomembne za lokalno zgodovino, saj nazorno prikazujejo, kakšen je bil kraj videti v določenem časovnem obdobju.



4. december – Mestna knjižnica in čitalnica Idrija je podelila priznanja in praktične nagrade svojim članom, ki so sodelovali v projektu štirih severnoprimorskih knjižnic Primorci beremo. Največ knjig, kar 21 od obveznih sedmih proznih del in ene pesniške zbirke, je prebrala Irena Cankar iz Cerknega. Sodelujoči v projektu so nagrade prejeli iz rok najbolj brane slovenske pisateljice ter gledališke in filmske igralka Dese Muck.



5. december – Podjetje Ydria sport, ki upravlja z Modro dvorano, je v športnem parku Staneta Bloudka odprlo umetno drsališče. Podjetje je drsališče kupilo lani na Nizozemskem. Naložba ni bila majhna, zato direktor Ydria sport Sine Pečelin upa, da bo obisk boljši, kot je bil lani, ko jim jo je zagodla mila zima. Kot je povedal Pečelin, pričakujejo najmanj 70 obiskovalcev na dan, v nasprotnem bo drsališče prisiljen prodati ali dati v najem.

9. december – Idrijski Zdravstveni dom je bogatejši za novo sodobno digitalno radijsko postajo za komuniciranje med reševalnimi ekipami. Če hoče ustanova nuditi učinkovito 24-urno nujno medicinsko pomoč, mora imeti tudi zanesljivo komunikacijsko napravo. Odslej bodo medicinske ekipe idrijskega Zdravstvenega doma v danem trenutku povezane z vsemi udeleženci reševanja, in sicer s helikoptersko ekipo, drugimi reševalnimi vozili, regijskim centrom za obveščanje v Novi Gorici, gasilci in reševalno postajo Ljubljana.

12. december – S srečanjem stanovalcev in njihovih svojcev je idrijski Dom upokojencev obeležil tridesetletnico. Dom sestavljata dve enoti. Na Marofu so jo odprli takoj po vojni v objektu sester usmiljenk, ki je pogorel in so ga nadomestili z novogradnjo, pred tremi desetletji pa so odprli še nov dom v Idriji. Na prireditvi so se sostanovalcem in njihovim družinskim članom predstavile pevke domskega zbora, vokalna skupina Vedrina, terapevtka Ema Brelih pa je ob obletnici zbrala nekaj misli stanovalcev in jih predstavila v posebni knjižici.

19. december – Vojskarji so noveletne voščilnice opremili z znamko, na kateri je eden najbolj prepoznavnih motivov kraja, cerkev svetega Jožefa. Omenjeno znamko ni izdala Pošta Slovenije, pač pa so Vojskarji izkoristili možnost osebnih znamk. Naredili so jih 100.



24. december – Planinsko društvo Javornik Črni Vrh je pripravilo že 29. pohod na Javornik. Udeležilo se ga je več kot 1500 pohodnikov iz vse Primorske, drugih slovenskih krajev in zamejstva. Organizatorji, ki so bili s pohodom zelo zadovoljni, so se že lotili priprav na nočni pohod na Javornik, ki bo konec februarja.

3. januar – Pred 37 leti je začel oddajati Radio Cerkno. Poslušalci so njegov program lahko poslušali ob nedeljah dopoldne. Konec osemdesetih let se je Radio Cerkno oblikoval kot gospodarska družba, ki je v stoo odstotni lasti občin Idrija in Cerkno.

Kljub omenjenemu lastništvu pa radio, ki se je pred dvema letoma preimenoval v Radio Odmev, deluje povsem samostojno in ekonomsko neodvisno od lastnikov. Program Radia Odmev ima status posebnega pomena in oddaja vse dni v tednu. Za pripravo programa pa skrbi pet redno zaposlenih in 30 honorarnih sodelavcev.



5. januar – Ajdovsko Primorje hiti z obnovitvenimi deli v predoru Javornik na regionalni cesti Godovič – Črni Vrh in kot kaže, naj bi z deli končali dva meseca pred predvidenim rokom, torej konec februarja. Država je za obnovo omenjenega predora namenila 112.500 evrov, kar pa je bilo premalo za preplastitev obvoznice, po kateri je v času prenove tekel promet z osebnimi vozili. Ker je predor, speljan skozi hrib, poln vode že po tej prenovi, poznavalci napovedujejo čez dve desetletji vnovično.



19. januar – Idrijski čebelarji so se zbrali na letnem občnem zboru, na katerem so pregledali delo v minulem letu in naredili načrte za naprej. Med najpomembnejšimi nalogami čebelarjev ostajata promocija medu domačih čebelarjev in doseganje ustrezne cene domačega medu. Skrbeli bodo tudi za nadaljnje izobraževanje članov društva in za zdravje čebel. Podelili so še priznanja dolgoletnim in prizadevnim članom društva.

26. januar – V Idrijskih Krnicaх so pripravili že deveto srečanje ljudskih godcev. Prireditev, na kateri se je letos predstavilo kar 19 harmonikarjev, so si zamislili člani različnih glasbenih skupin iz tega kraja. Z njo so želeli obuditi spomine na svoje mlade dni. Prireditev je z leti dobivala na pomenu in je danes ena najpomembnejših promocij kraja. Domače gospodinje za vsako prireditev

pripravijo pokušino dobrot. Skupina organizatorjev se namreč teden dni pred prireditvijo poda na koledniško pot, na kateri zbirajo suhomesnate izdelke.

27. januar – Pred spomenikom padlih v

Cerknem so se poklonili spominu na 47 žrtev nemškega napada na partijsko šolo, ki se je zgodil v noči na 27. januar pred 64 leti. V spomin na tragični dogodek se na Brcih vsaki dve leti zberejo številni simpatizerji in

preživeli tečajniki s cele Primorske in dela Gorenjske. Glavni namen partijske šole je bilo usposabljanje aktivistov in komisarjev za praktično organizacijo in politično delo na terenu in v partizanskih vojaških enotah.

Iz preteklih let ...

Gospodarski problemi na zasedanju Občinskega ljudskega odbora Idrija

V Idriji je bila prejšnji teden prva seja obeh zborov občinskega odbora, na kateri je prebral obsežno poročilo o vseh panogah gospodarske dejavnosti v občini predsednik občine Lado Božič.

V bodoče bo občinski ljudski odbor polagal vso pozornost razvoju kmetijstva in gospodarstva. Pri tem bodo lahko veliko koristili kmetijski strokovnjaki, ki bodo pojasnjevali in seznanjali kmetovalce s koristmi gnojenja zemljiških površin z umetnimi gnojili in boljšo obdelavo zemlje. Lani, ko je bila razmeroma dobra letina, so kmetje pridelali približno po 12 metrskih stotov pšenice na ha, kar je zelo malo. Kmetje se bodo morali v bodoče oprijeti gojenja gomoljastih rastlin: krompirja, pese, repe ter zelenjave, ki se bo lahko hitro vnovčevala. Za razvoj gospodarstva bo v prihodnosti treba vlagati več investicij, kakor do zdaj.

V svojem govoru se je predsednik dotaknil tudi vprašanja šolstva in zdravstva. Opozoril je na pomanjkanje učiteljskega kadra in druge probleme v šolstvu.

V zdravstvu je občina v preteklem letu lepo napredovala. Zgrajena je bila šolska ambulanta, nabavljen nov rentgenski aparat in osebni avtomobil za prevoz zdravnikov.

Predsednik se je dotaknil tudi vprašanja prometa in zgraditve avtobusne čakalnice v Idriji, za katero naj bi prispevale sredstva vse gospodarske organizacije. Na seji so sklenili, da bodo začeli v kratkem sklicevati tudi zbere volivcev za volitve poslancev v zvezo in republiško skupščino.

Primorske novice, 17. 1. 1958

Beleške iz Idrije

Nedavno je bil v Idriji, v bolnišnici za duševno bolne, uspešno zaključen sedemdnevni knjigovodski seminar višje stopnje, ki ga je organiziral svet za zdravstvo LRS. Seminarja se je udeležilo 46 knjigovodij iz raznih krajev Slovenije, uslužbenih v zdravstvenih domovih.

Strelna družina, heroja »Mihevca«, ki šteje 140 članov, mladincev in pionirjev, je imela svoj redni letni občni zbor. Iz poročila predsednika Franca Štekarja, je bilo razvidno, da je družina lani dosegla nekaj vidnih uspehov. Članskega tekmovanja se je udeležilo 73 članov, meddružinskega tekmovanja v Črnem vrhu pa 5 članov in osvojilo prvo mesto. Pet članov se je udeležilo tudi Okrajnega tekmovanja v Novi Gorici za »Zlato puščico«. Konec februarja pa je na tekmovanju v Novi Gorici ženska ekipa osvojila prvo mesto, mladinska tretje in članska ekipa šesto mesto. Organizirano je bilo tudi ekipno meddruštveno tekmovanje za prehodni pokal občinskega ljudskega odbora Idrija, ki se ga je udeležilo sedem ekip. Strelna družina si želi čim prej urediti strelišče v naravi. V ta namen so člani opravili že precej prostovoljnega dela. Treba pa bo najti še nekaj sredstev, da se strelišče dogradi.

Tudi člani prostovoljnega gasilskega društva v Idriji so imeli svoj letni občni zbor, na katerem so se pogovorili o opravljenem delu in problemih. Ker je v društvu že večje število članov, ki aktivno sodelujejo nad 20 let, ima mladinska organizacija v Idriji zelo hvaležno nalogo vključiti v to humano organizacijo, ki nam varuje imetje, čim več mladine.

Ribiško društvo v Idriji je tudi v lanskem letu zabeležilo nekaj vidnih uspehov v prizadevanju za ponovno obogatitev voda. V zgornji in spodnji tok Idrijce so vložili 260.000 iker in 6000 mladice, da bo zopet oživel tudi spodnji tok Idrijce z lepimi postrvmi in lipani.

Članstvo si je postavilo za nalogo, da v tem letu vzgoji pol milijona iker. Nabaviti si nameravajo tudi čoln, da bi si olajšali gojitvena dela. Občnega zbora se je udeležil tudi predsednik okrajne zveze ribiških društev Boris Satori, ki je članom čestital k doseženim uspehom.

F.V., Primorske novice, 31. 1. 1958

Potrebna je večja povezava z množičnimi organizacijami

Turistično olepševalno društvo v Idriji je na nedavnem sestanku podalo obračun glede svojega v preteklem letu. Iz kritičnega poročila o delu društva je bilo razvidno, da je bila v preteklem letu premajhna povezava med društvom in ostalimi organizacijami, kar bo treba v bodoče izboljšati. Tudi delo pododbora v Spodnji Idriji se ni dovolj razmahnilo. Vendar je društvo doseglo nekaj uspehov. Predvsem je posredovalo pri organizaciji raznih izletov ter dajalo razne informacije vsem, ki so se zatekli ponje. Društvo je v preteklem letu organiziralo nad trideset izletov po domovini in v tujino. Omeniti moramo tudi, da je društvu nudil vsestransko pomoč tudi občinski ljudski odbor.

Turizem pa se bo v idrijski kotlini bolje razvijal, ko bodo urejene ceste. Predsedniku Občinskega ljudskega odbora Ladu Božiču so obljubili, da bodo že letos začeli širiti ceste od Kalc proti Idriji. Z ureditvijo te ceste, ki povezuje idrijsko kotlino z zunanjim svetom, se bo povečal tudi promet.

Na občnem zboru so se pogovorili tudi o bodočem delu društva. Tako bodo v Mejici uredili drsališče in kegljišče. Začeti pa nameravajo tudi z obnovo zgodovinskih Klavž, ki so tehnični spomenik našega rudarstva. Društvo se namerava tudi tesneje povezati z mladinsko organizacijo in planskim športnim društvom.

Primorske novice, 14. 2. 1958

V nedeljo slavje v Cerknem

V spomin na dan, ko so pred 15. leti množično odšli fantje in moške s Cerkljanskega v partizane, so v Cerknem proslavili 15. februar za občinski praznik. Slavje bodo letos imeli v nedeljo in bo potekalo v znaku predvolilnih priprav. Tako predvidevajo večje predvolilno zborovanje, na katerega so vabili tudi dr. Aleša Beblerja. Razen tega se bodo zbrali v nedeljo v Cerknem bivši borci NOB na občinski konferenci, občinski ljudski odbor pa bo imel slavnostno sejo.

Primorske novice, 14. 2. 1958

500 let idrijskega sv. Ahacija

Janez Kavčič

Dolgoletni idrijski dekan in zaslužni zgodovinar monsinjor Mihael Arko je v svoji Zgodovini Idrije (1931, str. 5) takole opisal najstarejši in najpomembnejši idrijski rudarski praznik: »V zahvalo se na ta dan še vedno slovesno praznuje god sv. Ahacija, to je 22. junija vsako leto. Vse delo počiva, ob 9. uri je slovesna sv. maša in potem procesija k rovom. Udeležijo se je duhovniki iz obližja. Gospa Kuttler (soproga rudniškega upravitelja Valentina Kuttlerja leta 1508, op.pisca) je izprosila pri sv. stolici posebne molitve pri 4 blagoslovih. Dan sv. Ahacija je za Idrijo velik praznik. Slavijo ga z velikim navdušenjem in prosijo dobrotljivega svetnika, naj ostane jami tudi v bodoče naklonjen. Marsikateri tujec še dandanes pride nalašč ta dan v Idrijo, da si ogleda stari rudarski praznik. Za Idrijo so se tedaj (1508) začeli boljši časi. Kamenje v globočini je imelo obilo rude v sebi ... in podjetje se je bogato obrestovalo.«

Kr.). Skozi stoletja so ga upodabljali kot vojaka ali viteza s trnjem v roki ali s trnjevim vencem na glavi ter z velikim križem in mečem. Častili so ga kot priprošnjika v stiskah in boleznih, v hudih dvomih in v smrtnem strahu. V širšem srednjeevropskem prostoru (Bavarska, Češka, Avstrija, slovenske dežele, Hrvaška) je postal sv. Ahacij zelo popularen zlasti od konca 16. stoletja dalje, saj je bila ravno na njegov godovni dan, 22. junija 1593, izbojevana odločilna zmaga nad Turki v znameniti bitki pri Sisku. Sv. Ahacij je bil zatem v 17. stoletju spoštovan kot tako imenovani »deželni varuh« tedanje Kranjske, zlasti dokler je še pretela turška nevarnost. Letos mineva okroglih 500 let, odkar je ime sv. Ahacija – ne z zlatimi, temveč z živosrebrnimi črkami – neizbrisno »vklesano« v monument idrijske zgodovinske in kulturne dediščine. Zgodovinarji, geologi in nasploh vsi strokovnjaki, ki se spoznajo



Lojze Čemažar: sv. Ahacij na vitraži v cerkvi sv. Trojice, 1983



Praznovanje na dan sv. Ahacija v Idriji na začetku 20. stoletja

Dan sv. Ahacija (22. junij), tradicionalni idrijski knapovski praznik, je leta 1995 (po združitvi s Cerkljansko) tudi uradno postal praznik nove idrijske občine. V pričujočem prispevku želim komentirati vsebino in pomen tega datuma ter utemeljiti častljivo poltisočletno »prisotnost« sv. Ahacija v našem kraju.

V znanem zborniku Leto svetnikov (2. zvezek, 1970, str. 642) lahko preberemo, da je bil Ahacij stotnik rimske vojske (primicerus) in kot kristjan mučenec v času vladanja cesarja Hadrijana (117–138 po

na genezo Idrije, so enotnega mnenja, da je bil 22. junij 1508 odločilni mejnik v razvoju živosrebrovega rudnika in naselja. Po pionirskem obdobju rudarjenja, polnem negotovosti, ko so odkopavali le plitve in siromašne površinske plasti skrilačev, se je knapom vendarle radodarno nasmehnila sreča. Ob Nikovi, na prostoru med poznejšim baročnim vodnjakom in gozdarsko upravno stavbo, so 22. junija 1508 v globini 42 metrov naleteli na izjemno bogata ležišča cinabaritne rude. Šele s tem odkritjem je bila zagotovljena večstoletna

perspektiva neprekinjenega obratovanja rudnika in razcvet vsega življenja, ki je bilo povezano z njim.

Zgoraj omenjena Arkova monografija (str. 4) posreduje slikovit prikaz prelomnega dogodka: »Dne 22. junija 1508. pa zaslede v trdem kamenju globoko v zemlji bogato žilo. Od veselja, da bode vendar sedanja beda ponehala, jim v jami ni bilo ostati. Vse vre na prosto, da bi prej ko mogoče svojim naznanili nepričakovano srečo. Radosten klic »živo srebro« ... odmeva po Idriji ... Vse hiti proti oskrbnikovemu stanovanju. Gospa Kuttler je sama doma. Vedela je za stisko, v kateri je vse podjetje ... Ko žena zasliši na ulici krik in vidi toliko množico razvnetih ljudi, ki se bližajo njeni hiši, meni, da je nastal upor ... Hiti k oknu in ko pridejo prve čete rudarjev pred njeno stanovanje, jim vrže svoje nakitje ... s prošnjo, naj prizanesejo njej in njene-mu možu ... Trajalo je precej časa, da so se sporazumeli.«

Mesto epohalne najdbe se je tako sredi leta 1508 razvilo v osrednje idrijsko delovišče. Tu so rudarji poglobljali in opremljali Ahacijev jašek, ki so ga hvaležno imenovali tudi »jašek sreče.« Z njim so dosegli globino 133 metrov, rudne jame z njegovega dna pa so izkopali še kakih 40 metrov nižje. Ahacijev jašek je ostal do konca 16. stoletja, do odprtja Barbarinega jaška onstran Nikove, glavni vertikalni sestop v rudnik.

Ob njem so preizkušali in izpopolnjevali tedanje tehniške mojstrovine – znamenite geplje in prve kamšti – ter do njih, po odprtju Barbarinega jaška, speljali tudi energetski vodni tok po Rakah. Ahacijev »jašek sreče« so opustili šele v prvi polovici 18. stoletja, ko so v dobi predstojnika F. A. Steinberga okrog leta 1740 odpirali nov Terezijin jašek na prostoru današnje Komunale. Torej je Ahacijev jašek služil namenu okrog 230 let, zato se danes tudi idrijski »star plac« upravičeno imenuje Trg sv. Ahacija.

Lik rudarskega zavetnika se je (skupaj s sv. Barbaro) globoko zasidral v mišljenje, čustvovanje in vsakdanje delo naših prednikov. O prisotnosti in priljubljenosti sv. Ahacija v nekdanji Idriji govorijo številni historični dokazi. Znano je, da je večji del 16. stoletja, vse do podržavljenja rudnika leta 1575, imela pri lastništvu in vodenju podjetja glavno besedo združba rudarskih podjetnikov, imenovana Ahacijeva družba (Die Herren und Gewerken der neuen Gab zu st. Achatzen). Omenjena družba je okrog leta 1527 tudi zidala grad Gewerkenegg, in sicer na skalnatem platu nad Nikovo, kjer je že prej (!) stala kapela sv. Ahacija. Kapelo so vključili v grajski kompleks, oltar iz nje pa so po navedbi Mihaela Arka šele leta 1850 prenesli v znamenje sv. Janeza Nepomuka ob Nikovi. Po navadi se pozablja, da župnijska cerkev (žrtev druge svetovne vojne in razmer po njej) ni bila posvečena le sv. Barbari, temveč tudi sv. Ahaciju. V sklopu rudarske kapele in reliefa sv. Trojice v Antonijevem rovu sta bili skulpturi sv. Barbare in sv. Ahacija (zdaj v prenovljeni kriпти) nepogrešljivi kulturni in likovni dragocenosti. Sv. Ahaciju so se rudarji iz roda v rod priporočali v stari molitvi, ki se je v skrajšanem zapisu ohranila iz sredine 19. stoletja. Idrijska sakralna umetnost je podoba sv. Ahacija pogosto umeščala v svojo ikonografijo. Omeniti velja zlasti bandere, veliko baročno podobo v cerkvi



▲ Jurij Šubic: Procesija na dan sv. Ahacija v Idriji, 1880

sv. Barbare, vitražo Staneta Kregarja v starem zvoniku pri novi župnijski cerkvi in vitražo Lojzeta Čemažarja v prezbiteriju prenovljene cerkve sv. Trojice.

Ko so se idrijski občinski svetniki leta 1995 odločili za 22. junij kot nov praznični datum (dotedanji 1. oktober so upravičeno obdržali v Cerknem), jim vsekakor ni manjkalo tehtnih argumentov. Dejstvo je, da so ta dan v Idriji slovesno praznovali skoraj 450 let, od leta 1508 do let po drugi svetovni vojni; praznovanja so oblasti »utišale« šele po letu 1950. V tem pogledu se z 22. junijem ne more primerjati noben drug idrijski praznik. O slovesnostih na dan sv. Ahacija je na razpolago mnogo pisnih poročil, pa tudi precej zgovornih dokumentarnih fotografij. Predvsem je treba poudariti, da dejansko ni šlo zgolj za praznik verskega (cerkvenega) značaja, ampak v prvi vrsti za rudarski praznik, ki ga je slavilo takorekoč vse idrijsko občestvo. To je bil več stoletij slovesen dan vseh Idrijčanov, ne glede na

statusne, nazorske in nazadnje politične (strankarske) razlike. Prireditve 22. junija so se udeleževali: vsi uslužbenci rudnika od direktorja do vseh kategorij delavcev, svetna in cerkvena gosposka, meščanski sloj, šolska mladina od osnovnošolcev do realčanov, predstavniki kulturnih, športnih in drugih društev, ugledni gostje in drugi prišleki. Sv. Ahacij je postal sinonim in zaščitni znak vseljidskega krajevnega slavlja.

Ob uradni razglasitvi praznika leta 1995 so obiskovalci »turističnega rudnika« prvič lahko prehodili podaljšano jamsko pot. Le-ta se spušča 20 metrov pod Antonijev rov na nivo nekdanjega Ahacijevga polja. Zaradi zgodovinske pomembnosti tega dela jame so poti na omenjenem nivoju dobile naziv Ahacijev obzorje.

Vprašanje, ali je v junijskem programu čipkarskega festivala dovolj prostora za resnično »rehabilitacijo« 500-letnega idrijskega praznika, pa ostaja še nadalje na široko odprto.



Sprejemamo tudi večje skupine in zaključene družbe

- * ŽLIKROFI
- * DIVJAČINA
- * **MORSKE RIBE**
- * JEDI PO NAROČILU
- * VELIKA IZBIRA VRHUNSKIH VIN

ODPRTO:

od 12^h - 22^h

nedelje, prazniki od 12^h - 20^h
ponedeljek, torek - zaprto

OPREMA

Zastopamo svetovno znane
proizvajalce:

- niskonapetostne stikalne tehnike,
- protieksplozijske opreme,
- krmilne tehnike,
- opreme za industrijske komunikacije in
zajem podatkov,
- industrijskih računalnikov in
- programske opreme za vodenje procesov.

IZDELKI

Lasten razvoj opreme za avtomatizacijo:

- industrijski računalniki,
- namenski proizvodi za znanega kupca.



Informator

ČASOPIS KONCERNA KOLEKTOR • Februar 2008

Gradnja Razvojno-tržnega centra se je začela



Na koncernovi matični lokaciji v Idriji bo Kolektor zgradil in odprl prvega od štirih načrtovanih inštitutov. Razvojno-tržni center, za katerega gradnjo je namenil 7,5 milijona evrov, se bo osredotočil na razvoj aplikacij za avtomobilsko industrijo. V ta namen bo pridobil potrebno število strokovnjakov, saj načrtuje ključne kadre nagrajevati tudi z udeležbo na dobičku in s soudeležbo v lastniški sestavi. Prvi krog razpisa je potekel sredi tega meseca. Načrt koncerna je v najkrajšem možnem času zagotoviti kritično maso znanja, dvigniti izobrazbeno sestavo kolektiva in izboljšati usposobljenost svojih diplomantov. Zato bo Kolektor do aprila prihodnjega leta pod streho do takrat končanega Razvojno-tržnega centra zagotovil delovno mesto najmanj 200 visoko izobraženim kadrom tehnične in naravoslovne smeri, s katerih znanjem in delom bo lahko navzven nastopal kot pristojen razvojni partner. Kolektor bo podobna centra za hišno in industrijsko tehniko uredil še v Postojni in Ljubljani in uveljavil nadzorovano transnacionalno mentaliteto v razvoju, kar pomeni, da bo razvoj določenih aplikacij, zaenkrat predvsem komutatorskega programa, zaupal tudi svojim družbam po svetu.

Strategija razvoja koncerna.....

2

- Cvetober koncernovega menedžmenta pripravlja strategijo nadaljnega razvoja Kolektorja

45-letnica Kolektorja...

5

- V prihodnjih letih se bo Kolektor iz koncerna prelevil v malo multinacionalko

Spodbujanje mladih za naravoslovje in tehniko.....

8

- Prva generacija idrijskih dijakov je zaključila laboratorijske vaje v Kolektorju

Letošnji koncernovi naložbi v Idriji.....

11

- Še to leto bosta pod streho nov Razvojno – tržni center in nova hala za Orodjarno in Strojegradnjo



Nadzorovan razvoj, sestavni del Kolektorjeve transnacionalnosti

Filip Šemrl

Tokratna razvojna konferenca Kolektorja, že četrta po vrsti, ki je bila konec prejšnjega meseca v Idriji, je bila namenjena predstavitvi strategije koncerna, ki jo oblikuje ekipa 20 njegovih ključnih menedžerjev, na čelu z namestnikom predsednika koncerna Radovanom Bolkom in pod mentorskim vodstvom predavatelja na Ekonomski fakulteti dr. Marka Jakliča. Razvojna strategija in z njo povezani projekti temeljijo na oceni dosedanjega razvoja koncerna, ki je bil osredotočen zgolj na proizvodnjo komutatorjev in na načrtovani in delno že izvajani diverzifikaciji proizvodnje, torej na ponudbi novih produktov.

V prihodnje se bo koncern po mnenju Radovana Bolka soočal z rastjo vhodnih stroškov (surovine in cene dela), s pomanjkanjem tehničnih kadrov in z rastjo proizvodnje v državah s cenejšo delovno silo. Čeprav bo povpraševanje po ključnih Kolektorjevih izdelkih še naraščalo, bo sočasno naraščal tudi pritisk kupcev na zniževanje cen. Z eno besedo, dolgoročna strategija koncerna bo temeljila na stabilni lastniški sestavi in predpostavki, da se koncern v prihodnosti ne bo soočal z nepredvidljivimi okoliščinami, na katere sam ne more vplivati, to pomeni, da bo posloval v razmerah brez večjih naravnih in podobnih nesreč, vendar v okoliščinah, ki bodo še večjo skrb namenjale čistejšemu okolju in s pričakovano večjim tveganjem v poslovanju v globalnem svetu.



"Pri tem bo Kolektor izhajal iz že pridobljenih sposobnosti, ki so prepoznavne v tehnični tradiciji okolja, celo neke vrste mojstrski mentaliteti, odprtosti poslovnega in tehničnega kadra, lojalnosti in stabilnosti vodstvene ekipe, dolgoletni tradiciji v proizvodnih procesih, sposobnosti hitrega učenja, tehnični inovativnosti in specifični



dejavnosti, s katero se ukvarja. Določene so tudi zelene vrednote, ki jih bo koncern razvijal, in sicer: vztrajnost in borbenost, usmerjenost h kupcem, dolgoročnost, ustvarjalnost in inovativnost, strokovnost in poklicno odgovornost, učenje, toleranco mnenj, proaktivnost, odgovornost do zaposlenih in do družbenega okolja." Koncern bo v prihodnje panožno organiziran napoveduje Radovan Bolko in dodaja, da bodo temu prilagajali tudi razvojno – tržne procese. Usmeritev koncerna bo, da bo tudi v nekomutatorski ponudbi našel svoje prodajne niše in razvijal samo tiste produkte, s katerimi bo prepoznaven in bo zaslužil. Koncern se bo ukvarjal z dejavnostmi (avtomobilsko industrijo, hišno in industrijsko tehniko), ki so sinergijsko povezane z njegovimi že znanimi usmeritvami. Kar zadeva njegove načrte na področju upravljanja s premoženjem pa bo lahko prevzemal tudi podjetja, ki ne bodo imela nič skupnega s prej omenjenim, vendar v njih ne bo smelo biti ustvarjenega manj kot 40 tisoč evrov dodane vrednosti na zaposlenega.

Izhodišča inovacijskega procesa postavljena

Polona Šemrl

Razvojna konferenca je bila namenjena tudi predstavitvi izhodišč inovacijskega procesa, ki so jih definirali na posebnih delavnicah. Teh so se udeležili predstavniki vseh koncernovih družb, ki so kakor koli povezani s procesom razvoja novih izdelkov. Njihov namen je bil postaviti temelje takšni organiziranosti, ki bo omogočala doseganje strateških ciljev. Ključni cilj je, kot je povedal vodja projektne pisarne **Primož Gorjup**, ki je tudi predstavil izhodišča inovacijskega procesa, doseči deset odstotkov prihodkov koncerna na osnovi novih izdelkov.

Do konca julija naj bi izhodišča, ki so jih postavili na razvojni konferenci, preverili tudi v praksi. Takrat se bo namreč zaključil pilotni projekt in se formalno ustanovila projektna pisarna. Gorjup pravi, da je prvi korak inovacijskega procesa vsekakor iskanje priložnosti. V tej fazi se definirajo ideje in idejam dodeljujejo zastopniki strank. Ti bodo odgovorni za definiranje priložnosti in iskanje informacij o potencialnih kupcih, njihovih potrebah in željah. »Gre za iskanje sponzorja pri kupcu,« dodaja Gorjup. Sledi ocenjevanje priložnosti in iskanje projektne vodje. Ta v naslednji fazi, torej pri analizi priložnosti, s projektним timom na podlagi analize pripravi projektne načrt in ga predstavi kupcu. Če je bil proces do tu uspešen, se oblikuje ponudba in se gre v razvoj, industrializacijo in komercializacijo izdelka. S postavljanjem izhodišč inovacijskega procesa so postavili tudi novo definicijo priložnosti. Pri tej ne gre

več zgolj za izdelek, pač pa so začeli razmišljati tudi o svojih in kupčevih problemih, povezanih z izdelkom. Kot je poudaril Primož Gorjup, je najpomembneje, da se čim hitreje oblikuje prioriteten seznam priložnosti in izloči »slabe« ideje. S tem, ko je neka priložnost sprejeta, narejene vse analize in je izdelek pripravljen na proizvodnjo, pa delo še zdaleč ni končano. Zagotoviti je treba še zaščito industrijske lastnine.

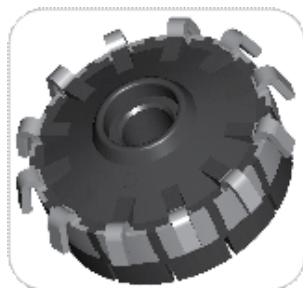


* Zaradi zaščite poslovne skrivnosti zaenkrat objavljamo samo simbolično fotografijo

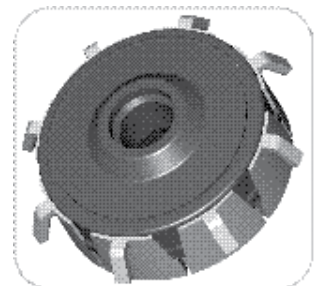
Četrta razvojna konferenca je bila nekakšen formalni začetek pilotnega projekta preverjanja izhodišč inovacijskega procesa. Pred poletjem bo postavljen portal za spremljanje inovacijskih priložnosti in strateških projektov na intranetu. Projekt se bo zaključil konec julija, ko bo dokončno oblikovan pravilnik inovacijskega procesa in bo projektne pisarna začela delati s polno paro.

Primeri dobrih praks

Marjan Drmota, direktor Kolektorja Sikom, odgovoren za razvojno-tehnološko področje, je kot primer dobre prakse predstavil razvoj čelnih komutatorjev za bencinske črpalke. Z razvojem čelnih komutatorjev za bencinske črpalke je Kolektor začel v 90-ih letih prejšnjega stoletja, ko se je na trgu pojavila potreba po geometrijsko povsem drugače oblikovanih komutatorjih za te črpalke (čelni komutatorji namesto cilindričnih), ki so nameščene v samo posodo za gorivo, gorivo pa obliva tudi komutacijski sistem (komutator in ščetke). Prvi tovrstni komutatorji so bili izdelani za Boscha, kasneje pa še za druge kupce. S tem projektom se je Kolektor Boschu predstavil kot zanesljiv partner. Druga prelomnica pri razvoju čelnih komutatorjev



za črpalke za gorivo je bila naraščajoča poraba alternativnih goriv na trgu. Zaradi uporabe omenjenih goriv se je življenjska doba komutatorjev, ki so imeli tekalno površino iz bakra, močno zmanjšala. V Kolektorju so spet razvili novega (Kolektor z grafitno oblogo). Pri razvoju slednjega je nastal tesno povezan trikotnik Bosch – Hofmann – Kolektor, brez katerega zgodba o uspehu Kolektorja ne bi bila takšna, o kakršni govorimo danes. Projekt z Boschem je za Kolektor pomenil odskočno desko za sodelovanje z drugimi kupci. Na uspeh kažejo štiri proizvodne linije, na katerih so lani naredili 13 milijonov teh komutatorjev.



Razvojno konferenco so sklenili s pregledom aktualnih projektov v posameznih koncernovih družbah in z ogledom proizvodnje.

Iz izdelovalca komponent do ponudnika rešitev

Zadovoljstvo kupca je postalo središčna točka trženjskih in prodajnih dejavnosti uspešnih podjetij. Cilj podjetja je, da svoje kupce prelevi v svoje zagovornike. Najpomembnejše vprašanje, ki ga mora podjetje postaviti kupcu, se torej glasi: »Ali boste naše podjetje priporočili krogu svojih znancev?« To je na prodajni konferenci Sales Summit 08 z naslovom Strateški zasuk prodaje h kupcem poudaril glavni govornik Velimir Srića, prodekan za mednarodno sodelovanje na zagrebški ekonomski fakulteti, ko je predstavljal zlata pravila upravljanja kupcev: kupec mojega kupca je moj kupec.

Druge teme, ki so jih obravnavali na konferenci, so bile sprememba prodajne strategije v praksi, moč kupcev pri izdelkih široke porabe, kako kupci kupcev vplivajo na prodajo na medorganizacijskem trgu, motivacija in učinkovitost ter kako izboljšati sodelovanje med prodajo, trženjem in raziskavami.



Sledila je predstavitev prodajnih izzivov iz različnih panog v praksi. Svoje prispevke na to temo so podali: Šved **Torsten Svensson**, podpredsednik prodaje SAP srednje velikih in malih podjetij v Evropi, Bližnjem vzhodu in Afriki, **Iztok Pečnik**, direktor projektov v podjetju Finmart in **magister Rok Vodnik**, izvršni direktor strateške prodaje in nabave v koncernu Kolektor. Slednji je s svojimi bogatimi izkušnjami, ki si jih je pridobil kot direktor prodajnega podjetja Comtrade USA in Kolektorjevega proizvodnega podjetja TKI v Južni Karolini, predstavil Kolektorjevo pot od proizvajalca komponent do ponudnika rešitev. Medtem ko se je trženje do leta 2000 osredotočilo predvsem na evropske države, se je po tem letu z aktivnim trženjem in prevzemi to razširilo tudi na druge celine sveta, tako da ima danes koncern že 20 podjetij po svetu, v katerih zaposluje 3.200 delavcev in ustvarja več kot 260 milijonov evrov prometa. Kolektor je z 80 odstotki tržnega deleža v prodaji komutatorjev v Evropi in z 20 odstotki na svetu

globalno podjetje in tehnološki vodja. Donedavna je bil Kolektor na področju prodaje komutatorjev tudi stroškovni vodja, saj je imel izvrsten izdelek, ki ga je odlikovala tehnološka dovršenost in je bil narejen v tako imenovani (*low coast country*) deželi s cenejšo delovno silo, kar je Slovenija v preteklosti bila. Zdaj je Kolektor na razpotju, ko bo moral svojim kupcem ponuditi nekaj več, vendar ne samo na področju proizvodnje komutatorjev, temveč tudi drugih produktov. Zazrl se je sam vase in preveril, s čim razpolaga, kaj zna delati in kaj ponuditi. Ugotovil je, da je razvojno in tehnološko napredna družba, ki se je zmožna hitro učiti in ima posluš za inovativnost. Pri tem se je Kolektor srečal z večnim vprašanjem kaj je bilo prej kura ali jajce? Torej, ali naj Razvoj razvije produkt, ki ga bo Prodaja tržila, ali naj Prodaja prinese produkt, ki ga bo Razvoj razvil. Po Vodnikovih besedah se je Kolektor lotil dveh poti: skuša še vedno diferencirati svoj *cor product* in z diverzifikacijo išče nove priložnosti. Naše vodilo je »**Z novo strategijo želimo reševati tehnološke izzive prihodnosti**«, je bil prepričljivo odločen Rok Vodnik.



Rok Vodnik, izvršni direktor komercialne koncerna Kolektor in Peter Frankl, direktor in glavni urednik časnika Finance, ki na vse najpomembnejše konference in srečanja časnika obvezno povabi tudi najodgovornejšo osebo koncerna Kolektor, saj je prepričan, da ima glede na njegovo hitro rast in izkušnje v povezavi s tem, povedati in svetovati marsikaj, kar lahko drugi s pridom uporabijo.

Od koncerna do multinacionalke

Filip Šemrl

Kolektor se iz proizvodnega podjetja spreminja v podjetje znanja

Nastavki zametkov vsega tistega, kar se je s Kolektorjem dogajalo v zadnjih petih letih, to je tudi obdobje, ki bo predmet našega zanimanja v tej in vseh naslednjih letošnjih številkah Komunitatorja, s katerimi bomo tudi zaznamovali 45-letnico koncerna, so se rodili zdaj že davnega leta 1993. 18. oktober tega leta je datum, ko je takratna uprava Kolektorja, od te sta danes še vedno aktivna le predsednik in podpredsednik **Stojan Petrič** in **Radovan Bolko**, pri stečajnem upravitelju Kautt & Buxa izposlovala tržno samostojnost, drugi najpomembnejši mejnik pa sodi v leto 2002, ko je Kolektor od ameriškega Kirkwooda odkupil njegov delež v njem. S prvim dejanjem je Kolektor začel pot svoje organske rasti, z drugim pa postal popolnoma samostojno podjetje.

Obe omenjeni dejanji oziroma ključni spremembi v novejši zgodovini Kolektorja sta vidni v zadnjih petih letih, ko se je prodaja povečala skoraj za 100 odstotkov. Leta 2002 je je bilo za 156, lani pa že za 260 milijonov evrov. Glavnino gre pripisati organski rasti koncerna, diverzifikaciji dodatnih, nekomutatorskih proizvodnih programov, in prevzemom. Še posebej zavzet je bil Kolektor v tem obdobju na področju diverzifikacije in internacionalizacije. Koncern je internacionalizacijo svojega osnovnega proizvodnega programa, to je proizvodnjo komutatorjev, v tem času zaključil, z diverzifikacijo pa je šele na začetku.

Če je torej Kolektorju uspela organska rast, zakaj mu je potrebna še diverzifikacija?

Predsednik uprave Stojan Petrič s tem v zvezi nenehno izpostavlja šest dejavnikov: kupce, regije, aplikacije, inovativnost, kompetence in proizvodni program, ki so bili, kar zadeva komutatorsko ponudbo dorečeni in izčrpani, zato niso mogli več prispevati k organski rasti koncerna. Njegova nadaljnja rast je torej edino v diverzifikaciji oziroma v iskanju novih proizvodnih programov. Spogledovanje z diverzifikacijo je bilo konec prejšnjega tisočletja, morda še na njegovem prelomu, zelo sramežljivo, verjetno predvsem zaradi miselnosti v Kolektorju, saj so stavili le na organsko rast komutatorske proizvodnje. Kolektor se je tehnološko pripravljaj na tako imenovano elektronsko komutiranje elektromotorjev, na katero pa se tržišče ni odzvalo tako hitro, kot je pričakoval. Sledila je kitajska



konkurenca, katere ponudba komutatorjev je v zelo kratkem času, v obdobju zadnjih pet največ sedmih let, dosegla obseg Kolektorjeve proizvodnje. Komutator je namreč izdelek, ki ga je mogoče izdelovati v delovno intenzivni proizvodnji. Po Petričevem mnenju je to izdelek, ki tehnološko dovršen še prinaša nekaj dodane vrednosti, večino vrst pa je mogoče izdelati z zelo preprostimi delovnimi procesi. Prednost Kolektorja je bila v avtomatizaciji proizvodnih procesov, ki pa jo je zadnja leta izničila prav daljnoazijska konkurenca. Brez izvajanja diverzifikacije bi Kolektor lani ne ustvaril 260 milijonov evrov prometa, saj je v tej vsoti ponudba nekomutatorskih proizvodnih programov zastopana že s 30 odstotki.

Ali komutatorju že bije plat zvona?

Po svoji vsebini je Kolektor neke vrste specialist v ponudbi nišnega proizvoda. Danes v poslovnem svetu poznamo tako imenovane specialiste, integratorje in inovatorje. Kolektor si prizadeva, da z ravni današnjega specialista jutri preide v fazo integratorja, kar pomeni, da bo v procesu diverzifikacije ustvarjal take proizvode, ki so narejeni z več dodane vrednosti in je vanje vložena več znanja. Pričakujemo lahko, da bo Kolektor v prihodnje na tržišču nastopal ne samo s ponudbo zahtevnih proizvodov, temveč tudi s storitvami in z znanjem. Za ilustracijo navajam podatek, da je pred petnajstimi leti fiat uno stal 6.000 evrov, danes njemu primerljiv avtomobil stane vsaj polovico več. Takrat je Kolektor dobil za komutator, ki je bil namenjen vgradnji v pralni stroj 1,3 evre, danes zanj iztrži 0,9 evra. S komutatorji za avtomobilsko industrijo je z vidika cen še na slabšem. Predsednik uprave koncerna v podkrepitev njegove strategije poudarja, da so danes na boljšem integratorji, saj integriranim produktom rastejo cene, medtem ko

proizvajalci sestavnih delov zanje zaslužijo vse manj. »Mislim, da komutatorju še ne bje plat zvona. Verjetno bo zaradi njegove enostavnosti povpraševanje vsaj v proizvodnji elektromotorjev še dolgo. V njegovi ponudbi pa ne gre več računati na takšno donosnost kot v preteklosti. V procesu globalizacije cenovno ni več problem iz Azije oskrbovati evropske kupce. Daljnoazijski proizvajalci tako jemljejo kruh našim delavcem, česar se morda sploh ne zavedamo, in se bomo tega zavedli šele, ko bomo ostali brez naročil. Zato mora Kolektor spremeniti strategijo in namesto proizvodnega podjetja postati podjetje znanja,« poudarja Stojan Petrič in opozarja, da se v svetu spreminjajo tudi vrednote. »V ospredje stopajo varnost, ekologija in višja izobrazbena sestava delavcev. Prav slednje je naša prednost pred vzhodnjaki, zahodnjakov, ki nas po dodani vrednosti krepko prekašajo, tako ne moremo dohiteti,« meni Petrič.

Kolektor je veliko od tega v zadnjih petih letih upošteval in vnesel v svoj način dela, zato odlični poslovni rezultati niso izostali. Sprememba strategije je tudi porok za naprej. Koncern Kolektor jo bazira na treh ključnih področjih: avtomobilski industriji, hišni in industrijski tehniki ter razvoju venture skladov, v katere bo vključil ponudbo produktov, ki ne sodijo v te panoge, vendar so oziroma bodo z njimi sinergijsko

povezani. Na pragu petdesetletnice, ali bolje rečeno kakšno leto kasneje, naj bi koncern zmozel pol milijarde evrov prometa. Po dodani vrednosti na zaposlenega pa naj bi se koncern usidral nekje med slovenskim in evropskim povprečjem.

Kdo bi se odpovedal kokoši, ki nese zlata jajca!

Tržna osamosvojitve Kolektorja je bila odločujoča za njegovo rast in razvoj. S tujim partnerjem zagotovo ne bi dosegel tega, kar je dosegel in kakršnega poznamo danes. Kolektor je s tem dejanjem dokazal sebi in drugim doma in na tujem, da smo Slovenci ob ustreznih pogojih zmožni razviti program, s katerim je mogoče postati svetoven in razviti malo multinacionalno družbo. To je dejstvo, ki je to postalo z ustreznim lastništvom znotraj koncerna, s pametno politiko menedžerske sestave in na račun stroškovnega vodje v devetdesetih letih, ko je Kolektorju dihala za ovratnik samo zahodna konkurenca, ki je imela višje vhodne stroške dela kot on. Prihranki iz tistega obdobja so bili naloženi v nove naložbe, ki so se obrestovale in Kolektor naredile takega, kot ga poznamo danes. Kolektor je vseskozi gradil koncept notranjega lastništva, kar je lahko dobro, lahko pa tudi nevarno za podjetje.



KOLEKTOR
Focused on future. 45 let / years

Proizvodne lokacije po svetu

1 Kolektor Sikom	
2 Kolektor Synatec	
3 Kolektor Liv	
4 Kolektor Prokol	
5 Kolektor K&B	
6 Kolektor Magma	
7 Kolektor Bosna	
8 Ascom	
9 Kolektor Koling	
10 Kolektor Febo	
11 Kolektor Sinyung	
12 Kolektor Swi Shie	
13 Kolektor Wuxi	
14 Kolektor Zektor	
15 Kolektor TKI	

Stojan Petrič pozitivno pripisuje zavesti delavcev, da so tudi lastniki, nevarnost pa preprostem dejstvu, da se z leti ljudje zamenjajo in takrat želijo svoje deleže prodati, kar pa ni v skladu z načrtovano strategijo podjetja. Kolektor je ohranjal notranje lastništvo in v FMR zgradil močan steber, ki je sestavljen iz 1100 malih delničarjev, v Fondu pa jih je še 200. Vseskozi so delničarji prejeli dividende, kar je godilo tudi okolju, zato ne preseneča, da delnic FMR nočejo prodajati.

Koncern bo čez desetletje multinacionalka

Bistvena preokupacija strategije koncerna Kolektor v prihodnosti bo do leta 2017 ustvariti 500 milijonov evrov prometa, od tega bo prodaja komutatorjev predstavljala le še 150 milijonov evrov. Za našo dolino to predstavlja delovna mesta, za katera bo Kolektor ljudi izobraževal. Zato tudi gradi Razvojno - tržni center v Idriji, s katerim bo v svojem okolju vzpostavil nova pravila igre, ki ne bodo imela

vpliva samo na delovna mesta, temveč tudi na izobraževanje ustreznih kadrov. Kolektor bo na svoji matični lokaciji v Idriji v prihodnosti ustvaril približno polovico načrtovanega prometa, kar je enako lanski realizaciji celotnega koncerna, ostalo pa v svojih družbah drugod. Doma se bo koncern preobrazil iz proizvodnega podjetja v podjetje znanja. »V Idriji bomo imeli center za razvoj aplikacij za avtomobilsko industrijo, v Postojni podoben center za hišno tehniko, v Ljubljani pa center za industrijsko tehniko. Tudi v Aziji bomo imeli kompetenčni razvojni center, kje natančno pa se še nismo odločili,« pravi predsednik uprave koncerna Stojan Petrič. »To je naš korak v prihodnjem desetletju, desetletju znanja ne samo v snovanju novih izdelkov, temveč tudi v ponudbi znanja na tržišču. V ta namen bomo usposobili novo generacijo visoko izobraženih strokovnih kadrov, ki bodo iz sedanjega koncerna zgradili majhno evropsko multinacionalko. Temu bo sledila tudi lani načrtovana reorganizacija koncerna,« napoveduje Stojan Petrič, o kateri pa bomo posebej pisali.

Skupščina družbe FMR je odločala o spremembah statuta družbe

Uprava družbe FMR d.d.



V prostorih družbe FMR v Idriji je dne 6. februarja letos potekala skupščina družbe FMR d. d.. Udeležili so se je predstavniki 98,16 odstotkov kapitala družbe oziroma njenih delničarjev. Osrednja tema skupščine je bila sprememba določb statuta družbe FMR, ki so se nanašale predvsem na določitev odobrenega kapitala, ki bi dajal upravi možnost, da v naslednjih petih letih poviša osnovni kapital družbe za polovico sedanjega ter vnos določbe o pogojnem povečanju kapitala. Poleg tega je uprava predlagala še uskladitev statutarne določila glede članstva v nadzornem svetu ter glede kraja sklica skupščine. Za spremembe

statuta sta glasovala delničarja FMR Holding d. d. in FOND d. d., proti spremembam pa je glasovala delničarka Hidria Fin d. o. o., ki je vstopila v lastniško sestavo družbe FMR d. d. konec lanskega leta.



Andrej Kren, predsednik uprave FMR d.d.

Ni dvoma, da je nova delničarka z zavrnitvijo vseh predlaganih sprememb statuta pokazala, da namerava onemogočiti potencialni razvoj družbe FMR in da so bile visokoleteče besede o sinergijah, izrečene pred dvema mesecema na njihovi tiskovni konferenci, le metanje peska v oči.

Prva generacija dijakov zaključila z nizom laboratorijskih vaj v koncernu

Polona Šemrl

Pred tremi leti se je koncern Kolektor vključil v projekt gimnazije Jurija Vege z naslovom »Spodbujanje mladih za naravoslovje in tehniko«. Kaj je njegov namen, ni potrebno posebej poudariti, saj je že sam naslov dovolj zgovoren. Kot je povedala profesorica fizike na idrijski gimnaziji **Karmen Vidmar**, je pobudo za sodelovanje dalo podjetje in tudi sprejelo njen predlog, da bi dijaki v njegovih laboratorijih opravili eno od obveznih laboratorijskih vaj iz fizike oziroma kemije.



Dijakinjama je pri reševanju naloge pomagal eden od članov skupine za elektroniko

Dijaki pilotne generacije, ki danes obiskujejo tretji letnik, so v enega od koncernovih laboratorijev prvič stopili pred tremi leti, ko so ravno prestopili prag srednje šole. Zadnje od vaj pa so kot tretješolci



Predstavitvi dela elektronikov so z zanimanjem prisluhnila tudi dekleta

opravili prejšnji mesec, ko jih je gostila skupina za elektroniko, ki jo vodi **dr. Franci Lahajnar**. Kot je povedal, se mu zdijo laboratorijske vaje



Profesorica fizike Karmen Vidmar je dijakom pokomentirala preizkus z osciloskopom

dobra priložnost, da se dijaki seznanijo z delom posameznih skupin v podjetju. Srednješolci so izvedeli, da skupina za elektroniko deluje pet let in da je danes v njej 16 inženirjev, ki se ukvarjajo z razvojem močnostne elektronike in namenskih krmilnikov.

Po ogledu skupine, med katerim so dijaki dobili vtis, kako je delati v njej, so se lotili svoje naloge. Zaposleni in profesorica fizike so zanje pripravili, vsaj takega mnenja je bila Vidmarjeva, sila preprosto nalogo, nanašala pa se je na snov, ki so se je pred tem učili pri pouku, in sicer Omov zakon. Naloga je od njih zahtevala, da določijo karakteristike toplotno spremenljivih upornikov (PTC in NTC upornikov) in izdelajo vezje, v katerega bodo vključili upornik, ter uporabijo Omov zakon za izračun primerne predupornika. Na koncu so to preizkusili še z osciloskopom.

Z laboratorijskimi vajami so dijaki parcialno spoznavali podjetje, delčke pa bodo v celotno sliko strnili v naslednjem šolskem letu, torej tik preden se bodo odpravili na fakulteto. Takrat bodo spoznali koncern v celoti in si tudi ogledali njegove proizvodne prostore na matični lokaciji v Idriji. Čeprav je pilotna generacija z vajami zaključila, to ne pomeni, da dijakov v laboratorije podjetja ne bo več. Vidmarjeva pravi, da bodo z njimi nadaljevali, saj je po njenem odziv tako s strani gimnazije kot strani podjetja zelo dober. Na to, ali je projekt obrodil sadove in se bo dejansko več dijakov odločilo za študij naravoslovja in tehnike, pa bo treba še nekoliko počakati. To bomo izvedeli, ko se bodo na fakulteto vpisovali letošnji tretješolci.

Za nami je uspešno leto!

Rok Primožič



Kot smo že omenili v prejšnji številki Komunitatorja, je bilo leto 2007 za Kolektor z vidika inventivne dejavnosti najuspešnejše leto. V primerjavi s prejšnjimi leti je bilo število prijavljenih predlogov več kot trikrat večje - v povprečju je vsak zaposleni prispeval po en predlog za izboljšavo. Posebej pa je

potrebno poudariti, da so zaposleni v oddelku Nabavna in prodajna logistika s sistematičnim pristopom, timskim duhom ter zagnanostjo s kar 4,2 ideje na zaposlenega krepko presegli povprečje, za kar jim iskreno čestitamo in upamo, da bodo z odličnim delom nadaljevali tudi v prihodnje. Naj velja rek: »Zgledi vlečejo«.

Podelitev nagrad najbolj dejavnim na področju inovativne dejavnosti

Zadnje dni preteklega leta smo izkoristili za podelitev simboličnih nagrad najbolj prizadevnim na področju izboljšav in koristnih predlogov. Inovatorjem s 7 ali več realiziranimi inovativnimi predlogi v letu 2007 je nagrade izročil direktor podjetja Kolektor Sikom **Valter Leban**, ki je pohvalil dobro delo v iztekajočem se letu in povedal nekaj vzpodbudnih besed za naprej. Ob tej priložnosti so bile podeljene tudi nagrade avtorjem novega logotipa inovativne dejavnosti v družbi Kolektor. Avtorji (**Rok Hrast**, **Tomaž Vidmar** in **Boštjan Berglez**) bodo lahko v izbranih terminih uživali v vikend paketu na slovenski obali. Poleg nagrad, ki smo jih podelili ob tej priložnosti, so vodje TED v diviziji A (v diviziji je bil izveden pilotni projekt ciljnega in timskega zbiranja idej) nagradili najdejavnije člane svojih ekip. Vsak vodja je podelil smučarsko karto tistemu članu svoje skupine, ki je v obdobju od uvedbe ciljnega in timskega zbiranja idej prispeval največ predlogov za izboljšave ali pa je s svojim zgledom najbolj pripomogel k timskeemu delovanju skupine.



Zanimivosti s področja inovativnosti doma in v svetu:

- ✓ **Izum leta 2007 po reviji Time:** iPhone. Priznana ameriška revija Time je Applov izdelek iPhone razglasila za najboljši izum leta. iPhone, ki združuje spletni brskalnik, glasbeni in videopredvajalnik ter na dotik občutljiv zaslon, je premagal avtomobila na sončno in vetrno energijo ter upogljive ekrane, s katerimi se lahko pohvalijo pri podjetjih Sony in LG Electronics.
- ✓ **Prvič podeljena nagrada za inovativnost, ki jo podeljuje Inženirska zbornica Slovenije.** Krka je 27. novembra na slavnostni akademiji, ki jo je ob 10. obletnici svojega delovanja organizirala Inženirska zbornica Slovenije (IZS), za projekt Sinteza 4 prejela nagrado IZS za inovativnost.

1. Katero podjetje je prvo predstavilo vsem dobro znani MP3?

- Apple Computer Microsoft
 Fraunhofer Gesellschaft Napster

Odgovor: Podjetje Fraunhofer Gesellschaft je MP3 patentiralo v letu 1989.

2. Kdo je "oče" prvega modernega avtomobila?

- Henry Ford Karl Benz
 Nils Bohlin Robert Fulton

Odgovor: Čeprav večina misli, da je bil to H. Ford, to ne drži. D Karl Benz je svoj avto predstavil že daljnega leta 1885.

3. Katerega leta je bil patentiran mobilni telefon?

- 1968 1982 1974 1979

Odgovor: Leta 1979, ko je Bell Telephone Laboratories predstavil svoj kot učbenik velik in težek mobilni telefon.

"Cukr" meseca

Vse se je začelo s kostjo, kamnom in ognjem. Čez čas sta se po blatu zakotalili dve kolesi z osjo in ležajem. Izum, ki ga večina šteje za najpomembnejšega vseh časov. In ne boste verjeli! Domislili so se ga pri nas! Res, najstarejše doslej znano kolo z osjo so pred nekaj leti izkopal iz Barja. Po ocenah je ta izum več kot pol tisočletja starejši od egipčanskih piramid.

Kolektor Kočevje je z novim letom začel z redno proizvodnjo

Polona Šemrl

Pred uvedbo redne proizvodnje v Kolektor Kočevje si je predsednik koncerna **Stojan Petrič** v spremstvu svetovalca za gradnje **Damjana Krapša**, direktorja omenjenega podjetja **Ivana Jereba**, idrijskega župana **Bojana Severja** in predstavnikov kočevske občinske uprave ogledal Kolektorjevo proizvodno halo v tem kraju.



Potek obnove hale je predsedniku koncerna Stojanu Petriču in predstavnikom kočevske občine predstavil predsednikov svetovalca za gradnje Damjan Krapš

Z obnovo hale so začeli junija, ko je bilo ustanovljeno tudi podjetje Kolektor Kočevje. Decembra so iz Divizije A na matični lokaciji v Idriji v Kočevje preselili tri linije za izdelavo HB komutatorjev, z redno proizvodnjo pa so v Kolektorju Kočevje začeli z novim letom. »Ko sem prišel v Kočevje, sem dobil občutek, da Kolektor vsi dobro poznajo, da vejo, da se je v Kočevju ustanovilo novo podjetje«, je povedal Ivan Jereb, direktor Kolektor Kočevje, in dodal, da se mu zato zdi še bolj pomembno, da bodo ljudje z delom v Kolektor Kočevje zadovoljni.



Hala je dovolj velika, da bodo lahko v njej v bodoče postavili še kakšno proizvodno linijo



Pred zagonom proizvodnje je bilo treba stroje temeljito pregledati in očistiti

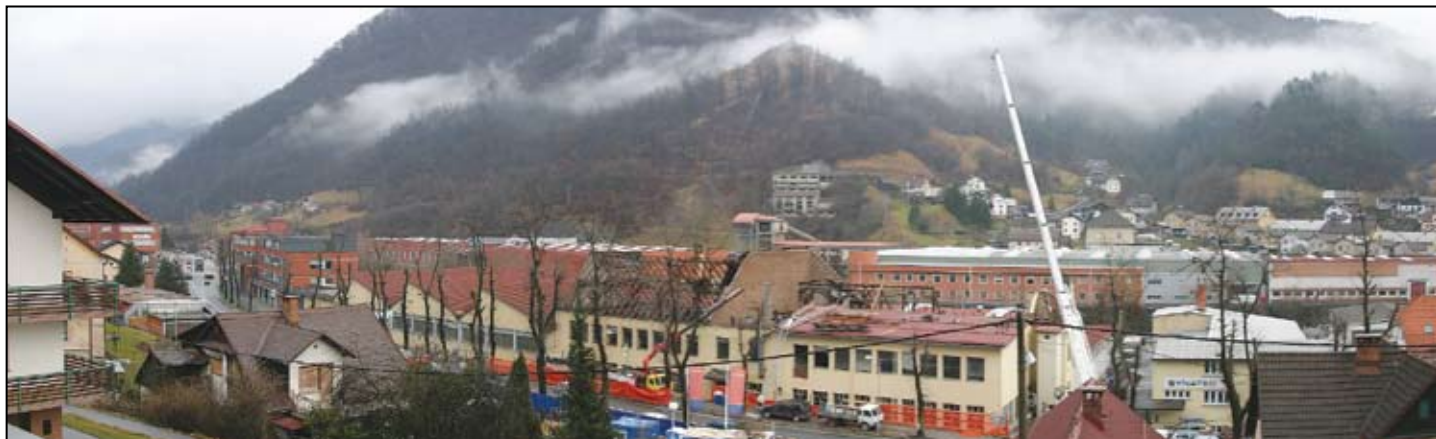
Proizvodnjo so začeli s 24 zaposlenimi, prostori pa so dovolj veliki, merijo namreč kar 1800 kvadratnih metrov, da bi lahko vanje preselili še enkrat toliko opreme in v bodoče zaposlovali 50 ljudi. Kot je poudaril predsednik koncerna Stojan Petrič, je pomembno predvsem to, da so zaposlili kvalificirane



Predsednik koncerna Stojan Petrič in direktor kočevske občinske uprave Janko Kalenič med ogledom proizvodnje

delavce, ki imajo končano kovinarsko in strojno šolo. Z odprtjem podjetja v Kočevju je Kolektor rešil problem pomanjkanja kadra na domači lokaciji v Idriji in hkrati prispeval k zvišanju stopnje zaposljivosti v Kočevju. Ker koncern z diverzifikacijo krepi tudi druge programe, bi lahko v naslednjih petih do desetih letih v Kočevje preselili še kakšen dodaten proizvodni program, ki se ne nanaša samo na proizvodnjo komutatorjev. Kočevska občinska uprava z županom **Jankom Vebrom** na čelu je odločitev koncerna pozdravila. Eden največjih izzivov kočevske občine je namreč vzpostavitev razmer za oživitev gospodarstva. »Tehnologija in znanje, ki s Kolektorjem Kočevje prihajata v naš kraj, sta izjemni pridobitvi«, je povedal Veber in dodal, da bodo odslej mlade še dodatno spodbujali k vpisu na tehnične šole.

Koncern Kolektor letos v Idriji z dvema pomembnima naložbama

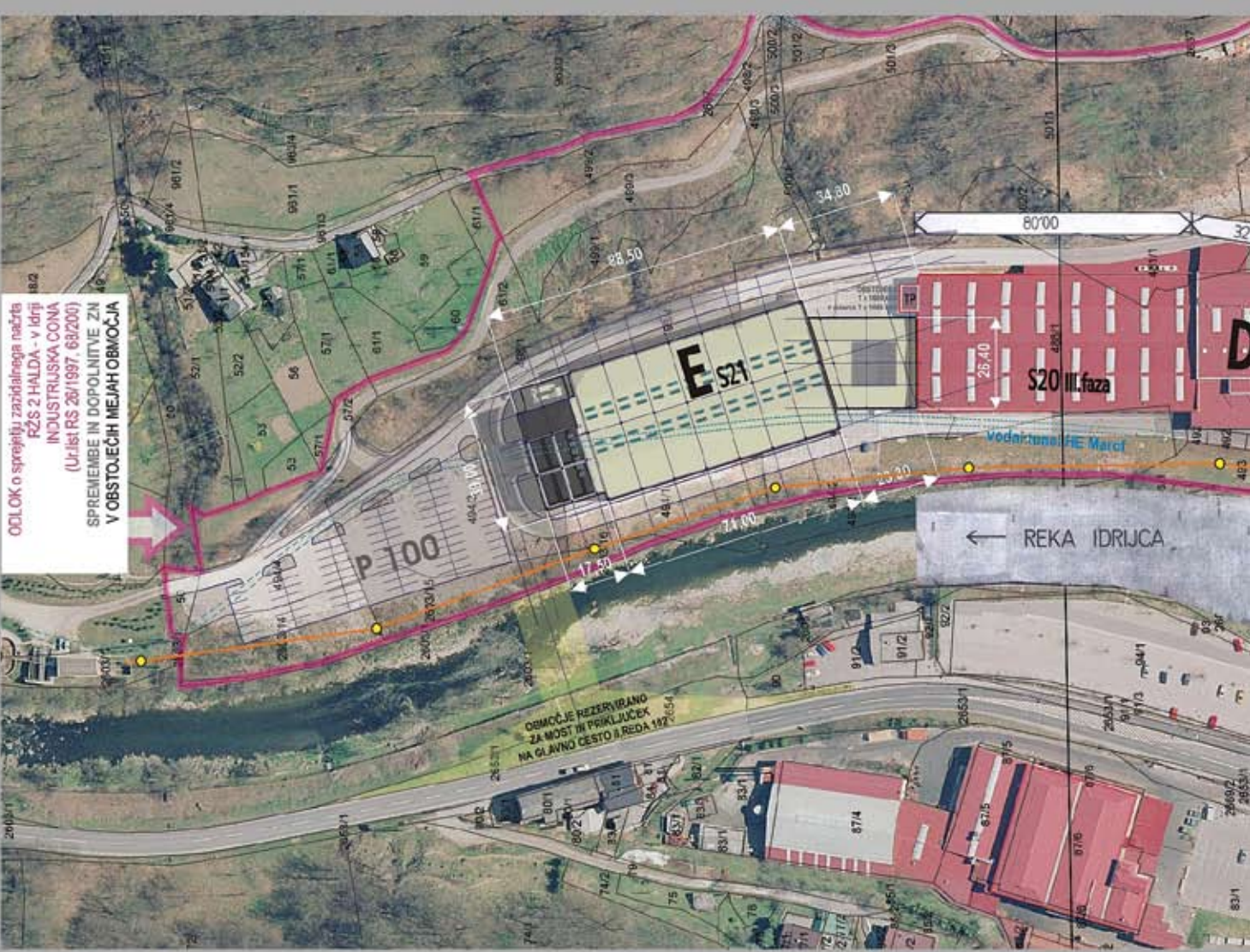


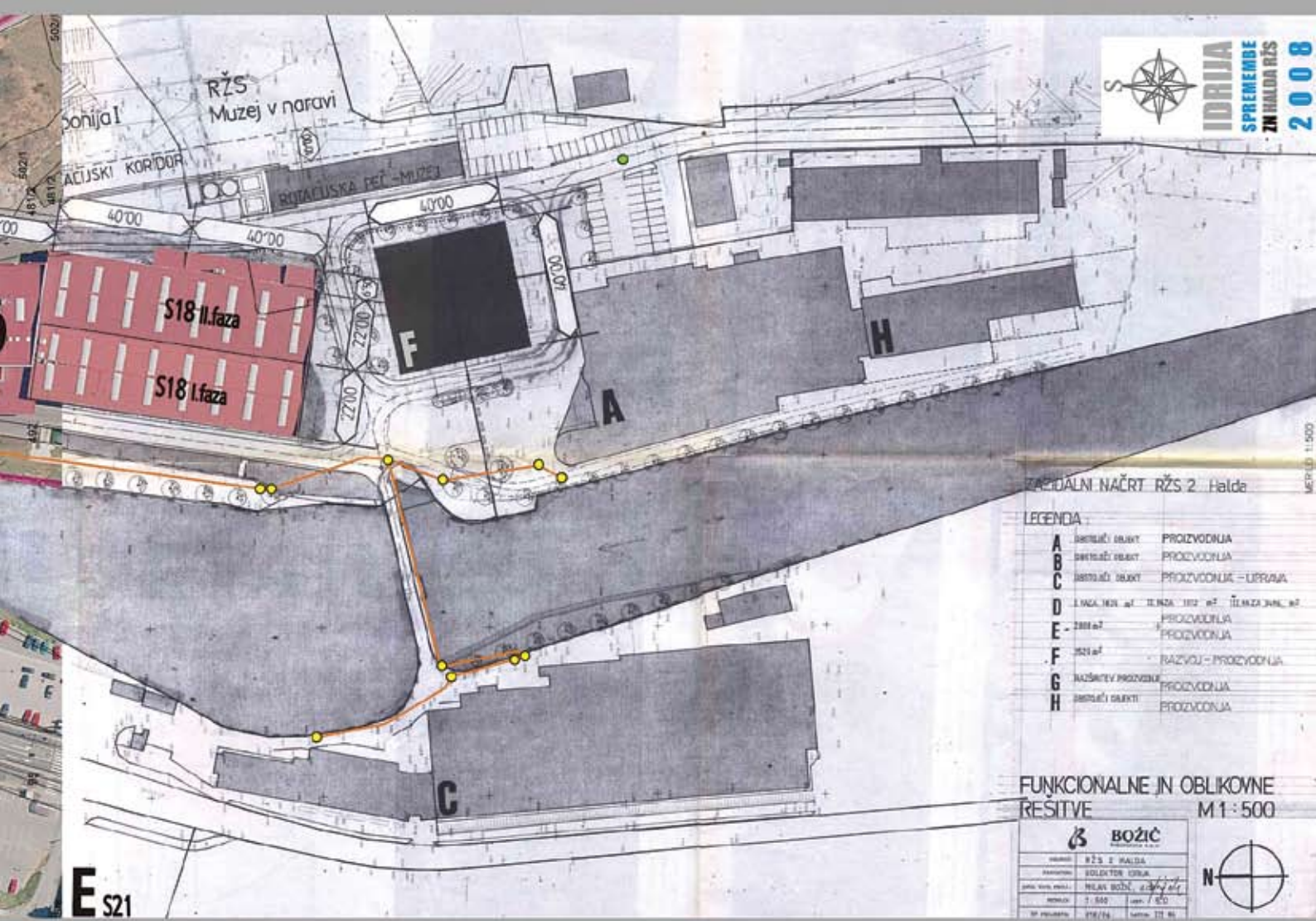
Koncern Kolektor je letos svojemu razvoju namenil 37 milijonov evrov. Približno tretjino tega denarja bo porabil za izgradnjo dveh objektov v svoji industrijski coni v Idriji. Gradbeni jami zanju sta že vidni, saj so morali na mestu, kjer bo stal nov Razvojno – tržni center, porušiti prvo Kolektorjevo proizvodno halo, na desnem bregu Idrijce, pa z mesta, na katerem bo stala nova hala na komunalni deponiji v Raskovc in Ljubevč, zvoziti okrog 14.000 prostorninskih metrov odpadnega gradbenega in zasipnega materiala, ki so ga v preteklosti začasno odložili prav tam. Več kot žgalniških ostankov od proizvodnje živega srebra v bližnji rudniški topilnici, katere območje je Kolektor na svoje stroške saniral v preteklosti, ko je gradil hale za proizvodne potrebe Divizij A in B, je bilo na območju njegove nove hale v gradnji odpadnega gradbenega materiala, ki so ga med obnovo zvozili iz psihiatrične bolnišnice. Ne na eni ne na drugi lokaciji pa iz predhodno zavrtnih geomehanskih vrtn analize niso pokazale prevelike vsebnosti živega srebra in drugih težkih kovin, zato je s tem materialom mogoče brez bojazni sanirati že omenjeni komunalni deponiji. Svetovalec predsednika uprave za investicije **Damjan Krapš** je s potekom dosedanjih del zadovoljen, saj izvajalcem, ki jih je angažiral Kolektor Koling, ki mu je tudi zaupana izvedba teh pomembnih koncernovih naložb, gre na roke tudi lepo vreme. Zato se po njegovem ni bati, da bi zamujali. Razvojno – tržni center bo pod streho konec leta, hala za Orodjarno in Strojegradnjo pa že konec avgusta.



ODLOK o sprejetju zadalnega načrta
RZS 2 HALDA - v Idriji
INDUSTRIJSKA CONA
(Ur.lst RS 26/1997, 69/2000)
SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZN
V OBSTOJEČIH MEJAH OBRNOČJA

CENTRALNA
KOMUNALNA
ČISTILNA
NAPRAVA





BRUTTO ZAZIDANE POVRŠINE
 PROIZVODNA HALA 2820 m², ANEKSI 465 m²,
 ODSESOVALNA NAPRAVA 110 m², NADSTREŠEK 750 m²



20 let standarda ISO 9001

Tomaž Vidmar

Oktober 2007 je zaznamoval dvajseto obletnico standarda ISO 9001; svetovno najbolj znanega in največkrat uporabljenega modela za vzpostavitev sistema vodenja kakovosti v organizaciji. Vse skupaj se je začelo v vojski in jedrski tehniki, kjer so bile zahteve po varnem in učinkovitem delovanju opreme najbolj na udaru, nadaljevalo pa v avtomobilski industriji, gradbeništvu in drugih panogah. Sprva so bili to le nacionalni standardi za kakovost, leta 1979 pa so se začeli v okviru Mednarodne organizacije za standardizacijo (ISO, International Organisation for Standardization) razvijati v mednarodne. Standard ISO 9001 je luč sveta ugledal leta 1987. Razvit je bil iz britanskega standarda BS 5750. Danes je v uporabi že njegova tretja izdaja, na vidiku je četrta. To pa ni edini standard v družini standardov za kakovost ISO 9000. V njej je danes 16 standardov, ki podajajo smernice, kako voditi sistem kakovosti v organizacijah.

Da je skupina standardov ISO 9000 res uspešnica, dokazuje njena razširjenost, število uporabnikov pa še kar narašča. Po prvi raziskavi iz leta 1993 je bilo takrat v 48 državah blizu 28.000 podeljenih certifikatov ISO 9001, v raziskavi koncem leta 2005 pa v 161 državah že skoraj 777.000. Po letu 2000, ko je izšla njegova tretja izdaja, je standard ISO 9001 postal tudi edini standard za certificiranje iz te skupine. Prvotno so bili trije, in sicer ISO 9001, ISO 9002 ter ISO 9003. Prva revizija standarda leta 1994 (ISO 9001, ISO 9002 in ISO 9003), predvsem pa druga leta 2000 (ISO 9001:2000) sta omogočila vključevanje vseh funkcij vodenja organizacije, ki kakor koli vplivajo na kakovost proizvoda in storitve, v sistem vodenja kakovosti. V verziji iz leta 2000 je opuščena tudi proizvodna diktacija, z uvedbo procesnega pristopa pa se je standard vendarle približal tudi storitvenim organizacijam in ustanovam. Uspešnost te spremembe dokazuje njegova široka uporaba v upravi, zdravstvu, socialnem varstvu, vzgoji in izobraževanju ter drugih storitvenih dejavnostih.

Kolektor je bil med prvimi podjetji v Sloveniji, ki so v svoje poslovanje vpeljala sistem vodenja kakovosti ISO 9001. To se je zgodilo v maju 1992, za kar smo od nemške certifikacijske hiše DQS (Deutsche Gesellschaft zur Zertifizierung von Managementsystemen) iz Frankfurtu, s katero sodelujemo še danes, prejeli dokazilo - certifikat o skladnosti našega sistema z ISO 9001. Zakaj se je takratno vodstvo odločilo za omenjeni standard? Predvsem zato, ker je ponujal dober način organiziranja in vodenja proizvodnje, da pri kupcih vzpostavimo ustrezno zaupanje in da si pridobimo prednost pred takrat konkurenčnimi podjetji. Leta 1998 smo v Kolektorju sistem vodenja kakovosti ISO 9001 nadgradili s standardi avtomobilske



industrije VDA 6 ter QS9000, kasneje združenih v ISO TS 16949.

Ker so standardi v bistvu popis dobre prakse in ker se le-ta spreminja, je v pripravi že nova, četrta izdaja standarda ISO 9001. Za organizacije ne bo prinesla bistvenih sprememb. Gre le za spremembe, s katerimi se želi ta standard še bolj približati storitvenim organizacijam in ustanovam. Vse to s ciljem, da bo standard ISO 9001 tudi v prihodnje lahko prispeval k poslovni uspešnosti certificiranih organizacij in tako še nadalje upravičeval svoj obstoj in uporabo.



Junija leta 2000 je Kolektor za svoje delavce založil publikacijo z navodili o ravnanju na delovnih mestih v skladu s pridobljenimi standardi kakovosti, ki jih je sočasno z ureditvijo svoje industrijske cone nadgradil še z okoljskim standardom

Predstavitev sistema 20 ključev v Kolektor LIV

Aleksander Valenčič

Več je pristopov za povečanje konkurenčne sposobnosti, vendar je le malo takih, ki pokrivajo velik del strukture podjetja. Malo je pristopov, ki gradijo in računajo na podporo delavcev na najnižji ravni v podjetju – delavca za strojem ali na montažnem traku. Vendar se v teh ljudeh skriva večji potencial kot v marsikateri tehnični službi podjetja. Kdo pa pozna probleme bolje kot tisti, ki se z njimi srečuje vsak dan po osem ali več ur? Pristop, ki je tudi sinonim za vitko proizvodnjo, je sistem dvajsetih ključev.

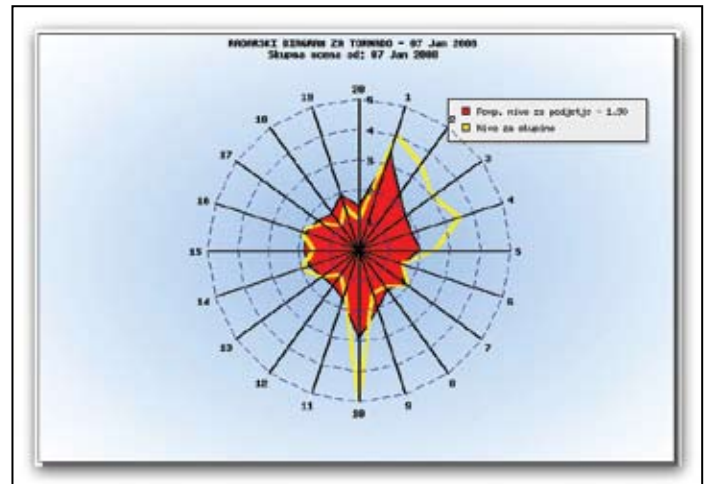
Model 20 ključev temelji na razvoju timskega dela na vseh ravneh podjetja, saj je temeljno pravilo, ki vodi do uspeha, ravno vključenost vseh zaposlenih v projekt. Z metodo, ki je zelo praktična, se tako vzpostavijo pogoji in kultura prilagodljivih delovnih mest in skupin v smislu boljše, hitreje in ceneje. S pomočjo 20 ključev se lahko dosežejo cilji, kot so predvsem izboljšanje



Kotiček najuspešnejše skupine Telebajski

konkurenčnosti podjetja, kakovosti proizvodov, procesov in storitev ter povečanje učinkovitosti in zadovoljstva zaposlenih, izboljšanje hitrosti učenja in pospešitev inovacij, produktivnosti ter fleksibilnosti. S pomočjo karte 20 ključev in petstopenjskega sistema za ocenjevanje in primerjanje, ki je enak za vsa podjetja, podjetje oceni, kakšno je stanje posameznega ključa oziroma področja. Najvišja ocena je pet, najnižja pa ena, kar pomeni, da podjetje lahko dobi skupno od 20 do 100 točk. Ocenjevanje seveda ni samo sebi namen, pomembno je tudi zaradi realnega zastavljanja ciljev, lažjega izvajanja izboljšav, motivacije zaposlenih in spodbujanja zdrave tekmovalnosti med skupinami v podjetju. Podjetje se na osnovi ocene odloči, na katerih področjih bo najprej uvajalo izboljšave. Ko se določi prednostne ključne in dinamično uvajanja, se lahko začne izboljševati izbrana področja delovanja. Uvajanje 20 ključev se začne s ključem 1, ker se navezuje na vse druge ključne. Aktivnosti so naravnane na izboljšanje produktivnosti in lajšanje dela. To

dosežemo tako, da delovna mesta očistimo nepotrebnih stvari, jih organiziramo in primerno označimo. Tako z nekaj preprostimi ukrepi povečamo tudi motivacijo zaposlenih, ker je to zelo pomembno za uspešno uvajanje ostalih ključev.



Bistvo ključa 2 sta racionalizacija in poenostavljanje organizacijske strukture podjetja, predvsem pa uveljavljanje vrednot in ciljev podjetja ter oblikovanje operativnih ciljev na nižjih organizacijskih ravneh. Ta ključ pomeni uskladitev med vodenjem od zgoraj navzdol in sodelovanjem od spodaj navzgor. Brez primerne organizacijske strukture, ki temelji na majhnih delovnih skupinah, ni mogoče pričakovati polnega izkoristka vseh človeških potencialov v podjetju. Tako organizirano podjetje je lažje kos hitrim spremembam na tržišču.

Namen ključa 3 je vzpostaviti skupinski način dela v podjetju, kar pospešuje sodelovanje med zaposlenimi, krepi njihovo motivacijo, predvsem pa omogoča izrabo posameznikovega potenciala. Tak način dela je tudi sredstvo za učinkovito uvajanje procesa stalnih izboljšav. Zadnji iz te skupine je ključ 10. Z njegovim uvajanjem naj bi se uveljavila časovna disciplina zaposlenih, izboljšale delovne navade, izkoristek časa ter pozitivno in prijateljsko ozračje na delu.

Osrednji ključ skupine za izboljševanje kakovosti je ključ 11, ki pomeni uvedbo naprednega sistema za zagotavljanje kakovosti, ki temelji na vgraditvi kakovosti v same proizvodne procese in uvaja različna orodja ter priprave za nadzor kakovosti. Kadar se napake pojavijo, potujejo informacije o tem hitro, kar pomaga k minimalnim stroškom zaradi izmeta.

Zelo pomembno je tudi vzdrževanje strojev in opreme, ki ga pokriva ključ 9. S tem ključem preventivno preprečujemo okvare na strojih in s primarnim vzdrževanjem izboljšujemo njihovo zmogljivost ter izkoriščenost. Ta ključ uvaja mere in evidence o obratovanju in vzdrževanju. Pomembno pa je tudi to, da nezahtevna vzdrževalna dela opravljajo delavci sami.

Usposabljanje delavcev spada v domeno ključa 15, s pomočjo katerega naj bi vsak delavec v skupini obvladal več različnih del. V ta namen je potrebno organizirati navzkrižno usposabljanje. Delovne postopke moramo tako poenostaviti, da so razumljivi vsakomur. Koristi od univerzalne usposobljenosti delavcev se bodo pokazale v višji produktivnosti in fleksibilnosti.

Sem sodi tudi ključ 7- proizvodnja brez nadzora. To pomeni zanesljivo proizvodnjo brez napak, ob čemer je prisotnost delavca ob stroju nepotrebna. Tako lahko delavci upravljajo večje število strojev. Tako prilagojeni stroji močno znižujejo stroške nadzora in minimizirajo izmet.



Za zagotavljanje kakovosti je pomembno tudi, da dobavitelji pravočasno priskrbijo dobre vhodne izdelke, za kar skrbi ključ 12. Kot dobavitelje v sistemu dvajsetih ključev razumemo tako druga podjetja kot tudi predhodne procese znotraj podjetja. Tako se podjetje tesneje poveže s svojimi zunanji dobavitelji in jim tudi pomaga, da dosežejo zahtevano kakovost in dobavne roke. Razvoj notranjih dobaviteljev pa prinese boljšo komunikacijo in hitro odpravljanje problemov, kjer nastanejo.

Ključ 13 je namenjen predvsem znižanju vseh izgub in potrat, ki nastanejo zaradi odvečnih človeških aktivnosti. S pomočjo tega ključa povečujemo delež aktivnosti, ki dodajajo vrednost. Predvsem iščemo tiste točke v podjetju, kjer nastajajo izgube, odprava teh prinese največje prihranke.

S pomočjo ključa 6- vrednostne analize podjetje preuči funkcije vseh delovnih enot. Rezultat analize je izločitev operacij, ki ne dodajajo vrednosti. Za doseg te ciljev so potrebne stalne majhne izboljšave strojev in delavcev kot tudi izboljšave delovnih procesov.

S pomočjo ključa 14 naj bi povečali produktivnost z aktivnostmi vseh zaposlenih. Izboljšave je potrebno uvajati v okviru delovnega mesta. Računati na to, da bo kdo drugi opravil izboljšave namesto nas samih, lahko privede do tega, da do izboljšav sploh na pride. Ta ključ predvideva postavitev delavnic za izboljšave, v katerih lahko delavci uresničijo svoje ideje in predloge.

Stroške zmanjšamo tudi z nadzorom učinkovitosti dela, kar predvideva ključ 17. Zaposleni si sami zastavljajo realne cilje na področju normativov in tudi sami spremljajo njihovo doseganje.

Zniževanje stroškov prav tako predvideva ključ 19, ki

uvaja varčevanje z energijo in materiali. Pri tem naj bi podjetje povečalo izkoriščenost materialov, zmanjšalo obremenitve do okolja, predvsem pa med vsemi zaposlenimi ustvarilo kulturo varčevanja in nižanja stroškov.

Ključ 5 s krajšanjem časov nastavitve oziroma menjave orodij močno skrajša pretočne čase, povečuje stopnjo izkoriščenosti strojev in ljudi, povečuje fleksibilnost in hitrost dela. V podjetju želimo z dobro organizirano predpripravo, ustreznimi tehničnimi prilagoditvami strojev in pripomočkov ter s treningom delovnih skupin doseči čim krajši mrtvi tek strojev. Skrajšanje nastavitvenih časov je izredna konkurenčna prednost. Tako pride do večje pretočnosti procesov, zmanjšujejo se potrebe po zalogah in lažje dosegamo zastavljene roke dobav.

Zaloge zmanjšujemo s ključem 4. Zaloge vežejo obratni kapital, zavzamejo prostor, povzročajo odvečno administracijo, transport in manipulacijo. Velike medfazne zaloge pogosto prikrivajo pomanjkljivosti na drugih področjih, kot so načrtovanje proizvodnje, sodelovaje z dobavitelji, povezovanje delovnih procesov, kakovost in podobno.

K temu precej pomaga predvsem ključ 8, ki procese poveže z optimalnim pretokom materiala in informacij med fazami procesov. Povezovanje procesov lahko pripelje tudi do znatnega skrajšanja proizvodnega ciklusa.

Ključ 16 vpliva na pravočasne in hitre dobave. Z dobrim načrtovanjem proizvodnje se podjetje lahko hitro odziva na spreminjajoče zahteve trga.

Za razvoj tehnologij skrbita ključa 18 in 20. Ključ 18 je usmerjen predvsem v računalniško podporo poslovanju in predvideva uvedbo naprednega integriranega informacijskega sistema, ki povezuje celotno proizvodnjo in režijske oddelke. Ključ 20 je osredotočen na obvladovanje vodilnih tehnologij, kar pomeni tako stroje in naprave kot tudi znanje in izkušnje zaposlenih, njihovo sposobnost in hitrost razvoja ter uvajanja novih tehnologij.



K odločitvi, da pristopimo k uvajanju sistema stalnih izboljšav po metodi 20 ključev, nas je pripeljalo mnenje vodstva, da smo dozoreli za uvedbo takšnega sistema in da ga dejansko tudi potrebujemo. Zaposleni pričakujemo, da bomo s ključi pripomogli k prenovi podjetja, na katerega bomo lahko upravičeno ponosni.

Strokovna ekskurzija na sejem SPS/IPC/DRIVES in udeležba na sejmu IFAM

Polonca Pagon

Konec meseca novembra je v Nürnbergu v Nemčiji potekal največji evropski sejem avtomatizacije SPS/IPC/DRIVES. Ker sejem ponuja popoln pregled novosti na področju avtomatizacije ter razstavljavcem in obiskovalcem omogoča vzpostavitev številnih poslovnih kontaktov, je podjetje Kolektor Synatec letos ponovno organiziralo strokovno ekskurzijo in obisk sejma omogočilo svojim kupcem in poslovnim partnerjem.



Glavni namen sejma je bil kupcem predstaviti novosti na področju opreme za avtomatizacijo podjetij, ki jih Kolektor Synatec zastopa. Tako si je preko 30 udeležencev ekskurzije med drugim ogledalo razstavne prostore podjetij Moeller, Micro Innovation, Advantech, Stahl, MicroSYST in Jokab Safety. Kot je povedal **Alojz Malenšek** (Sematik, d. o. o.) je tovrstna ekskurzija odlična priložnost spoznavanja novosti in razvoja opreme, ki jo uporabljajo pri različnih projektih. »Kot strojograditelj in predavatelj na višji strokovni šoli lahko zatrdim, da sem na sejmu spoznal novosti in rešitve, ki jih bom lahko uporabil pri nadaljnjem delu. Poleg



Razstavni prostor podjetja Moeller na sejem SPS/IPC/DRIVES



tega je tovrsten dogodek prava priložnost za izmenjavo mnenj s kolegi iz elektropanoge o različnih tehničnih rešitvah in novitetah. Z organizacijo in izvedbo ekskurzije sem zelo zadovoljen, glede na obseg sejma pa bi lahko ogled še podaljšali.«

Za lanskoletni sejem so organizatorji trdili, da je bil največji in najuspešnejši doslej, letošnje številke pa potrjujejo, da jim je ponovno uspelo, saj je tridnevni dogodek obiskalo skoraj 46 tisoč obiskovalcev. Konec meseca januarja pa sta se podjetji Kolektor Synatec in Kolektor Sinabit predstavili na celjskem sejmu IFAM. Tridnevni dogodek je na razstavni prostor privabil več kot 150 obiskovalcev, ki so se zanimali za elektrotehnično opremo, za rešitve avtomatizacije in programske rešitve. Kolektor Sinabit se je obiskovalcem predstavil še z dvema predavanjema v organizaciji Tehnološke mreže Tehnologija vodenja procesov, in sicer na temo zagotavljanja informacijske podpore v različnih tipih kosovne industrije in o gradnikih uspešnega vodenja kompleksnih tehnoloških procesov.

Uporaba laserja za vzdrževanje orodij

Janez Tušek

Laser je ojačana svetlobna energija, ki nudi številne aplikacije v industriji, medicini in drugje. Na strojniškem področju se je uveljavil pri varjenju, rezanju, graviranju, merjenju, poliranju in še na drugih izdelovalnih in obdelovalnih tehnologijah. Reparaturno varjenje poškodovanih, obrabljenih ali iztrošenih orodij je področje, ki je še vedno v fazi stalnega razvoja. Do sedaj je največjo oviro pri reparaturnem varjenju predstavljala oblika toplotne energije za segrevanje in taljenje osnovnega in dodatnega materiala. Z razvojem laserjev pa smo dobili vir energije, ki omogoča reparaturno varjenje sprejemljive kakovosti na praktično vseh orodjih.



Orodje je vsako sredstvo, s katerim si človek olajša ali pa sploh omogoči izvesti določena opravila. To pomeni, da je orodij ogromno vrst, da so izdelana za različne namene in iz različnih materialov. V tem prispevku bomo govorili le o orodjih, ki jih uporabljamo za tlačno litje barvnih kovin, za brizganje plastike in za preoblikovanje. Vsa ta orodja so v večini primerov izdelana iz kakovostnih jekel in toplotno obdelana. Najpogosteje jih danes razlikujemo glede na trdoto, ki jo ta orodja morajo imeti. Med uporabo so vsa orodja močno obremenjena z mehansko silo, nekatera s toplotno energijo in tretja z obrabo. Najpogosteje pa na orodje med uporabo deluje več različnih sil in več različnih energij, ki jih s časom poškodujejo.

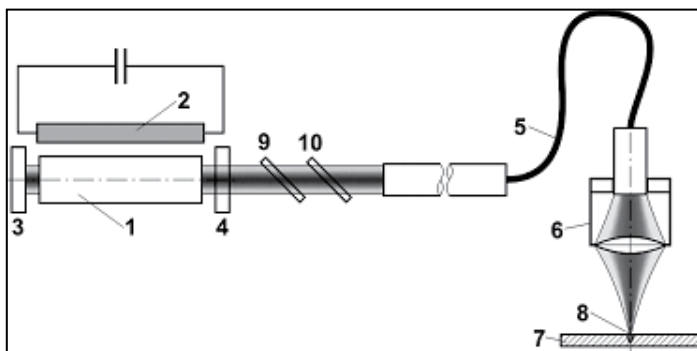
Pri poškodovanih orodjih nastopi vedno isto vprašanje: ali je poškodbo možno sanirati, koliko časa bo to trajalo, kakšen bo znesek za sanacijo in koliko časa bo sanirano orodje uporabno.

Varjenje je edina tehnologija, s katero je možno sanirati poškodovana orodja.

Varjenje (zvarjanje, navarjanje) je spajanje materialov v nerazdružljivo zvezo. Reparaturno varjenje je

uporaba varjenja za popravilo zlomljenih, obrabljenih ali razpokanih strojnih elementov, da jih ponovno usposobimo za uporabo. V tem prispevku bomo govorili le o reparaturnem varjenju orodij za tlačno litje, za brizganje plastike in za preoblikovanje ter štancanje. Ta orodja so izdelana iz materialov, ki imajo slabo varivost. To pomeni, da jih lahko uspešno varimo le pod določenimi pogoji z dodatnimi ukrepi in z veliko znanja in izkušenj.

Že zgoraj smo omenili, da je laser ojačana in skoncentrirana svetloba, ki v svojem gorišču lahko doseže tudi 1010 W/m^2 , kar pomeni, da lahko vsak kovinski material v trenutku uparimo. Laserske naprave delimo po različnih kriterijih. Na področju spajanja in rezanja materialov razlikujemo laserje glede na valovno dolžino, glede na medij, v katerem laserski žarek nastane, glede namena uporabe, glede na moč, glede na porazdelitev energije v gorišču laserja, glede na krmiljenje in podobno. Za reparaturno varjenje danes največ uporabljamo trdninske laserje, ki omogočajo delovanje z laserskimi pulzi (bliski) in omogočajo vodenje laserskega žarka preko optičnega kabla.



Schematski prikaz naprave za lasersko reparaturno varjenje: 1 – aktivni medij (Nd: YAG kristal) za ustvarjanje laserskega žarka, 2 – bliskovna luč, 3 – nepropustno zrcalo, polprepustno zrcalo, 5 – optični kabel, 6 – laserski optični sistem, 7 – varjenec, 8 – fokus laserskega žarka, 9 – sistem za časovno delitev žarka, 10 – sistem za energetsko delitev žarka na več manj intenzivnih žarkov.

Lasersko reparaturno varjenje se je v praksi za sanacijo orodij pričelo uporabljati koncem devetdesetih let prejšnjega stoletja. V zadnjem obdobju je doživelo ogromen razcvet. Danes si praktično ne moremo predstavljati livarne za tlačno litje barvnih kovin, ki ne bi poškodovanih orodij sanirala z laserskim varjenjem.

Večletne izkušnje na laserskem reparaturnem varjenju v slovenskih livarnah in v drugi industriji (orodjarne, brizganje plastike, preoblikovanje) so pokazale, da je orodju za tlačno litje, za brizganje plastike in tudi za odrezavanje in preoblikovanje možno podaljšati življenjsko dobo tudi do 100 % življenjske dobe novega orodja.

Iz nebeške kuhinje

Boštjan Novak

NEBESA



Lep pozdrav iz Nebes – prvič v letu 2008. Pri našem zadnjem oglašanju smo bili še vsi v nekem pričakovanju praznikov, zdaj ko je tudi pust za nami, pa lahko v tem predvelikonočnem obdobju naredimo majhen pretres skozi leto 2007. Verjetno ste se že vprašali, kakšne količine materiala se porabijo v tako veliki kuhinji, in tokrat vam bomo podali nekaj najosnovnejših podatkov.

Kje naj začnemo? Pri osnovnem živilu – kruhu. Kar nekaj ga je bilo, pravzaprav - ogromno ga je bilo. Pri malicah se je porabilo 9,5 tone kruha, za sendviče pa je bilo porabljenega približno 35.500 kosov drobnega kruha, kar znese dodatnih 6 ton. Skupaj torej 15,5 ton kruha. Zanimivo, kajne? No, pri tem je najbolj žalosten podatek, koliko kruha se zmeče v smeti. S tem mislimo na kruh, ki ga gostje ne pojedjo. V mislih imamo predvsem tiste, ki nedotaknjen kruh na pladnju odnesejo naravnost na voziček za umazano posodo. Tak kruh gre sicer za domače živali, ampak vseeno ga je škoda. In v letu 2007 so ga domače živali naših sodelavcev pojedle – verjeli ali ne – eno celo tono. Gremo naprej. Meso in mesni izdelki - vsega skupaj slabih 21 ton. Od tega slabih 7 ton

svinjine, malo več kot 5 ton govedine, dobra tona puranjega mesa, 2 toni piščancev in skoraj 5 ton mesnih izdelkov, kot so klobase, prekajen svinjski vrat, slanina in sestavine za sendviče. Poleg mesa smo porabili še tri tone kosti za pripravo omak. K temu prištejmo še 18 tisoč jajc, 16 ton krompirja, dve toni in pol paradižnika, skoraj 5 ton svežega zelja, tono in pol zelene solate, kislega zelja in repe ter suhega fižola, dve toni in pol čebule, tri tisoč litrov mleka, pa še recimo kakih deset ton ostalega sadja in zelenjave in dodatno še devet ton zamrznjene zelenjave. In to je samo nekaj od malo več kot tisoč različnih artiklov, ki se nahajajo v naši kuhinji. Koliko denarja se za to porabi, vam ne bomo pisali, naj vam pa prišepnemo, da bi za tisti denar, ki smo ga porabili za meso in mesne izdelke, lahko kupili spodobnega porscheja. In na koncu naj vam zaupamo še kaj uporabnega za v lonec. V skladu s postnim časom bo to ribja jed. Naj na hitro omenim, da smo v letu 2007 v Restavraciji Kolektor porabili samo slabo tono rib in jih uvrščamo med manj priljubljene jedi, saj takrat, ko so ribe na jedilniku, prodaja vidno upade. Bog ne daj, da bi jih ponudili vsak teden – nas kdo še ubije.

Brancinova fileja z bučkino skorjico

2 osebi

- 400 g brancinovega fileja (4 kosi)
- sok pol limone
- 1 krompir
- 40 g mlade špinače
- 3 žlice olivnega olja
- sol

bučkina krema

- 1 bučka
- 25 g parmezana
- 10 g masla
- 1 žlica olivnega olja
- sol
- beli poper v zrnu

zelenjavni rezanci

- 1 majhen korenček
- 1/2 majhne bučke
- 1/2 paprike
- 2 stebli stebelne zelene

Maslo pristavimo in stopimo, parmezan pa drobno naribamo. Bučko zrežemo na manjše koščke, ki jih stresemo v električni mešalec. Dodamo stopljeno

maslo, olivno olje, nariban parmezan ter po malo soli in sveže mletega belega popra. Zmikamo v gladko omako.

Manjši ognjevaren pekač pokapljamo z žlico olivnega olja. Brancinove fileje posolimo in pokapamo z limoninim sokom, zelenjavo očistimo in (z izjemo špinače) narežemo na zelenjavne rezance. Pečico segrejemo na 200°C. V ponvi segrejemo 2 žlici olivnega olja in fileje na hitro opečemo na strani s kožo.

Krompir operemo, olupimo in narežemo na skoraj prozorno tanke rezine. V naoljen pekač položimo fileje, ki jih po vrhu približno pol centimetra debelo namažemo z bučkino kremo. Prekrijemo s krompirjevimi rezinami, blago začimimo s soljo in sveže mletim belim poprom, potem pa približno 8 minut pečemo v pečici, segreti na 200°C.

Narezano zelenjavo na hitro na "al dente" prepražimo na mešanici olivnega olja in masla ali pa jo (tudi na "al dente") skuhamo v malo slanega krova. Zelenjavne rezance razdelimo na dva segreta krožnika. Na zelenjavno posteljico položimo po dva gratinirana fileja, vse skupaj pa obložimo s presnimi špinacnimi listi.

Za šolsko leto 2008/09 razpisujemo kadrovske štipendije za naslednje poklice:

1. KUHAR – 2 štipendiji
2. NATAKAR – 1 štipendija
3. GOSTINSKI TEHNIK – 1 štipendija

Pisne vloge sprejemamo na:
Nebesa d. o. o., Vojkova 10, 5280 Idrija,
za informacije pa smo dosegljivi na 05/ 37 50 230.

Nebesa se spet vračajo v Idrijo



Družba FMR je od poslovnega sistema Mercator kupila njegov poslovni prostor v Vojkovi ulici v Idriji (»Poliklinika« so ji rekli domačini, so že vedeli zakaj). Gre za objekt s 334 kvadratnimi metri uporabnih površin in s 405 kvadratnimi metri dvorišča. FMR se je za nakup omenjenega objekta odločil zato, ker bi ga rad uredil in namenil gostinski dejavnosti. O njegovem končnem izgledu bodo poskrbeli na Kolektor Kologu, za ponudbo pa v podjetju Nebesa, ki je v stoddstotni lasti FMR Holdinga.

Mercatorjev poslovni prostor na Prejnuti je bila zgrajen na začetku sedemdesetih let in je do dveh let nazaj služil trgovski dejavnosti, najprej Mercatorjevi, potem pa različnih najemnikov, prav tako tudi bife v njem. Za investitorja, Univerzal Idrija, je projektno dokumentacijo aprila leta 1969 poskrbel Projektivni biro SGP Tehnik, potem pa je že zgrajen objekt romal v različne lastniške roke, še vedno pa v okviru nastajajočega sedanjega poslovnega sistema Mercator. Starejši se boste še spominjali Mercator Rudarja pa tudi Mercatorjevega Nanosa Postojna. Naposled se je poslovno nepotrebni sredstev, kot se moderno reče odprodaji premoženja, »rešil« Mercatorjev sektor za upravljanje z nepremičninami. Zdaj bo koncern Kolektor poskrbel, da bo služil novi dejavnosti, ki bo zagotovo preseгла ponudbo nekdanje »Poliklinike«.



Predsednik uprave družbe FMR Andrej Kren in predstavnik Mercatorjevega sektorja za upravljanje z nepremičninami Bojan Turk si ob prevzemu predajata listine in dokumentacijo o objektu. Kakšen bo, v novi podobi, bo na temelju priporočil »od zgoraj«, kar čez cesto, v praksi izvedel Kolektor Koling, katerega glavni arhitekt in njegova projektantska duša Silvij Jereb, je že ob prevzemu natresel vrsto predlogov, med katerimi bo zagotovo kakšen, ki bo tudi uresničljiv.



„Človek, ne jezi se“

Domen Uršič

Ideja o izvedbi prvega prvenstva „Človek, ne jezi se“ se je v glave cerkljanskih tabornikov prikradla že pred leti. A kakor vsaka je tudi ta ideja potrebovala svojo inkubacijsko dobo, da je prerasla svojo zadržano mladost.



Po dozorenju se je kmalu odločila, da bo zapustila svoje roditelje in se odpravila v svet, kjer se bo predstavila širnemu občinstvu. Sedla je za mizo in padli so prvi osnutki tekmovanja, pravilnik, način tekmovanja in vse nepomembne podrobnosti.

V začetku je bilo mišljeno ekipno tekmovanje, a so se kmalu začela pojavljati vprašanja potencialnih tekmovalcev: „Koliko ljudi predstavlja ekipa pri tej namizni igri?“

In se je organizacijska ekipa uštelala in zatoorej na novo premlela vprašanja na mizi in na koncu ugotovila, da pač ne bo ekipnega tekmovanja (oziroma tekmovanja v kategoriji vodov po taborniško), saj je določljivost prevelika neznanka.

In nenadoma je prišel dan, ko so taborniki Rodu aragonitnih ježkov iz Cerknega

zapiskali na piščalko in začelo se je prvo prvenstvo v „Človek, ne jezi se“. Vodja tekmovanja **Andraž Drešček** in glavni sodnik **Klemen Kenda**, seveda skupaj s trumo pomočnikov in sodnikov, sta le stežka krotila „močna“ čustva, ki so se zaradi možnosti



druženja razvila med tekmovalci. Izredno težko je bilo nadzorovati vse pogovore in prijateljske stike, ki so se spleтали med tekmovalci iz cele Slovenije.



Kmalu je bil čas za kosilo in obisk muzeja, kjer so se najmlajši spoznali z mitološko tradicijo cerkljanskega pustovanja v Cerknem, nato pa so si lahko laufarje tudi

ogledali na prizorišču tekmovanja.

Malo starejši pa so medtem pridno prisluhnili predavanju o taktiki **Roka Sušnika**, ki jih je popeljal v svet taktiziranja in preizkušanja najhitrejših metod za napolnitev hleva. Seveda je pri predstavitvi pozabil na zelo pomembno komponento, ki se ji reče sreča, ampak taktična pripravljenost je ne pozna. Pozna le najhitrejšo pot do cilja.

Na drugi strani pa jih je **Grega Milčinski – Lipe** popeljal v svet ekonomije. Seveda je najprej predstavil zgodovino naše oblike igre, ki izhaja iz nemške osnove. Po drugi strani pa nam je predočil tudi ameriško različico, ki v večji meri spodbuja tekmovalnost, saj pozna veliko varovalk, ki še podžigajo rivalstvo. Hkrati pa je predstavil tudi možnost plasiranja igre na trg, kako uspešno poslovati in postati igralec na globalnem trgu, nato prodati to največjemu in oditi v pokoj.

Igra se je iz tekmovanja v skupinah prevesila v tekmo za izpadanje in kmalu je bil tukaj veliki finale, kjer so se pomerili le še najbolj vztrajni metalci kocke.

Na koncu se je izšlo tako, da so se med posamezniki pokali razdelili pravično po vsej Sloveniji, med rodovi, kjer so šteje uvrstitve najboljših posameznikov v posameznih kategorijah, pa je zmagal ljubljanski Rašiški rod, drugo mesto je zasedel Rod kranjskega jegliča iz Spodnje Idrije, tretji pa so bili taborniki RAJ-a iz Cerknega.

Na drugo leto in na novo prvenstvo „Človek, ne jezi se“! Na nova poznanstva in nove zmage!

bager

TEAM

d.o.o.

SPODNJA IDRİJA



Podjetje za izvajanje vseh vrst zemeljskih, gradbenih in rušitvenih del ter prevoze Spodnja Idrija, Slovenska cesta 24



Informacije na tel. št.

041 434 000



Ivan Tominec

Jože Kenk

Jezikoslovec, leksikograf in prevajalec Ivan Tominec se je rodil 25. decembra 1890 v Zgornjih Lomeh, pri Kaščevih po domače, materi Mariji Žigon in očetu Jakobu. Bil je drugi od njenih devetih otrok. Osnovno šolo je obiskoval v Črnem Vrhu in Idriji, nakar je šolanje nadaljeval na II. državni gimnaziji v Ljubljani, kjer je leta 1911 maturiral. V letih 1912–1918 je študiral na Filozofski fakulteti v Gradcu, istočasno je nekaj časa prebil tudi v vojski. S filozofsko-pedagoškim predizpitom je leta 1918 zaključil študij v Gradcu in ga nato nadaljeval na Univerzi v Ljubljani, kjer je leta 1920 diplomiral iz nemškega in slovenskega jezika. Takoj po vrnitvi v domovino leta 1918 je pričel

označila njegova sodelavka. Od tega leta dalje je bil najprej dve leti honorarni, nato pa do leta 1965 redni višji znanstveni sodelavec in znanstveni svetnik na Inštitutu za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Delal je v leksikološki sekciji, katere glavna naloga je bila priprava slovarja slovenskega knjižnega jezika. Omenjeno sekcijo je tudi vodil, in to v letih 1962–1965. Istočasno je kot jezikovni svetovalec sodeloval tudi v medicinski in tehnični sekciji terminološke komisije. Dober mesec in pol po upokojitvi je 15. 10. 1965 umrl v Ljubljani. Redke še živeče sodelavke se ga spominjajo kot dobrodušnega in »neslišno hodečega možakarja«, kar pomeni, da se nikoli ni izpostavljalo, o njem so tiho govorila le njegova dela.

Že v dijaških letih se je Ivan Tominec pričel zanimati za jezikovna vprašanja, predvsem za glasoslovje domačega črnovrškega narečja. To narečje si je vzel za temo svoje seminarske naloge že v času študija v Gradcu (1913), kasneje pa je raziskovanje razširil še na oblikoslovje in besedišče. Plod njegovega skoraj petdesetletnega preučevanja črnovrškega dialekt je knjiga ČRNOVRŠKI DIALEKT – Kratka monografija in slovar (1964), ki je prvi slovenski dialektološki slovar. V uvodni besedi je zapisal, da se tipični črnovrški dialekt govori na črti Lome – Črni Vrh – Zadlog, v



Portret Ivana Tominca, objavljen v Planinskem vestniku leta 1966

krajih izven te črte pa se že kažejo vplivi sosednjih dialektov. V dodatku narečnih simbolov najdemo besede, ki so skoraj že v celoti izginile iz besedišča, kot npr. fagla (bakla), antvila (brisača), tablati (čencati), žlafati (čofotati), štanžica (igla), prifunga (izpit), frdjus (klubovalnost), nucen (koristen), akurat (natančen), meštir (obrt), žmahten (okusen), kurjanca (olika), ciferplot (številčnica), manirlih (vljuden), arcata (zdravnik). Ivan Tominec je tudi soavtor poskusnega snopiča Slovarja slovenskega knjižnega jezika, ki je izšel leta 1964 pri SAZU. Ukvarjal se je tudi s prevajanjem. Poleg številnih novel in povesti za časopise in revije je prevedel tudi pet književnih



Naslovnica Tominčeve knjige Črnovrški dialekt

poučevati. V letih 1918-19 je poučeval na dvorazredni slovenski trgovski šoli v Trstu, v šolskem letu 1919-20 je bil suplent na državni višji realki v Ljubljani, med leti 1920 in 1947 pa je bil zaposlen kot profesor na Tehnični srednji šoli v Ljubljani. Leta 1941 je bil med organizatorji Osvobodilne fronte na navedeni šoli. Ker mu je grozila aretacija, je naslednje leto odšel v partizane. Kmalu zatem je bil ujet in obsojen na dosmrtno ječo, ki jo je do kapitulacije Italije prestajal v italijanskem zaporu Volterra pri Pisi. Najbolj plodovito obdobje njegovega življenja se je pričelo, ko je začel leta 1952 opravljati delo novinarja in prevajalca v kulturnem uredništvu na RTV Ljubljana. Do leta 1957 je pripravil veliko število radijskih oddaj, istočasno pa skrbel tudi za »čistost jezika na radiu«, tako je njegovo delo



Rojstna hiša Ivana Tominca, Lome 8

del, tri iz francoščine in dve iz ruščine. V obdobju med leti 1924 in 1933 je iz francoščine prevedel La Boheme Henryja Murgerja, Facino Cane Honore de Balzaca in Atlantido Pierra Benoita, takoj po vojni pa iz ruščine Stalinov Anarhizem ali socializem in izbor člankov iz sovjetske pedagoške revije Doškolnoje vospitanije Tako naj raste naš najmlajši rod. V reviji Jezik in slovnstvo je objavil več člankov o sodobnem knjižnem jeziku. Med njimi so: Ali govorimo slovensko ali po slovensko. O pregibanju lastnih imen iz zapadnoevropskih jezikov. Približajmo knjižni jezik ljudskemu. O besedišču knjižne slovenščine. K pomenu glagolov »priznati« in »pripoznati«. Ali je izraz »premoženje« germanizem? Konjska sila ali konjska moč. Klopca ali klopica. O napačni rabi predloga nasproti. Vsak dan, vsakodnevno. Kot avtor je objavjal

prispevke v številnih poljudnoznanstvenih publikacijah, pri mnogih delih pa kot jezikovni svetovalec. Zaradi svoje leksikografske prakse in široke razgledanosti (npr. v botaniki) je uspešno posegal tudi v terminologijo. Tako je sodeloval pri Slovenskem elektrotehniškem slovarju, Kmetijskem tehničnem slovarju, Splošnem tehničnem slovarju in Gozdarsko-lesni terminologiji. Veliko časa je posvetil tudi lektoriranju in jezikovnim korekturam strokovnih knjig. Med številnimi prispevki v Planinskem vestniku je leta 1957 objavil tudi članek iz domačega okolja - Črnovrški Javornik. Javornik, na vznožju katerega stoji njegova rojstna hiša, na žalost sedaj že propadajoča, je Tominca že v deških letih navdušil za planinarjenje, ki mu je ostal zvest celo svoje življenje. Javornik je bil prvi tisočak njegovega planinstva. V članku je med

drugim zapisal: »Marsikaj lahko vidiš, marsikaj doživiš na samotnih poljih, na senožetih in pašnikih pa v gozdovih okrog Javornika. Za majhen trud ti daje narava tu ob vsakem letnem času obilo plemenitega užitka, dragih spominov, ki so neuničljivo bogastvo vsakega planinca. Če imaš srečo in prideš na vrh Javornika ob lepem vremenu, ko je zrak čist, te iznenadi eden najlepših razgledov, mogoč s tako skromne višine, kot jo doseže Javornik (1242m).« Čeprav je Ivan Tominec s knjigo Črnovrški dialekt ohranil pozabi, za vse bodoče rodove, značilnosti črnovrške govorice, pa nanj ne spominja nikakršno obeležje, s katerim mu bi krajani izkazali vsaj delno zahvalo za njegovo neprecenljivo delo. Za pomoč pri pripravi prispevka se zahvaljujem Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša pri SAZU v Ljubljani.

Predstavitev nekdanjih tehnik smučanja pri nas

Drugo februarsko nedeljo je sekcija Novaški lok smučar pri istoimenskem turističnem društvu na črnovrškem smučišču SC Cerkno pripravila že šesto mednarodno srečanje in tekmovanje smučarjev po starem, vendar prvo, na katerem so se udeleženci pomerili v paralelnem slalomu. S tem so popestrili dogajanje na prizorišču med udeleženci samimi in za gledalce, ki so si tokrat lahko ogledali tudi glavne tehnike smučanja na slovenskih tleh od prvih začetkov s starosvetnimi bloškimi smučarji do tehnik smučanja, ki so bile v veljavi od konca prve svetovne vojne do Križajevega vzpona in njegovih smučarskih kolegov. Ob starosvetnem bloškem smučanju, ki je seveda izumrlo, je bila predstavljena tudi novaška lok smučka, ki so jo organizatorji tokratnega tekmovanja predstavili kot posebno avtohtono obliko ljudskega smučanja. Vse ostale tehnike smučanja pa so bile k nam prinesene prek različnih vojska in tekmovalcev.



Skupina Smučarji po starem Batagelj, ki je predstavila štiri glavne tehnike smučanja pri nas. Prvi, na tleh, je **Borut Batagelj**, zgodovinar, ki čaka na zagovor doktorske disertacije o nekdanjih tehnikah smučanja pri nas, na črnovrškem smučišču pa je predstavil arlberško tehniko smučanja. Od leve proti desni so se našemu objektivu nastavili: **Branko Batagelj**, ki je premierno predstavil posebno smučarsko tehniko, ob koncu 30-tih let prejšnjega stoletja jo je poslovenil Janko Siherl kot jadrarno smučanje; z vrtilno (francosko) tehniko se je predstavil **Marjan Batagelj**; s tehniko z nasprotnim sukanjem, ki se je dokončno uveljavila šele po letu 1955, pa **Andrej Batagelj**.

Obnovili bodo kmečko hišo v Šturmajcah

Polona Šemrl

Krajevna skupnost Kanomlja se je s tamkajšnjim Kulturno-turističnim društvom, ki je bilo ustanovljeno spomladi letos, lotila obsežnega projekta. S pomočjo občine, države in evropskih sredstev namerava obnoviti več stoletij staro kmečko hišo v Šturmajcah in v njej urediti etnološki muzej kulturne in etnološke dediščine Kanomlje.

Novogoriški Zavod za spomeniško varstvo je že v osemdesetih letih ugotovil, da je kmečka hiša v Šturmajcah ena najpomembnejših domačij na Idrijskem, ki je bila zgrajena v 18. stoletju, v času gradnje Klavž in Napoleonovih vojakov v teh krajih. Zgodovinar Janez Kavčič je mnenja, da gre za pravcati kmečki dvorec, ki bi ga lahko primerjali s Kendovim dvorcem v Spodnji



Idriji, ali celo s znamenitim dvorcem Ivana Tavčarja na Visokem. Na domačiji je menda živelo okrog 70 ljudi. Celotna domačija je nekdanj štela osem stavb. Poznavalci ji pripisujejo veliko pomembnih prvin: od znanstvene, zgodovinske, dokumentarne, krajinsko-oblikovne vrednosti do izrazne, gospodarske in pričevalne vrednosti.

Poleg zelo dobro ohranjene črne kuhinje, so posebnost domačije freske, domnevajo, kot smo lahko slišali na predstavitvi domačije, da delo domačega umetnika Franca Kobala. Freske se ponašajo z letnico 1802. »Gre za več kot 200 let staro slikarjijo iz skupine tako imenovanih kmečkih fresk, ki so bile v naših krajih precej pogoste« pravi Kavčič in dodaja, da na njih najdemo tipične nabožne motive, veliko je dekorativnih elementov, šivani robovi, pa značilne poslikave s cofi pod ostrejšem. Vsekakor najpomembnejši pa je motiv Smledniške legende.

Kdo drug nam bi vedel bolje opisati, kako je živeti v tako mogočni hiši, kot njen lastnik Julij Petrič, ki se je v njej tudi rodil. Pravi, da ga na življenje na domačiji vežejo lepi spomini. Vsa leta je vzorno skrbel za hišo in jo z ženo Milko obnavljal po svojih najboljših močeh. Marsikdo si je domačijo že ogledal, saj mimo nje vodi planinska pot. Petričeva vsakemu obiskovalcu z veseljem razkaže ta notranjost in mu pripovedujeta o njeni zgodovini.

Prvi korak k promociji hiše so »Kanuomlcic«

že naredili. O domačiji so posneli kratek film. Nad »vsebino« hiše bo bdela Turistično društvo Kanomlja. Njegov prvi cilj, tako predsednica društva Danica Markič, je Šturmajce pripeljati organizirane skupine. Domačija je idealen prostor za pripravo najrazličnejših razstav in delavnic o življenju naših prednikov. V zgornjih prostorih hiše nameravajo urediti prenočišča. Tisti, ki so bodo zaželeli prenočiti na domačiji, bodo lahko spali na »plevnci«, na vreči, napolnjeni s posušenimi koruznimi olupki, kot me je podučil Julij Petrič.

Projekt oživitve kmečke hiše, ki so si ga zadali, je vsekakor obsežen, ki bo od krajanov zahteval veliko časa in energije. S tem



projektom naj bi Šturmajce postale nekoliko bolj prepoznavne kot so, saj zanje tudi velika večina domačinov ne ve, kje sploh so.

Rekonstrukcija bitke v zadnji sovražnikovi ofenzivi

Skoraj natanko 63 let pozneje se je vojskarska planota predprejšnjo nedeljo za slabi dve uri vrnila v čas tik pred koncem druge svetovne vojne, ko se je IX. korpus



branil v zadnji in celo najhujši sovražnikovi ofenzivi in utrpel 305 žrtev, ki so pokopane na Vojščici. Okrog 50 članov kamniškega zgodovinskega društva Triglav, zbiralcev vojaških ostalin, ki so bili glavni akterji bitke na Pivki, so si po besedah vodje partizanske skupine omenjenega društva Aleša Čarmana v želji, da ne pridejo iz vaje, rekli, pa pojdimo še v najvišjo vas na Primorskem. Rekonstrukcijo dogodka iz zadnjih dni vojne vihre so izvedli z mednarodno udeležbo sodelujočih. Čeprav je bila interne narave, si je bitko ogledalo več sto gledalcev, v glavnem pa, vsaj pravijo tako, vsi domačini. Aleš Čarman je obljubil, da bodo na Vojsko še prišli, saj ima v mislih popestritev turistične ponudbe na planoti, čemur ne

nasprotujeta ne domača krajevna skupnost ne idrijska občinska uprava. Za obisk se, sodeč po vaji, ki sploh ni bila napovedana, ni bati.





EVT
SISTEMI d.o.o.
 Ekologija, Varnost, Trgovina

VSTOPITE V POMLAD V NOVIH POHODNIH ČEVLJIH ZNAMKE FITWELL!

*Fitwell je italijansko podjetje, ki že več kot 30 let
 proizvaja vrhunsko dovršeno pohodno obutev.*

*Kot material uporabljajo oljeno ali brušeno usnje najboljšega kakovostnega razreda v kombinaciji
 z vodoodpornim Windtex tekstilom. Popolno udobje in varen korak na vsakem terenu pa
 dopolnjuje večplasten Vibram podplat iz naravne gume.*

Pridite, pomerite in izberite pravega zase!



Approach:
86,30 €



Cortina:
125 €



Ortisei Phylon:
110,97 €



Ortisei EVA:
110,97 €



Cajenne:
99,29 €



Rock: **147,20 €**
 (po naročilu)



Makalu: **181 €**
 (po naročilu)



Gozdar: **172,50 €**
 (po naročilu)



AKCIJSKA PONUDBA:

halje iz tankega bombaža – bele in temno modre,
 moške in ženske. Cena: 10 €

Nudimo vam tudi delovne halje, dvodelna oblačila in kombinezone
 proizvajalcev IKA Ajdovščina, ČIB Bovec in Primtex.

Barve po vaših željah in možnost dodatka vezene logotipa vašega podjetja.
 Prav lepo vabljeni, da si ogledate našo ponudbo!

TRGOVINA EVT-SISTEMI. Vsak delovnik med 10. in 15.uro.



Nakup videokamere za domačo uporabo

Gašper Uršič

Vedno več se nas odloča za nakup videokamere. Ker se sam že kar nekaj let ukvarjam z videoprodukcijo, dobivam vedno več vprašanj, kakšno kamero naj kdo kupi in seveda za kakšno ceno.

Na trgu je veliko modelov kamer z raznolikimi funkcijami, sistemi zapisov, visoka cena pa ne pomeni, da smo izbrali najboljšo kamero za svoj denar.

Ko se odločamo za nakup kamere, moramo najprej pomisliti, za kakšne posnetke bomo kamero uporabljali. Bodo to posnetki za domačo uporabo, snemanje porok ali bomo s kamero veliko potovali.

Pri digitalnih kamerah je najopaznejša razlika ravno pri medijih, na katere zapisujemo. Na kratko bom opisal tri najpogostejše, njihove dobre ter slabe lastnosti.

Kaseta (mini DV, HDV)

Tako mini DV kot HDV format uporabljata isto vrsto kasete, na katero lahko posnamejo do 90 minut materiala. Prenos posnetka na računalnik poteka preko firewire priključka. Danes ima vgrajenega skoraj vsak računalnik. Slabost pri tem mediju je, da se vsak posnetek »nalaga« s kasete na računalnik ravno toliko časa, kot traja. Prednost pa v tem, da ima daleč najboljšo kvaliteto slike izmed vseh formatov na trgu, saj ne uporablja velike kompresije stiskanja. Življenjska doba: do 15 let ob primernem hranjenju.



DVD (8 cm DVD mediji)

Privlačna možnost zaradi medija, na katerega video zapisujemo. DVD-je seveda lahko kupimo v vsaki boljše založeni trgovini. Ko DVD posnamemo, ga lahko direktno predvajamo v domačem DVD predvajalniku. Za nadaljnjo obdelavo vsebino prav tako brez težav hitro presnamemo na računalnik. Tu pa nastane problem za bolj zahtevne uporabnike, saj nam uporabljena kompresija, ki jo medij uporablja, znižuje kakovost slike (večja kompresija – slabša kakovost). Življenjska doba: na začetku je bila ocenjena na 50 let, vendar so kmalu ugotovili, da

ob neprimernem hranjenju 3 leta, ob primernem pa tja do 7 let.



Trdi diski (HDD)

Na prvi pogled nadvse privlačna možnost, saj nam ni treba kupovati kaset ali DVD nosilcev.

Vendar! Trdi disk je fiksno vgrajen v kamero in ga ni mogoče menjati. Ima vrtljive dele, zato je precej bolj občutljiv na udarce kot sistemi z mehanizmom. Če bi vam kamera padla z višine, disk zelo verjetno ne bo preživel padca, v najboljšem primeru pa bi bil del posnetkov neberljiv. Kapaciteta samega diska je tam od 30 do 80 GB, kar pomeni, da na 30 GB disk lahko posnamemo za 37 ur videa. Vendar pa opozarjam, da je to mogoče samo z veliko kompresijo stiskanja podatkov, se pravi na račun kakovosti! Za primerjavo: 1 ura zajetega videa z mini DV kasete na računalniku zasede okrog 12 GB prostora. Kopiranje posnetkov je seveda enostavno, hitro, poteka preko USB ali firewire priključka. Vendar, ali boste imeli na potovanju s sabo tudi prenosni računalnik, na katerega boste posnetke shranjevali, ko bo disk poln? Življenjska doba: disk ni trajen nosilec, saj morate z njega material presneti na drug medij (DVD, kaseto).

Pomembno pri izbiri kamere

- Digitalni vhod/izhod – presnemavanje s kasete, DVD-ja na računalnik oziroma obratno.
- Mikrofonski vhod – priklop zunanega mikrofona in s tem izboljšanje zvoka.
- Izhod za slušalke – kontrola zvoka z mikrofona.

Ne pustite se zavesti zmogljivim kameram z nešteto funkcijami, saj večine teh ne boste nikdar potrebovali. Med te spadajo digitalni zoom (10-12 x analogni zoom je veliko bolj uporaben kot 200-800 x digitalni), raznorazni digitalni efekti, vse to namreč lahko veliko bolje storite, ko urejate posnetek na računalniku.

Test kamere

Pri testu kamere preizkusite, kako vam kamera leži v roki ter ali so tipke lahko dostopne. Meniji na LCD ekranu, ki je občutljiv na dotik, so všečni, vendar nepraktični, saj z brskanjem po njih izgubimo veliko časa.

Naj ima kamera enega ali tri CCD čipe?

CCD čip je nameščen za objektivom in pretvarja svetlobo iz objektivna v digitalno obliko. Če ima kamera en čip pomeni, da ta čip zapisuje vse tri osnovne barve (rdeča, zelena, modra), torej opravlja več dela, zato so barve manj definirane. Pri kamerah s tremi CCD tipali pa vsako osnovno barvo pretvarja po en čip, barve so zato bolj definirane, posledično pa je slika s te kamere višje kakovosti. Torej, če denar ni problem, kupite kamero s tremi CCD tipali, na trg jih zadnje čase prihaja vse več, cene padajo in postajajo dostopne, že za dobrih 1000 €.

Naj kupim kamero visoke ločljivosti?

Kamere visoke ločljivosti (HD) nam omogočajo zajem slike v višji ločljivosti kot v sistemu, ki ga uporabljajo trenutne kamere. V praksi to pomeni dva- do trikratno višjo kakovost slike. Spet pa moramo biti pozorni na to, ali imamo doma televizor, na katerem bomo te posnetke lahko gledali (HD Ready) ter predvajalnik za Blue Ray diske, na katere se bo v prihodnosti te posnetke



najverjetneje arhiviralo. Če tega nimate oziroma jih nimate namena nabaviti, se vprašajte, ali je nabava take kamere smiselna. Tehnologija HD prihaja k nam z zamudo in verjetno še vsaj nekaj let ne bo vsak imel ustreznega TV-ja in predvajalnika, da bi obstoječe posnetke lahko v polni kakovosti tudi predvajali.

Odločitev je v vaših rokah

Ali je smiselno zapravljati veliko več denarja za tehnologijo, ki je še nekaj let ne boste mogli izkoristiti, ali pa raje vložiti isto vsoto denarja v, na primer, mini DV kamero ter dobiti za isti denar več kakovosti s pomočjo stare tehnologije? Vse to so stvari, ki jih je potrebno upoštevati ob nakupu.

Za konec še nasvet za ljudi, ki veliko potujejo in bi radi svoje potovanje ujeli na trak. Ker ste ob potovanju veliko bolj izpostavljeni nevarnostim kot pri snemanju svojih otrok pred hišo, za potovanja ne kupujte najdražjih kamer. Kupite raje nekaj kompaktnega, z baterijo, ki zdrži vsaj nekaj uric snemanja, po možnosti raje s snemanjem na kaseto kot na ostale medije, saj je njihova življenjska doba daljša, zato bodo vaši spomini trajali dalj časa.

Visoko nad oblaki

Domen Uršič



sedaj je opravljal raznorazna dela, le še za porodnico ni bil, ga pa ne bi čudilo, če bi ga nekega dne klicali na pomoč v živalski vrt v Ljubljani pri porodu slona.

Prav raznolikost dela v družbi, ki opravlja zahtevna terenska dela, je tisto, kar ga drži tukaj. Čeprav bi človek menil, da lahko postane postavljanje drogov, ki je ena izmed stvari, s katero se je ukvarjal, rutina, meni Mitja drugače, saj je z drogi tako: veš, kako se ga lotiti, ampak vsak ima svoje skrivnosti.

Preden se je lotil dela na visokih višinah, je že bil in je še zelo aktiven prostovoljni gasilec. Nekatera znanja, ki jih je nabral pri gasilskem usposabljanju, so mu v službi prišla na začetku še kako prav, sedaj pa se počasi izkušnje pri službi prelivajo nazaj v gasilstvo.

Kljub izkušnjam pa strah ostaja. Ne glede na višino, najsibodi to 5 m ali 100 m, je strah prisoten, vsaj tiste prve trenutke, ko šele spoznaš teren, ko se uvajaš v njegove posebnosti. Vse, kar šteje pri takem delu, je zaupanje. Enako velja pri miniranju, za kar je specializiran.

Večinoma se delo opravlja v skupini, kjer se med seboj posamezniki varujejo, pride pa tudi do trenutkov, ko si obsojen na

Na terenu ni samo en vodja. Je nekdo, ki vodi in koordinira delo, a ko pride do problema, ki ga je potrebno rešiti, je potrebno skupinsko ukrepanje. Vsak poda svoje videnje problema in njega rešitev, škatlice cigaret ob reševanju predstavljajo kolateralno škodo. Vse ideje postavijo na kup in vsaka je obravnavana enako resno. Navadno je tako, da od vsake vzamejo le najboljše in najdejo rešitev, ki pa je na terenu vedno le začasna, saj deluje samo do pojavitve nove težave.

Seveda vsako tako delo prinese s seboj tudi določene negativne posledice, v tem primeru lažje poškodbe, kot so razne ureznine in odrgnine, ki pa se jih zlahka navadiš. Stvari so lahke do trenutka, ko si sam in nimaš za seboj dekleta in družine. A ko bo prišla tudi ta nujnost, bo Mitja dvakrat premislil, če bi še opravljal to delo.

Koliko zaseda njegovo delo v njegovem življenju, se že od daleč vidi, saj se po naših krajih vozi v ogromnem terenskem vozilu, ki zasede večino prostora na največji ravnini v naši dolinici. Da ga nima le za domačo rabo, pričajo kosmi blata na kolesih in še kje.

V Idriji se zdaj ne počuti več tako osamljenega, saj sta se mu pridružila tudi dva

Vse se je začelo, ko je Mitja Feltrin – Mičo zagledal oglas v časopisu. Odšel je na razgovor za novo službo, odnesel tja vse potrebne papirje. Direktor ga je vprašal, če ima čas, odgovoril je, da ga ima do treh. Se je preoblekel v delovno opremo in odšel na teren. Čakal ga je izkop jame za A-drog (4,8 m širine, 1,2 m širine, 1,6 m globine), seveda s polavtomatskim orodjem - krampom. Popoldne pa je zaključil delo v prejšnji službi. Sedaj opravlja novo delo že šest let.

Bil je prvi Cerkljan na tujem ozemlju v Idriji, a se je dobro obdržal. Začetki so bili seveda „težki“, a se ni prepustil otožnosti, z vsakim dnem je postajal bolj utrjen. Do



zaupanje sebi. Marsikdaj je v mislih lažje biti visoko na vrvi in biti odgovoren samo za svoje napake, kot biti spodaj in varovati nekoga, ki se nahaja na drugi strani.

Delo, ki se mu je najbolj priljubilo, je delo na Kaninu, ki je bilo hkrati eno najtežjih, saj so opravljali montažo nove sedežnice v peklenskem mrazu, a je lepota pokrajine in dobra družba v tistih koncih premagala tudi te težave. Tja se bo rad vrnil kadarkoli.

prijatelja iz mladosti in sedaj pravijo, da predstavljajo samostojen TOZD Cerkljan znotraj firme. Delo, ki je zelo zahtevno, kar kliče po sproščenosti odnosov, prav ti so tisti, ki ostajajo pri takem delu najbolj čisti. Saj le odgovarjaš eden za drugega, a včasih tudi najboljšim prekipi; a že dobre pol ure za tem je tu nov problem in iskanje nove rešitve, pa tudi glava je do takrat že pohlajena.

Kjer se drugi ustavijo, mi začnemo

Peter Poljanec



Minulo leto je bilo za našo firmo zelo dinamično, saj smo poleg običajnih del izvedli še veliko »ta pravih kaskaderskih«.

Logistično zelo zahteven projekt je bila izvedba sanacije temeljev daljnovoda iz Kamniške Bistrice na Veliko planino. Zaradi nedostopnosti terena (prepadov) smo morali vso opremo in gradbeni material na delovišče prepeljati s pomočjo helikopterja, ki smo ga najeli v Italiji in je nam v štirih urah učinkovitega leta prepejel 30.000 kg. Na samem mestu vgradnje smo suhi mešanici betona, ki je bila pakirana v posebnih vrečah po 800 kg, dodali vodo in jo vgradili v temelj.

Pri sanaciji Macesnikovega zemeljskega plazu, ki počasi drsi proti Solčavi, smo sodelovali pri pilotiranju. Po projektu sta se delala dva vodnjaka premera 10m in globine 25 metrov. V prvi fazi je bilo potrebno po obsegu skopati trinajst pilotov globine 28m in premera 1,5 metra ter jih zaliti z betonom. Pri izvedbi kopanja so na globini med 18 in 22 metrov naleteli na plast skale, ki je na noben način niso mogli prebiti in so morali zaradi tega dela ustaviti. Z našo pomočjo se je rešil tudi ta problem. Rešili smo ga tako, da smo se s pomočjo jeklenice spustili v kovinsko cev na globino 18 metrov, tam zvrtili 4 luknje, napolnili z eksplozivom in zamirali. Na koncu je sledil pa »ta prav ocvirek«. Namreč, v centru vodnjaka je bilo potrebno skopati luknjo premera enega metra in globine 40 metrov, ki bo služila za sifonski dvig podtalnice v dno vodnjaka.



Ker je bilo potrebno tudi tam minirati, so te pri spustu v »pekkel« in ko si nad sabo videl le majhen okrogel košček svetlobe obhajali posebni, specialni občutki.

Tovorne žičnice do planinskih koč so idealna rešitev za oskrbovanje le-teh. Zaradi povečini starih in dotrajanih naprav, ki jih je potrebno obnoviti, smo zamenjali nosilno jekleno vrv v dolžini 1.500 metrov na Kriško goro nad Tržičem. Obenem smo zamenjali še vse lesene podpore. Prav tako smo zamenjali vse lesene podpore na tovarni žičnici do planinske koč na Kališah in del podpor do koč na Ledinah nad Jezerskim.

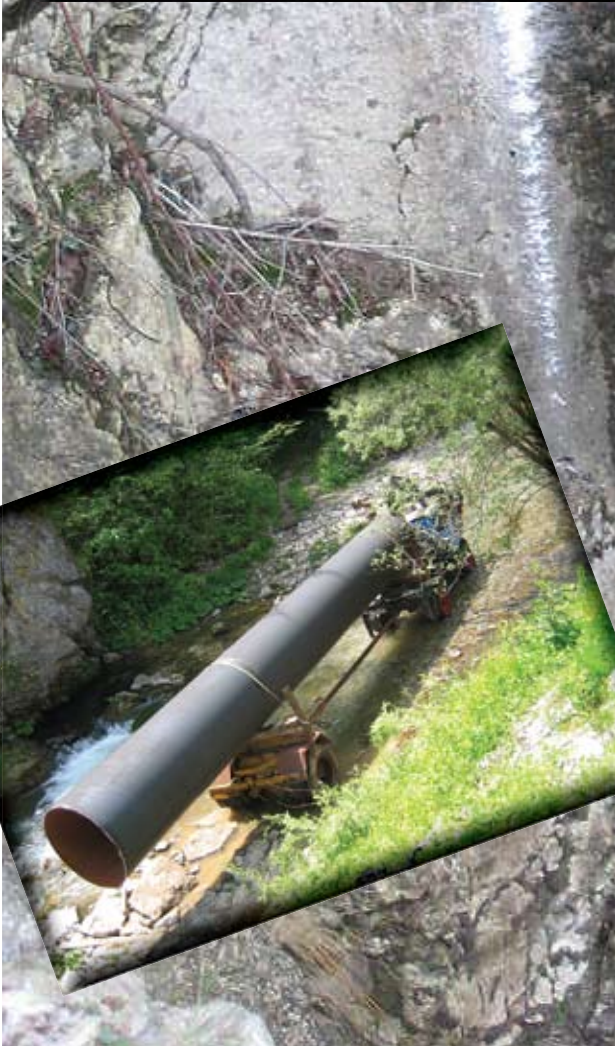
Na Kaninu smo izvedli pregled osov in obračalnih kolesih sedežnic Graben in Skripi. Delo poteka tako, da najprej fiksiraš jeklenico na ogrodje postaje, popustiš napenjalni sistem, demontiraš obračalno kolo in s pomočjo resonance pregledaš osovino kolesa. Nato delo ponoviš v obratnem vrstnem redu. Seveda ni tako enostavno kot se sliši, saj premaguješ velike sile, sploh pa se to ne dogaja zraven ceste, da v primeru, da ti manjka specialna oprema, skočiš po njo z avtom v delavnico.

Naša glavna dejavnost še vedno ostaja vzdrževanje in izgradnja energetskih in telekomunikacijskih vodov.

Pri nizko napetostnih linijah izvajamo dela po sistemu »na ključ« - od izkopa, preko montaže do priklopov na porabnika. Obnovili smo del NNO naprav na Vojskem, v Trebuši, Srednji Kanomlji ...

Pred nami je ciklus novih investicij, saj je del delovnih naprav že močno dotrajan in pa za izvedbo del rabimo nova specialna orodja.

Leto 2007 smo zaključili nadvse uspešno in si želimo, da bi v letu 2008 bilo vsaj tako, če ne še bolje.



Steve Fallon, ljubitelj potovanja, ki govori slovensko kot jamski človek

Polona Šemrl

Zakaj ste se odločili, da napišete vodič *Lonely Planet*?

Mislite vodiče *Lonely Planet* na splošno ali le vodič po Sloveniji? Če ste imeli v mislih prvo, sem več let delal kot novinar v Hongkongu, kjer sem spoznal Tonyja in



▲ Budimpešta

Maureen Wheeler, ustanoviteljica *Lonely Planet*. Leta 1992 sem se preselil v Budimpešto, zato sem Tonyja in Maureen vprašal, ali želita vodič po Madžarski. Bila sta za in to je bil moj prvi projekt.

Ste avtor treh od štirih izdaj *Lonely Planet Slovenija*. Zakaj sploh napisati vodič o Sloveniji v angleščini?

Pravzaprav sem avtor štirih izmed petih izdaj. Prva izdaja je bila izdana oktobra 1995, peta izdaja pa maja 2007. Leta 1993 sem potoval z Madžarske na Pohorje (točneje na Resnik). Vse se je dogajalo na vasi in v stilu kmečkega turizma. Imeli smo se čudovito in ker sem za *Lonely Planet* ravno končal vodič po Madžarski, sem dobil idejo, da bi lahko naredil še enega po Sloveniji – prvega v angleščini! Ampak ni bilo tako enostavno ... Ko sem to prvič predlagal odgovornim na *Lonely Planetu*, so omahovali z vodičem po Sloveniji »zaradi vojne«. Leta 1993!!! In ko sem zatem povprašal na *New York Timesu*, ali bi želeli samostojni članek (v preteklosti sem že pisal zanje), so, kot je to zanje značilno, imeli najprej sestanek, po njem pa so mi rekli: »Z veseljem bi imeli članek o Slovaški!« Ko sem jih opomnil, da sem mislil Slovenijo, so bili ogorčeni in so

ponudbo zavrnilo »zaradi vojne«. Zato tudi uvod k prvi izdaji: »To je Slovenija – ne Slovaška (celo za *New York Times* se ve, da jim to ni čisto jasno).«

Kakšen vtis ste dobili, ko ste prvič prišli v Slovenijo?

Če sem čisto iskren, mislim, da moja pričakovanja niso bila ravno visoka. Po zaključenem univerzitetnem izobraževanju sem eno leto živel na Poljskem, tako da sem govoril malo poljsko, zatem sem potoval skozi takratno Čehoslovaško, tako da mi Slovani niso bili več uganka, kot je bilo to pri Madžarih, preden sem prvič prišel na Madžarsko! Toda našel sem prelepo deželo s prijaznimi in odprtimi ljudmi, ki so vedno pripravljene pomagati. Občudujem razgled, ki jih ponujajo slovenske gore, čudovito baročno arhitekturo in ljubezen Slovencev do aktivnosti na prostem, še posebej planinarjenja in smučanja. Hrana? Bučno olje je eden izmed najprijetnejših okusov na svetu, zato ne morem razumeti, zakaj ga ni še nihče začel prodajati izven Slovenije. S seboj domov pa vedno prinesem tudi steklenice sadjevca, ampak trenutno mi je pleterska različica premočna v primerjavi s tisto, ki jo prijatelj oče kuha v Črnomlju.

Se je Slovenija od vašega prvega obiska zelo spremenila?

Da, kar precej se je spremenila. Niso pa bile te spremembe tako velike kot na primer na Poljskem ali celo na Madžarskem, saj je bila Slovenija precej »zahodnjaška« in bogata že pred neodvisnostjo. Toda mislim, da je ta nova blaginja s seboj prinesla tako dobre kot tudi slabe strani. Ljubljana je mnogo lepša in urejena, vendar pa ima vsak posameznik svoj avto, tako da avtobusna mreža po deželi propada. Druga mesta, na primer Celje ali Kranj, očitno umirajo od znotraj, saj se vse seli v predmestja, restavracije in bari v mestnem središču pa se zapirajo. Vse gre kar precej po ameriškem modelu in to mi ni prav nič všeč.

V zadnji izdaji *Lonely Planet Slovenija* ste zapisali, da je eden najlepših krajev v Sloveniji prav Idrija. Zakaj? Kaj vas je tako fasciniralo?

Mislim, da nisem nikoli napisal »Idrija je eden izmed najlepših krajev v Sloveniji«, vendar mi je mesto všeč, neskončno me fascinirajo njegova edinstvena zgodovina (grajena na živem srebru), znamenitosti (mestni muzej in turistične znamenitosti

industrijske dediščine, kot sta Antonijev rov in kamšt) ter slastni žlikrofi.

Turizem postaja vedno bolj pomemben tudi v Idriji. Kako uspešna je Idrija na tem področju?

Mislim, da je kar precej uspešna, saj imate na voljo ogromno čudovitih stvari, ki jih lahko obiščete (industrijski turizem je dandanes izredno popularen) in »nov« turistično informacijski center je čudovit; ob mojem zadnjem obisku je tam delalo neko mlado dekle. Še bolje bi bilo, če bi imeli malce več nizkocenovnih hotelov, več restavracij in barov na Mestnem trgu. V Idriji nimaš vedno občutka, »da se nekaj dogaja«. Pa bi ga lahko imeli!

Kaj mora občina spremeniti, da bi lahko o Idriji govorili kot o uspešnem turističnem mestu?



▲ Poljska

Kot sem povedal že prej. Eden izmed problemov pa je tudi ta, da je včasih v Sloveniji zelo težko brez svojega lastnega prevoza. Zakaj turistično informacijski center ne ponuja dnevniških ekskurzij v kraje, kot so Cerčno ter partizanska bolnica Franja vsaj poleti? Kar pa manjka v Idriji in po celi Sloveniji, so pralnice (imajo jih povsod, v Parizu, Londonu, Berlinu itd.). Vendar pa, kot sem napisal v vodiču: »Saj ni povpraševanja, če ima 97 % slovenskih gospodinjstev svoje pralne stroje!«

Za vsako novo izdajo Lonely Planet Slovenija ste morali obiskati državo, in s tem tudi Idrijo. Se je zelo spremenila? Kaj je drugače?

Hmmm... No ja, ni Ljubljana, tako da sprememba zame ni bila tako velika. Muzej se tudi po zaslugi Darka Vilerja iz leta v leto boljša. Všeč mi je tudi lokacija novega turistično informacijskega centra. Zadnjič sem odkril nekaj mest, kjer se lahko kupi čipke.

Na potovanjih doživimo marsikaj zanimivega, morda tudi nenavadnega. Se je vam morda zgodilo kaj takega v Sloveniji, morda prav v Idriji?

Kadar delam, nosim vedno s seboj beležnico, in iz neznanega razloga (to se ne dogaja nikjer drugje) Slovenci vedno mislijo, da sem neke vrste uradnik. Neka ženska v Celju me je poskušala zvleči v svojo hišo, da bi ji prebral števec za plin, neka ženska v Kopru pa je kričala name in psovala v italijanščini, da ona pa že NI nepravilno parkirala. Res ne razumem.

Kaj mislite o Slovencih?

Slovenci so se mi vedno zdeli prijazni, odprtih rok in inteligentni in, verjemite ali ne, mnogo več prijateljev imam v Sloveniji kot na Madžarskem, kjer sem dejansko živel tri leta in govoril njihov jezik!

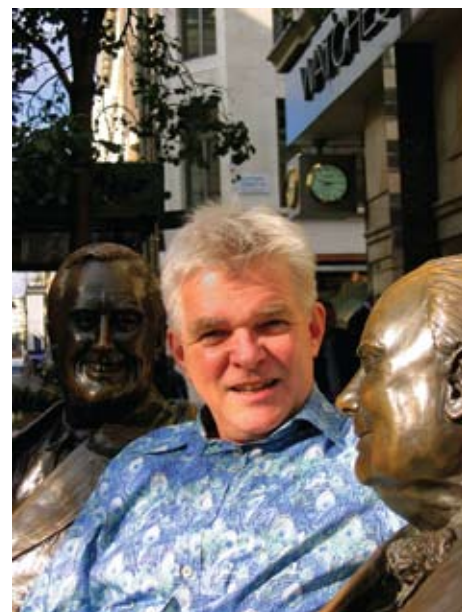
Kako bi opisali svoje delo, delo pisca

vodičev?

Ja, vedno sem se obrnil po nasvete k lokalnim ljudem – še posebej, ko je šlo za stvari, ki jih sam težko odkriješ (na primer klubi, zabave). Nacionalno turistično združenje je vedno pripravljeno pomagati in vedno bolj proaktivno, kar je tudi prav. Nasprotno pa mi je pred tremi leti vladna služba za informiranje izjemno zamerila to, kar sem napisal o 10-dnevni vojni leta 1991. Izgleda, kot bi želeli znova pisati zgodovino. Menim, da je to le še en primer vzpenjajočega se nacionalnega in desnega krila v Sloveniji. Svoje besede sem poslal celo dvema priznanima zgodovinarjema in avtorjema tu v Veliki Britaniji, ki sta dejala, da je vse, kar sem napisal, pošteno in pravilno.

Kdo sploh je Steve Fallon? Predstavite se, prosim, našim bralcem.

Sem samo dečko, ki po vseh teh letih še vedno želi potovati, odkrivati nove stvari in raziskovati nove kraje. Toda najpomembnejše je, da vse to delam zaradi jezika. Pisanje vodičev mi omogoča »luksuz«, da popravljam stare jezike in se učim novih, kadar delam na prvi izdaji ali posodabljam že obstoječo. OK, priznam dve stvari: (a) sem čudak, ki s seboj nosi kartice z besedami v tujih jezikih, čudak s kupom albanskih slovnice na kavni mizici, z indonezijskimi slovarji pod posteljo in s turškimi kasetami, ki



London

se vrtijo na mojem vokmanu; in (b) sem kar precej dojemljiv za jezike. Toda prva točka ima prednost pred drugo; čeprav si nadarjen za jezike, ne boš prišel nikamor brez veliko entuziazma in težkega dela. Slovenščina? Še govorim slovensko kot jamski človek! (čeprav je na vprašanja odgovarjal v angleščini, je to zadnje zapisal v slovenščini, in to brez napak)

Slovenia



Pariz

Slovenska odprava Čo Oju 2006

Emil Tratnik

Dobro leto je minilo, odkar se je vrnila domov uspešna slovenska alpinistična odprava na himalajski 8201 m visoki Čo Oju. Udeleženca odprave sva bila tudi Aljaž in Emil Tratnik. Za idrijske planince, pa tudi za Idrijo samo, je bil to pomemben dogodek. Po dolgih letih uspešnega delovanja alpinističnega odseka Idrija je 2. 10. 2006 okrog 12. ure uspelo osvojiti vrh sinu Aljažu, dobre tri ure za njim pa tudi meni. Mislim, da sva bila prva Idričana na vrhu enega od štirinajstih himalajskih osem-tisočakov. Čo Oju je šesti na tem seznamu. Odpravo je vodil Uroš Samec iz Ljubljane. Je vrhunski alpinist mlajše generacije in odličen organizator. Poleg vodenja odprave pa je stal tudi na vrhu v navezi z Aljažem. Spominjal me je na legendarnega, žal že pokojnega Staneta Belaka - Šraufa. Z eno samo razliko - odpravo je vodil veliko bolj umirjeno. Tisti, ki so Šraufa poznali, vedo, kaj mislim. V osemčlanski odpravi so sodelovali še prekaljeni Pavle Kozjek, Miha Habjan, Urban Golob (vsi iz Ljubljane), Marjan Kovač iz Mengša in Peter Poljanec iz Tolmina. Člani odprave so bili izbrani že pol leta pred odhodom, zaradi poškodbe in bolezni dveh članov pa sva se s Pavletom šele en mesec pred odhodom

priključila ekipi. Neke vrste padalca. Brez zapletov smo v začetku septembra odleteli z Brnika in srečno pristali v Kathmanduju. Čeprav so mi prijatelji alpinisti govorili o velikih spremembah v tem mestu, se je meni zdelo, kot da bi bil včeraj tam. In vendar je minilo že triindvajset let od mojega zadnjega obiska. Po nekaj dneh urejanja potrebnih papirjev smo se z avtobusom odpeljali do kitajske meje in vstopili v Tibet. Tibetanska visoka planota je zelo zanimiva in hkrati zelo žalostna. Na vsakem koraku vidiš posledice masakrov, ki so jih Kitajci izvajali nad tem miroljubnim narodom. Vasi in mesta so dobesedno izginili, lepih templjev ni več. Preživeli domačini vam povedo, da so morali ob norenju kitajske vojske sinovi in hčere ubijati in klati svoje starše. Te zgodbe niso bile ravno lepa popotnica. Prav vsem so pustile grenak priokus. Z močnimi terenskimi vozili smo se v enem dnevu že približali večnemu ledu in snegu, v dveh dneh pa si že na višini Mont Blanca, skoraj 5000 m visoko. To hitro potovanje pa v sebi skriva pasti. Pojavijo se lahko glavoboli, bruhanje ali celo kaj hujšega. In ravno to se je zgodilo dvema članoma odprave. Zaradi prehitre

spremembe višine sta se morala v dolino in domov vrniti Miha in Urban, eden zaradi pljučnega, drugi pa zaradi možganskega endema. Ostalih šest nas je iz avtomobilske baze opravilo nekaj aklimatizacijskih vzponov na bližnje vrhove, visoke nekaj nad 5000 m. Nato smo brez problemov po dveh dneh hoje prišli do baznega tabora na višini 5600 m. Doživel sem nov šok. Pred tolikimi leti smo bili pod stenami himalajskih očakov sami - ena sama odprava. Zdaj je pod stenami Čo Oja taborilo vsaj tristo ljudi. Gneča je bila nepopisna in pisana. Postavili smo šotore in se vključili v življenjski utrip baze. Potem je sledila aklimatizacija in postavljanje šotorov najprej v taboru 1 (nekaj čez 6000 m) in kasneje v taboru 2 (7050 m). Ker je normalna smer na vrh eden tehnično najlažjih pristopov na osem-tisočak, nam je šlo dobro od rok in od nog. Razen Petra smo se vsi hitro privadili višine in bili v desetih dneh pripravljene za osvojitve tega »nekoristnega sveta«. Odločili smo se, da v spodnjem delu potegnemo prvenstveno smer. Pod JZ steno smo postavili rezervno bazo. Pavle se je odločil, da bo plezal sam, Aljaž in Uroš sta nameravala po japonski smeri, z Marjanom pa sva še razmišljala o smeri. Peter pa je kljub temu, da bo moral zaradi težav z višino ostati v bazi, sodeloval pri naših načrtih in nas spodbujal. 30. september - črn dan v taboru. Zjutraj





m. Približevali sta se dve postavi. Aljaž in za njim Uroš. S sinom se objameva. Dobro, da v teh višinah in snegu rabiš temna očala, sicer bi sine videl, kako zna stari spuščati solze. Srečanje mi je dalo tak polet, da bi bil vrh lahko še višji. Potreboval sem še slabe tri ure in brez problema dosegel vrh, Marjan pa čez dobre pol ure. Fotografiranje, razgled ni bil najboljši, mrazu nobenega - tako je bilo ta dan na Čo Oju.

Do mraka sva sestopila do dvojke, naslednji dan pa do baznega tabora. Nepalski kuhar nam je pripravil krasno kosilo. Hitro smo pospravili in krenili v dolino. Odprava je uspela: 6 članov v bazi, 5 na vrhu, 4 prvič na osemtisočaku, 1 (Pavle) prepleza smer v enem zamahu.

nas zbudi streljanje. Lovci ali vojaki? Kmalu je vse jasno. Kitajski vojaki so na prelazu Nangpa La streljali na tibetanske begunce in jih nekaj tudi ubili. Prelaz je sicer znana tibetanska begunska pot v Nepal in naprej do Indije. Celo dopoldne so vojaki hodili po taboru in s seboj vodili skupino otrok, ki so jih zajeli. Na prelazu pa je ležalo truplo tibetanske nune. In jaz grem jutri plezat, kot da ni nič?!

Po nekaj dneh slabega vremena je napočil dan D. Zgodaj zjutraj prvega oktobra smo začeli plezati. Pavle nam je hitro pobegnil naprej, Aljaž in Uroš sta začela desno po japonski, vendar so ju razmere prisilile, da sta se pridružila naši osrednji smeri v dva kilometra visoki steni. Sledili smo Pavletu in strm sneg in led sta nas pripeljala pod navpičen skok v vršnem delu stene. Pavle je to preplezal prosto, sam pa sem raje počakal Aljaža in Uroša. Navezali smo se, Aljaž je odtelovadil čez strmo ledeno svečo in ostale tri varoval, da smo splezali čez Poljski greben na višini 7300 m. Da postajam star, sem se zavedel šele kasneje v bazi, ko je Aljaž ugotavljal, da je bila tista strma sveča najlepše plezanje v smeri. Sam sem pa ob tem pripovedovanju modro molčal in si mislil: »Sine moj, hvala bogu, da si me potegnil tam čez!« Na greben smo priplezali okrog tretje popoldan, Pavleta nismo več videli. Še isti dan je po štirinajstih urah plezanja dosegel vrh in se spustil do tabora 2. Aljaž in Uroš sta prečila do tabora 3 in si postavila šotor, z Marjanom pa sva se spustila do dvojke, kjer je bil šotor že postavljen.

Drugega oktobra ob treh zjutraj sva krenila proti trojki. »Prejšnji dan smo plezali, danes pa je to podobno normalni hoji,« sem pomislil. Vendar pa je višina začela kazati zobe, mraz je bil zmeren. Z dnem sva prišla do trojke in ugotovila, da sta najina soplezalca že odšla. V nadaljevanju vzpona so bila vsa težja mesta opremljena z vrvmi, tako da sva se lahko vzpenjala



nenavezana. Ko naju je že malo krivila višinska bolezen, sva srečala Američane s kisikovimi maskami. Takrat me je prešinilo, da bom gotovo prišel do vrha. Kajti če tile rabijo za spust kisik, jaz pa še normalno rinem gor ...

Nov zagon pa sem doživel nekje na 8000

Ob tej priliki bi se rad zahvalil vsem, ki so finančno podprli odpravo, predvsem podjetju Kolektor. Hvala tudi vsem prijateljem in znancem za moralno podporo, ko smo skupaj premagovali težave pred odhodom.

Zelo cenim vašo pomoč.



Malta in Gozo

Anja Mrak

Domačini se radi pohvalijo, da je Malta biser sredi Mediterana. Na biser spominja ne samo po svoji velikosti, temveč predvsem po svoji lepoti. 136 km obale, ki obkroža Malto, se mestoma strmo spušča v morje, spet drugje kaže prijaznejši obraz. Malta je le največji del Malteškega otočja, ki ga poleg nje sestavljajo tudi manjši Gozo in s svojimi borimi tremi kvadratnimi kilometri še otok Comino. Malta je tudi najmanjša članica EU, tako po številu prebivalstva kot po površini.

Malta je mešanica svetov v malem, in to dobesedno. Feničanske korenine dajejo otoku arabski pridih, hišice nas spominjajo na kakšno mesto Bližnjega vzhoda in zvočnost malteščine nas spominja na arabščino. Britanska kolonizacija je pustila na otoku rdeče londonske telefonske govornice in



rdeče nabiralnike, vožnjo po levi strani cestišča in najpomembnejše – enega izmed uradnih jezikov – angleščino. Toda čuti se tudi vpliv bližine Sicilije in s tem Italije, ki se kaže v vročem sredozemskem temperametu tamkajšnjih ljudi.

Toplo spomladansko vreme, temperature so presegle tudi 20 °C, smo izkoristili za ogled. Ker je ta država tako majhna, je ni težko prevoziti po dolgem in počez. Promet, ki je za nas že tako težaven zaradi nasprotne strani ceste, kot smo je navajeni, še dodatno otežujejo nenapisana pravila, ki jih seveda obvladajo le domačini. Tako je ceste, ki na trenutke bolj spominjajo na kaos, bolje prevoziti z javnim avtobusom, katerega voznik je seveda, glede na velikost vozila, nesporni kralj ceste. Zaradi slabih cest in starih, razmajanih avtobusov smo le-te zapuščali z razbolelimi zadnjicami, toda to nam ni pokvarilo užitka ob raziskovanju te prečudovite dežele.

Glavno mesto Valletta je ena sama velikanška utrdba. Ime je dobila po slavnem malteškem vitezu De La Valletti in je kraj, ki spada med območja z največjo gostoto zgodovinskih spomenikov na svetu. Zaščiten je tudi kot dediščina Unesca. Stavbe so zgrajene

iz tamkajšnjega kamna, ki ima nežno rumeno, vanilijevo barvo. Gosto naseljene ulice se spuščajo proti morju, kjer leži glavno пристanišče. Ker je Malta izrazito katoliška država, najdemo cerkve na vsakem koraku. Najznamenitejša je katedrala sv. Pavla, ki kraljuje v središču mesta. Glavna palača, ki sedaj služi za parlament, del nje pa je odprt za javnost, ponuja možnost za vpogled v čas vitezov in njihovega časa na Malti. Srednjeveško mesto nam omogoča, da se dotaknemo zgodovine na vsakem koraku. V opoldanskem soncu se zdi, da se čas ustavi in mesto zadira kot nekoč. Zvečer pa ni lepšega kot ogled predstave v znamenitem Manoel Theatre. Arheološki muzej nam ponuja ogled originalnih prazgodovinskih predmetov, najdenih v templjih in grobnicah, toda te stvari si je najbolje ogledati v živo, zato smo se odpravili do njih.

Templji, posejani na različnih krajih po otoku, govorijo, da je bila že okoli 3000 let pred našim štetjem tu civilizacija, ki je ustvarila te neverjetne spomenike, ki datirajo v čas še pred nastankom vsem bolj znanih egipčanskih piramid in so tako najstarejši do sedaj znani arhitekturni objekti. Ko v popoldanskem soncu opazuješ te prazgodovinske ostanke, se zaveš, da del skrivnosti še vedno prebiva v njih in da je svetost kraja tu ohranjena še iz pradavnih dni. Nemo se dvigajo nad nebeško modrim morjem in kraljujejo, poraščeni s travo in živo rumenimi cveticami. Od vseh je najbolj zanimiv Hypogeum, tempelj pod zemljo, vklesan v živo skalo, namenjen zdajšnjemu počivališču. Ker vlaga, ki se izloča z dihanjem, uničuje to občutljivo zapuščino, je ogled omejen.



Čeprav sonce še ni ogrelo morja, da bi bilo primerno za kopanje, ni užitek nič manjši, ko iz morske restavracije v Marsaxlokku opazuješ, kako v zalivu leno počivajo živobarvne ladje in kako ribiči popravljajo svoje mreže, in hkrati uživaš v izvrstno pripravljenih morskih jedeh.

Stara prestolnica Mdina, ki je razširjena

v mesto Rabat, je mesto, ki ima prečudovito pogled na skoraj celoten otok, zato ni presenetljivo, da je bila ta strateško pomembna točka včasih glavno mesto. Staro mestno jedro preseneča z ozkimi ulicami, ki jih ohranjajo nedotaknjene v spomin na nekdanje dni. Video predstavitev, ki si jih lahko ogledamo, pa nas za trenutek pone-sejo nazaj v čas vitezov, ki so otoku pustili neizbrisen srednjeveški pečat.

In ker smo mladi, nas je seveda navdušilo tudi pravo žurersko središče v St. Juliansu, kjer so nakopičeni nočni lokali in diskoteke, namenjeni predvsem zabavi mladih.

Malti delata družbo še dva manjša otoka, na katera smo se odpravili s trajektom. Mimo manjšega, Comina, smo se le peljali, a vseeno dovolj blizu, da smo lahko opazovali modro laguno, kjer je bil posnet tudi istoimenski film.



Večji otok – Gozo, slovi kot odlična destinacija za turiste, ki si želijo bolj umirjene počitnice, nas je res presenetil s svojo spokojnostjo. Tudi tu najdemo tempelj Ggantia, ki spominja na tiste, ki smo jih videli na Malti, kar kaže, da sta bila že v preteklosti otoka povezana. Tu smo se spustili tudi v jamo, v kateri naj bi domnevno prebival Odisej, na svoji poti domov na rodno Itako. Zvečer pa smo se sprehodili po starem mestnem jedru Citadeli, ki nas je navdušila z majhnimi obrtnimi delavnicami in trgovnicami s tradicionalnim steklom v različnih barvah in čipkami, ki pa seveda ne spominjajo na naše idrijske čipke.

Malta je dežela mnogih obrazov. Narava, arhitektura in ljudje nas presenečajo na vsakem koraku. Čudoviti otok je sredi morja uspel ohraniti tisto, kar mnogim ni uspelo – svojo lastno prepoznavnost in identiteto. Malta je destinacija, ki se jo vsekakor splača obiskati, po mojem mnenju je najlepša izven časa visoke turistične sezone, saj jo le takrat lahko vidimo takšno, kakršna v resnici je.

Kosmačeva učna pot

Marija Trušnovec

Dolenja Trebuša je majhno, slikovito naselje ob porečju Trebušice, Hotenjke in Idrijce. Sleme Skopica – Male Vrše – Velike Vrše ... ločuje dolino Trebušice in Čepovansko dolino. Dolino Trebušice in Hotenje ločuje sleme Čarov vrh, Stržnikarjev vrh ... do Hudournika. Naselju je ves čas po drugi svetovni vojni grozila potopitev zaradi načrtovanja hidroelektrarne na Idrijci. Novi industrijski obrat in nova cesta proti Gorenji Trebuši sta zaustavila odseljevanje, ljubiteljske skupine (folklor, petje ...) pa skrbijo, da v vasi ni dolgčas. Premiki so se tako še okrepili, le da v drugačni obliki kot nekdanj.

Jesenski dan – ni bil lep, svetel in zvoneč, pa tudi ne iz čistega srebra ulit. Zbrali smo se ta, ta 'n ta druj med hiškami v naselju, opremljeni z vsemi pripomočki proti mrazu in dežju, a sončne volje, kakor pritiče planinski družini. Za geografsko izobraževanje smo bili seveda prikrajšani, a smo le šli do prelaza in dalje na vrh Prvejka. Tu res »samota kar laja, samo Idrijca gluho šumi«. Na povratku do prelaza ugledamo v daljavi Poldanovec in »ležečo Mussolinijevo glavo«.

»Tantadruj, zdaj jo pa že imam in ta bo prava.«

Krenemo navzdol po poti v smeri toka zelene Idrijce, v kateri je nekoč stanoval prav tako zeleni povodni mož. Kdo še hodi tod? Včasih je bila tu čez za Kosmačeve najbližja smer v Trebušo. Zanimive informacijske table nas vodijo dalje. Domačija v Temniku, dom Temnikarjevih. Kje je Čarjeva jama, kjer je Temnikar »mahnil po zver, ne po človeku?!« Še kot otrok se je srečeval z njim ob potoku Skopičnik – pisateljevem gaju. Tu se stiska Kosmačeva domačija v Bukovici na robu vasi, skromna, v belo pobeljena, s slamo krita z vzdano spominsko ploščo. V soseščini Modrijanov travnik, na oni strani Idrijce Dominov rob. Spominski muzej – vreden ogleda!

Kosmačeva mati Marijana, rojena Trušnovec, je bila šivilja, oče Franc je preživljal družino z delom na kmetiji, a kot organist in pevovodja z velikim veseljem do branja, moder in preudaren. To se je krepko odražalo na otrocih. Sestra Dragica, učiteljica, prava enciklopedija!

»Do meje je še dobrih pet ur hoda ... In glej, da se mi ne izgubiš!«

»Saj poznam pot.«

»Hočem reči, da se mi ne izgubiš kasneje ... v življenju, kakor pravimo.«

In se je izgubil: v tržaški zapor, osumljen kot tigrovec, kasneje v Kraljevino Jugoslavijo, v Francijo, Španijo, Portugalsko, London,



po drugi svetovni vojni v svobodo, nazaj domov, kjer je še mnogokrat iskal mir in zatočišče.

»Samo poslednji list – zelena zastava, je vihral v vetru po nevihti.«

»Obiskal sem svojo rojstno vas na Tolminskem. Moj brat in moje sestre so bili še vsi razkropljeni po Italiji in Nemčiji, očeta, nekdanjega Maistrovega borca, pa so odpeljali v Dachau in ubili v Mauthausenu – ni umrl za lakoto in ne od obupa – in se ne bo nikdar več vrnil, a včasih človek prej umre od obupa kot od lakote. Najhujši glad je glad srca.«

»Tantadruj, saj ne bom več hotel umreti.«

»Ali si že pomislil, kaj boš počel v življenju?«

In je pisal. Prešernova nagrada je prišla prepozno.

Dan je postajal podoben pomladnemu, a očaki v daljavi (Jalovnik) so imeli sveže bele kape. Idrijca gluho šumi mimo Batištove hiše, kulturnega spomenika na Idrijci pri Bači. Hodimo pod trdnjavo ob železniški progi Jesenice – Nova Gorica (zgrajeni 1906),



mimo železniške postaje, čez most nad Idrijco. Spomenik ob glavni cesti opominja o borbi avstroogrškega korpusa v časih »krvave« Soče. Na oni strani se vzpnemo tja »na Stopec, na tisto lepo široko polico, ki imajo na njej Mostarji in Modrejani svoja polja in njive.«

Poznojesenski dan se je spremenil v svetlo, toplo naročje. Utrujeni »hribovec rad utihne, da si napase oči« ... kaj bi povedali vasica Kozmerice, vrhovi Cvetje, Mengore, Bučenica na oni strani, pa Vodil in Mrzli vrh, Kozlov rob tam doli. Celo Tantadruj, otrok božji, in kmečka deklica se tu srečata. Okrepimo si telo in še zlasti dušo.

»Resnična lepota tiho žari.«

Znamenja, križe, kapelice so ljudje postavljali (mnogokrat na križišča) v obrambo pred hudim ali pa v spomin, opomin in zahvalo za kak prijetljaj. Od Tofcove kapelice oziroma Pri znam'nu zavijemo navzdol mimo Preglja do Vuge. Tam gori na pokopališču pri svetem Mavru pa je Tantadruj našel svojo jama.

»Vse zvonice imam, zdaj bi res lahko umrl.«

»Tisti (poznojesenski) dan je bil lep, svetel in zvoneč, kakor iz čistega srebra ulit.«

Nebo v prestopnem letu 2008

Niko Jereb

Najbolj napeti in najbolj dramatični dogodki se ne odvijajo na tv-ekranih, kamor zremo vse večere. Najbolj spektakularne predstave nam ponuja na videz spokojno nočno nebo. Na tem največjem ekranu se dogaja neznansko več, kot lahko vidimo, odkrijemo in spoznamo.



Mrki Sonca in Lune spadajo med zanimivejše pojave. Letos bosta dva Sončeva in dva Lunina mrka. Kolobarjast Sončev mrk, ki se je zgodil 7. februarja, pri nas ni bil viden. Popolni Sončev mrk bo 1. avgusta, ki bo pri nas viden le kot delni mrk. Začel se bo ob 10 h in končal ob 11 h in 21 m. Ob največji zakritosti bo manjkalo 12 % Sončevega premera. Popolni Lunin mrk 21. februarja je viden tudi pri nas z začetkom pred tretjo zjutraj in koncem ob šesti uri. Viden bo tudi delni Lunin mrk 16. avgusta z začetkom ob 20 h in 35 m in koncem malo pred polnočjo.

Nepoučen opazovalec ne loči zvezd od planetov. V naših zemljepisnih širinah se vsi planeti gibljejo čez južno polovico neba. Odbita svetloba s teh nebesnih teles je mirna, za razliko od svetlobe, ki jo oddajajo zvezde (sonca). Ta je velikokrat videti utripajoča. Večino planetov lahko spremljamo s prostimi očmi. Opazovanje Soncu najbližjega planeta Merkurja je bolj za izkušene. Najdemo ga malo pred vzhodom oziroma zahodom Sonca nizko nad horizontom. Venera je do meseca maja Danica, vidna le do srede marca, ko vzide malo pred Soncem. Znova jo ugledamo v juliju na zahodnem obzorju, kjer je do konca leta kot Večernica. Z zmogljivejšim daljnogledom lahko opazujemo tudi njene mene. Rdeči planet Mars je do konca junija v ugodni legi za opazovanje. Februarja je v ozvezdju Bika, od aprila dalje pa v ozvezdju Dvojčkov. V začetku jeseni zahaja že zgodaj in se izgublja v dnevni svetlobi. Največji planet Jupiter, ki je vse leto v ozvezdju Strelca,

koncem februarja vzhaja zgodaj zjutraj. Sredi aprila že ob enih, poleti pa ga lahko občudujemo tja do polnoči, v oktobru pa zaide ob 22 h in je do konca leta viden le zgodaj zvečer. Saturn, planet s kolobarji, je celo leto v ozvezdju Leva. Opazujemo ga lahko do začetka julija. Tedaj zahaja blizu polnoči. V septembru ni viden, oktobra pa vzhaja po tretji uri zjutraj, koncem leta pa že pred polnočjo. Za opazovanje njegovih obročev ter Urana in Neptuna pa so potrebni ustrezni daljnogledi.

Spremljanje gibanja planetov je povezano s poznavanjem nekaj vidnejših ozvezdij. Do konca marca lahko opazujemo najlepša ozvezdja severnega neba. To so neugledljivi Gostosevci, pa Orion na južni strani, vzhodno pod njim je Sirij, ki je najsvetlejša zvezda neba. Malone nad našo glavo je februarja in marca zvečer huda gneča. Nebo krasijo ozvezdja Bik s svetlo zvezdo Aldebaran, nekoliko severneje sta Dvojčka in med tema ozvezdjemata potuje rdeči Mars. Zraven se drenja še ozvezdje Voznik s Kapelo, pa Kasiopeja kot raztegnjena črka w, Perzej in Andromeda z znamenito meglenico M31, ki je od nas oddaljena 2,5 milijona svetlobnih let. Ostro oko jo vidi kot

drobčen oblček, teleskop pa nam razkrije neverjetno število osvetij. Spomladi vzhajajo že druga ozvezdja. Regul, najsvetlejša v ozvezdju Leva je visoko na nebu, dvigneta se tudi Devica z belo Spiko in Volar z rumenkastim Arkurjem. Kmalu so na nebu prva poletna ozvezdja. Zvezda Deneb v Labodu, Atair v Orlu in Vega v Liri tvorijo znameniti poletni trikotnik. Vega, najsvetlejša zvezda severnega neba, nima nič skupnega z Jurijem Vego. V visokem poletju pa sijajo na nebu še Tehtnica, Škorpion z rdečim Antaresom, Kozorog in Strellec. Prav za njim je središče naše Rimske ceste! Jeseni pa se na nebu že pojavljajo prva zimska ozvezdja, ki so že opravila letni krog. Le zvezda Severnica, Veliki in Mali voz ter nekaj manjših ozvezdij nas spremljajo skozi vse leto. Ne pozabimo 5. maja opazovati meteorski roj eta Aquaridov. Približno 70 utrinkov na uro bomo naštel. Predvidoma bogatejši bo meteorski roj Perzeidov 12. avgusta s kakimi 100 utrinki na uro. Ugodno za opazovanje bo tudi eno od mnogoterih navidezno bližnjih srečaj. Dne 21. maja opolnoči bosta zelo blizu skupaj drvela po vesolju rdeči velikan Antares v ozvezdju Škorpiona in Luna.



Vir (fotografiji): Mark Emmerich, Sven Melehert: Astronomija

Obetavni rod mladih košarkarjev

Alen Brus

Sezona 2006/07 je bila za idrijske košarkarje najuspešnejša sezona v zadnjem desetletju. Poleg uspehov članske ekipe in nabito polnih tribun v Modri dvorani smo namreč v lanski sezoni v mlajših starostnih kategorijah osvojili skupno drugo mesto med vsemi primorskimi košarkarskimi klubi. Za omenjeni uspeh sta najbolj zaslužni ekipi pionirjev, ki so postali državni prvaki, ter kadetov, ki so se po več kot dveh desetletjih ponovno uvrstili v prvo ligo, med najboljše slovenske ekipe.



Uspešna lanska sezona pa nam je dala dodatni motiv ter postavila nove, še višje cilje v prihajajoči. Po uspešnem zaključku so sledile težko pričakovane in zaslužene počitnice, v katerih so si igralci, pa tudi trenerji, nabrali novih, svežih moči za novo sezono. Čez poletje je zelo veliko znojna zagotovo preležal **Luka Rupnik**, ki se je udeležil kar nekaj košarkarskih kampov, priprav ter turnirjev. Eden izmed najbolj uspešnih je bil v Slovenj Gradcu. Udeležil se ga je z reprezentanco letnika 1993. Zaostali so le za Hrvaško, premagali pa so Slovenijo ter Španijo. Luka je bil izbran za najboljšega igralca turnirja, naj strelca, podajalca ter prvo peterko. Poleg tega je z reprezentanco letnika 1992 prisostvoval vsakoletnim igram treh dežel. Tam so prav tako osvojili prvo mesto!

S trenerjem **Mirkom Jurjavčičem** sta se udeležila mednarodnega košarkarskega kampa v grškem Solunu. Na kampu so bili vabljeni trije najboljši igralci ter po en trener iz dvanajstih evropskih držav. Mirko in Luka sta Slovenijo predstavljala in jo predstavila na najboljši možni način!

Po mesecu premora smo se 6. avgusta pod taktirko trenerja Mirka Jurjavčiča zbrali na prvem treningu. Ker so pravi mladinci samo štirje, trenirajo skupaj z nami kadeti, pridružita pa se nam še dva obetavna pionirja.

Treninge smo imeli vse delovne dni zjutraj

in pozno popoldne, da smo se izognili opoldanski vročini. Včasih nas je Mirko gnal, da smo komaj stali, od časa do časa pa nam je „prizanesel“ in smo prišli skozi trening bolj „izi“. Samo trdi treningi pomagajo, da se lahko pokažejo rezultati in napredek, katerega smo, mislim, v vseh pogledih dosegli čisto vsi.

Kakor vsako leto do sedaj smo imeli tudi za leto načrtovane košarkarske priprave, za katere gre izredna zahvala našemu košarkarskemu zanesenjaku Zdravku Rupniku, ki je vse skupaj organiziral in poskrbel, da smo se imeli zelo fajn.

V soboto, 25. 8., smo se ob 9 uri zjutraj vsi polni pričakovanj iz Idrije odpravili proti našemu obmorskemu naselju Strunjan, kjer so potekale priprave. Nastanjeni smo bili v Zavodu za usposabljanje Elvire Vatovec, kjer so nam tudi vsak dan pripravljali izvrstno hrano. Treninge smo imeli trikrat na dan, na njih je sodeloval tudi članski organizator igre Sašo Kavčič. Na kondicijskih treningih je trdo držal tempo po navodilih trenerja, na ostalih pa mu je pomagal in včasih katerega od igralcev individualno vodil. Mišice smo si lahko vsak dan sprostili na obali, na katero smo odšli med popoldanskim prostim časom, ki nam je zapolnjeval čas med kosilom in večerjo. V torek in četrtek zvečer smo imeli piknik, v sredo pa smo se pomerili proti košarkarjem iz Portoroža in jih premagali.

Petek je prišel prekmalu, saj smo kljub naporim treningom uživali in se seveda veliko naučili. Po kosilu smo odšli domov in se vsak na svoj način pripravljali na začetek novega šolskega leta.

Kadeti smo v novo sezono vstopili medlo, s prevelikim spoštovanjem do nasprotnih moštev. Igra še ni stekla, kar smo na naslednjih tekmah poskušali popraviti. Igro smo dvignili na višji nivo, vendar smo žal plačali davek neizkušenosti in tako večino porazov, kljub borbenosti in dobri igri, doživeli šele ob zaključkih tekem. Z vloženim trudom je prišla tudi prva zmaga pri kadetih, ki nam je vlila novega zagona in moči.

Prav posebno pa se v imenu košarkarskega kluba zahvaljujemo Kolektorju za finančno podporo za sezono 2007/2008.



7 pokalov v Idrijo

Špela Hvalec

Januar je mesec zimskih državnih prvenstev. Prvi so se za pokale pomerili 14-letniki v Litiji. V tej kategoriji so prvič nastopili Rok Križaj, Urban in Jernej Frelih, Dejan Česnik, Simona Rejc in Neja Rant. Vsi so šli uspešno skozi kvalifikacijsko sito. V glavnem delu turnirja se jim je pridružila še Ester Rupnik. Žal so v prvem kolu posameznikov morali vsi priznati premoč nasprotniku. So pa v kategoriji dvojic zmago in uvrstitev v četrtfinale dosegli brata Frelih in skupaj s soigralko tudi Ester Rupnik.

Najštevilčnejšo ekipo je imel TK Kolektor na DP do 12 let v Ljubljani. Kvalifikantom - Niku Krapežu, Maticu Strausu in Jakobu Štucinu - ni uspela uvrstitev v glavni del; medtem ko je z dobro igro to uspelo Juliji Križaj. Tako so v



glavnem delu nastopile kar štiri idrijske tenisačice (ob Juliji še Simona Rejc, Jerca Frelih in Neja Rant) in trije tenisači (Rok Križaj, Urban in Jernej Frelih, ki sta se prebila do četrtfinala). Lep uspeh je s kar dvema osvojenima pokaloma za tretje mesto (med posameznicami in dvojicami) dosegla Simona Rejc. Še stopničko višje se je z zasluženom zmago nad prvim nosilcem povzpela Rok Križaj, ki je poraz priznal šele v finalu. Drugemu mestu med posamezniki je dodal še drugo mesto med dvojicami.

Kategorija 16-letnikov se je za naslove državnih prvakov borila v Radencih. Skozi kvalifikacije se je prebila Maja Vogrič, medtem ko sta Klemen Erjavec in Rok Golob naletela na premočna nasprotnika. Marjanca Fortuna in Maja Vogrič sta na zanju nepremagljivi nasprotnici naleteli v prvem kolu. Je pa ponosna lastnica naslova državne podprvakinje postala Nina Nagode v kategoriji dvojic, v kategoriji posameznic pa se je uvrstila v četrtfinale. Še zadovoljnejši je s svojimi uvrstitvami Boštjan Bolko. Zmago v finalu je po izjemno napeti in kvalitetni igri moral sicer prepustiti Niku Razboršku, visoko uvrčenemu tudi na evropski teniški lestvici. Drugo mesto med posamezniki je dopolnil še z uspehom med dvojicami – domov se je torej vrnil z dvema naslovoma državnega podprvaka. Igralci Teniškega kluba Kolektor Idrija so tako na zimskih državnih prvenstvih treh kategorij osvojil kar sedem pokalov.

Nagradna križanka



					USTVARJALEC, AVTOR	ZAJEDALEC	PISATELJICA PEROCI	KOSITER	IVANA SUNDOV	ZNESEK NA BANKOVCU	PREMAZNO ZASČITNO SREDSTVO	PERUJSKI DENAR	DIVJI KOZEL	NEKDANJI JAPONSKI PREMIER		
				STROKOVNIJAK NA KAKEM PODROČJU												
				MOČNO NAŠMINKANA ŽENSKA												
				ALŽIRSKO PRISTANIŠČE							SESTAVINA BENCINA DEL MOTORJA					
VANADIJ							VELIKA BRITANIJA	RAZLIČNA SAMOGLASNIKA MESTO V GRČIJI			JEZIK ČRNČEV BANTU SPECIALIST ZA UŠESNE BOLEZNI					
KRAJ NA NOTRANJSKEM																
Branko Govekar	SLUŽABNICA KRALJIČNE	NAUK O BOLEZNI SEČNIH ORGANOV	LISA, MAROGA	RT V BOLGARIJI	MOŠKO IME	NIZKA TEMPERATURA	AFGANSTANSKI UPORNIK ANTON OCVIK				ZEMLJA LATINSKO VEDA O PSIH					
VELIKA SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA								VRSTA FOTOAPARATA PREŽIVOVORANČ NOVELA					ŠTAJERSKO BELO VINO	AKTIJU		
IZUMRLI GLAVONOŽEC Z RAVNO LUPINO								ITALIJANSKI OTOK MESTO V MAKEDONIJI								
PAMETNO RAZMISLIJANJE							NOGOMETNI KLUB ESTONCI	TROPSKA RASTLINA KONEC POLOTOKA								
NAŠA TOVARNA SPORTNE OPREME					NOVINARKA LADA			UJEMANJE VERZOV OSEBNI ZAJMEK		MADŽAR				TOČILNA MIZA		
TANJA ODER		EVGEN BERGANT EGIPČANSKA BOGIJNA LJUBEZNI				ITALIJANSKA SOPRANSKA BENAČA LADJA BREZ VOZNEGA REDA				ALUMINIJ		PRHA GOSTO TKANA REBRICASTA TKANINA				
VRBA PO "DOMAČE"			ŠVICARSKI SLIKAR JOHANNES 100 m²					OSKAR REYA		MOČVIRSKA RASTLINA						
TARZANOVA OPICA				STOTINKA JENA KALIJI				PRIPADNIK ZENONOVE FILOZOFŠKE SOLE	LANTAN NAPREDEK		NAZIV MUSLIMANSKIH VODIJ ANDREJ ROT					
PTIČ SEVERNIM MORIJ						ODPRT BALKON, TERASA POSTOJNA						IVO BAN OLIVER HARDY	LOJZE KRAKAR ŽIVEC			
GERMANSKI OREL			POSODICA ZA OLJE						KRAJ MED LJUBLJANO IN CELJEM EDVARD GRYEG							
														NIZEK ŽENSKI GLAS		
				FMR-MEDIA	ALPINISTIČNI ODSEK	MINERAL SILKAT VOJNA POŠTA							PROSTOR ZA ŽENSKO PRI MUSLIMANIH KITAJSKA UTEŽNA MERA	RAČUN	KANAL ZA SPUSČANJE LESA NEDA UKRADEN	
				PREVOZNO SREDSTVO							PUSTNA POVORKA					
MAMILO IZ MAKA								MAJHNA MORSKA RIBA					NUŠA TOME			

Ime in priimek

Naslov

Pošta

Davčna številka

Izžrebani reševalci nagradne križanke so:

Albert Kosmač, Meline 7, 5281 Spodnja Idrija
 Valerija Lekšan, Zalog 39, 6230 Postojna
 Egon Mervic, Za gradom 1, 5280 Idrija

Pravilne rešitve pošljite do
15. marca 2008 na naslov:

FMR-MEDIA
 Arkova 43
 5280 Idrija
 s pripisom **"Nagradna križanka"**

Izžrebali bomo tri nagrajence, ki bodo prejeli praktične nagrade

Univerzalni znak

Naše predsedovanje EU



Naša inflacija



Evropsko nogometno prvenstvo



DRAGI SODELAVCI
 KO BO LETO
 IMELO 13
 MESECEV
 BOSTE TUDI VI
 DOBILI 13
PLAČO

DATUM 12.10.2005

304776645

IZJAVLJAM

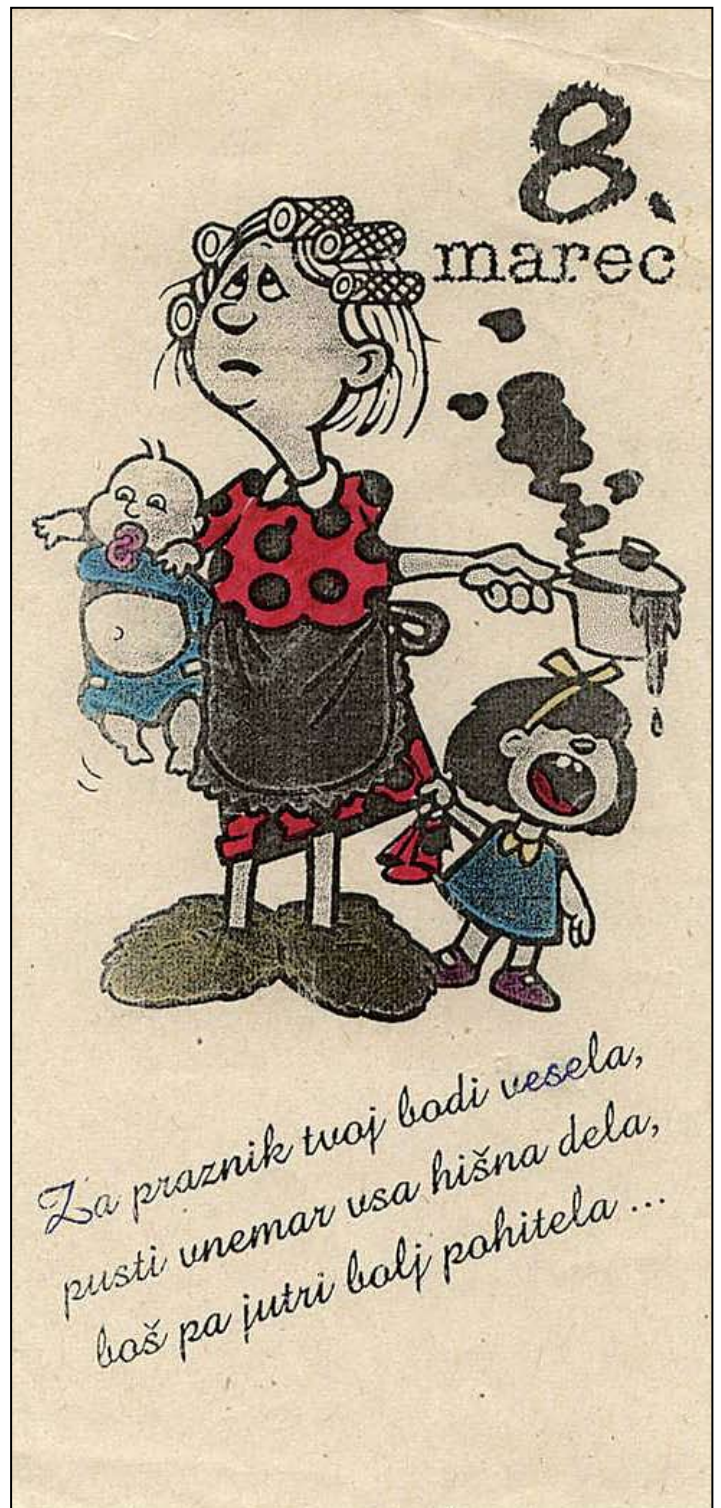
KARIMANI RAMI
 KAMBIČEV TRG.02.
 KOSTANJEVIČA.

PREJETO
 13.10.2005

BI ODJAVO
 RADIJO SPREJEMNIK.
 KER. SAM GLAŠČIČARNO
 SAM ZAPORO
 KER. DELAM SAMO
 SEZONSKI OD.01.04. DO30.09
 SAKO. ETO TAKO
 OBRATUJEM IN GREM
 VO MAKEDONIJA

LEPO POZRAVLJAM

Karimi



BRUS



BRUS TRANSPORT



ISO 9001
BUREAU VERITAS
Certification



BRUS TRANSPORT

BRUS d. o. o. Godovič 154, 5275 Godovič

Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201

E-mail: info@brus.si, URL: www.brus.si